

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א אומנויות
הפיקוח על הוראת הקולנוע

תוכנית לימודים באמנות הקולנוע

יחידות 1-5

לחטיבה העליונה בחינוך הממלכתי, הממלכתי דתי, ממלכתי
ערבי וממלכתי דרוזי

תשפ"ו

חברי/ות וועדת המקצוע

- ד"ר איתי חרל"פ, יו"ר ועדת המקצוע, מרצה בכיר, המכללה האקדמית ספיר
- איילה רייכרט - ממונה תוכניות לימודים אגף אומנויות, עד 2025
- ד"ר איבנה רטנר – מפמ"ר קולנוע ומדיה (תקשורת)
- ד"ר סיגל ברקאי, מנהלת אגף א אמנויות
- ד"ר אריאל פרידמן, ראשת התכנית
- להוראה רב תחומית במדעי הרוח והאמנויות
- ליאת קפלן, מדריכה ארצית לקולנוע, רכזת מגמת קולנוע - הר טוב, צרעה
- נעמה כהן אשכנזי, מדריכה ארצית לצילום
- מובילה בפיקוח על הקולנוע והתקשורת
- רכזת מגמת קולנוע ותקשורת - תיכון לאו באק
- ריטל שטרן, מפקחת על האמנויות בחמ"ד עד 2025
- ד"ר יהודה ויטלזון, המחלקה לתקשורת, מכללת אורות ישראל. תיכון אור תורה סטון אריאל, בנים, ירושלים
- ד"ר אור מנחם, מרצה לקולנוע, מכללת הרצוג
- איתי קן- תור, במאי, מדריך ארצי להפקה, מגמת קולנוע עמק חרוד
- דורית באלין, מפמ"ר קולנוע ותקשורת עד 2019
- סמדר זמיר, MA במגדר, במאית, אקטיביסטית ויזמית
- פרופ' אמיר הר-גיל, במאי יוצר, בית הספר לתקשורת, המכללה האקדמית נתניה
- איתי קן-תור, במאי, מדריך ארצי להפקה, מגמת קולנוע עמק חרוד

חברי/ות וועדת כתיבה

- ד"ר איתי חרל"פ, יו"ר ועדת המקצוע, מרצה בכיר, המכללה האקדמית ספיר
- ליאת קפלן מדריכה ארצית לקולנוע
- רכזת מגמת קולנוע הר טוב, צרעה
- ד"ר יהודה ויטלזון, מרצה לקולנוע, אורות ישראל, מורה לקולנוע סטון לבנים ירושלים
- טל אלון , מגמת קולנוע שער הנגב (שבתון)
- ד"ר אור מנחם, מרצה לקולנוע, מכללת הרצוג
- סמדר זמיר, MA במגדר, במאית, אקטיביסטית ויזמית
- ד"ר אדם צחי, מכללת אורות ומרכז שיטות
- איתי קן-תור, במאי, מדריך ארצי להפקה, מגמת קולנוע עמק חרוד
- נעמה כהן אשכנזי, מדריכה ארצית לצילום, מובילה בפיקוח על הקולנוע והתקשורת, רכזת מגמת קולנוע ותקשורת - תיכון לאו באק

ייעוץ קוריקולרי

- ד"ר רונית שוחט, ממונה פיתוח והערכה של תוכניות לימודים

תוכן עניינים

3	תוכן עניינים
5	מבואות לבגרות באמנות הקולנוע
5	רציונל התוכנית
6	הנחות יסוד
6	עקרונות פדגוגיים
7	מבנה תוכנית הלימודים והערכה
9	יחידה 1
10	נושא 1: צילום, תאורה ומיזנסצנה
11	נושא 2: עריכה
13	נושא 3: פסקול
14	נושא 4: נרטיב
16	נושא 5: סגנונות קולנועיים
18	יחידות 2-3
18	מטרות היחידות
18	מיומנויות וערכים
20	דרכי הערכה
22	אשכול 1: אל הקולנוע ומעבר לו
23	חטיבה 1: קולנוע ומציאות
27	חטיבה 2: קולנוע וטכנולוגיה
31	חטיבה 3: נרטיב חוצה מדיה
35	אשכול 2: קהילות ונרטיבים
36	חטיבה 4: זהות יהודית בקולנוע

41	חטיבה 5: קולנוע ולאומיות
45	חטיבה 6: זהויות ישראליות בקולנוע ובטלוויזיה
50	אשכול 3: זהויות ומבטים
51	חטיבה 7: קולנוע והתבגרות
54	חטיבה 8: קולנוע של נשים
59	חטיבה 9: חטיבה אישית
61	שאלות מפמ"ר
61	נושא 1 (חובה): קולנוע ישראלי
65	נושא 2 (חובה): קולנוע תיעודי (דוקומנטרי)
70	נושא 3 (בחירה): אוטר
73	נושא 4 (בחירה): הז'אנר הקולנועי
75	תחנות יסוד בתולדות הקולנוע
76	יחידות 4-5
76	אופציה 1: התמחות בהפקת קולנוע
88	אופציה 2: התמחות בצילום סטילס
94	נספח 1 - הצעות לעבודות מסכמות עיוניות ליחידה 1
94	אופציה 1: תלקיט סטורי בורד מפורט על סצנת פתיחה
99	אופציה 2: עבודה מסכמת דרך סרט באורך מלא
99	אופציה 3: שוט בי שוט

מבואות לבגרות באמנות הקולנוע

רציונל התוכנית

הקולנוע, או שכפי שהוא מכונה "האמנות השביעית", הוא אמנות בעלת שפה חזותית ייחודית, היסטוריה עשירה, קאנון, יוצרים ויצירות מרכזיים, סוגות מובחנות, זרמים בולטים, וכמובן כתיבה תיאורטית ועיונית עשירה. ולכן, הן כמדיום אמנותי והן כתחום מחקר, הקולנוע כבר איננו זקוק להוכיח את מרכזיותו וחשיבותו. אולם דבר זה לא היה כך בתחילת דרכו של הקולנוע ושל המחקר אודותיו, וכתיבה תיאורטית ועיונית על קולנוע עסקה בעיקר בשתי משימות מרכזיות: להוכיח שהקולנוע הוא אכן אמנות (ולא "סתם" בידור פופולרי), ולהוכיח שמדובר באמנות בעלת תכונות המבדילות אותו מאמנויות אחרות. שתי עמדות אלו הובילו את חקר הקולנוע לעסוק בשאלה "מהי השפה הקולנועית?", לשים במרכז הדיון את חשיבותם של היוצרים/ות, לבחון קשרים אפשריים בין קולנוע ומציאות, ועוד. השאלות והתשובות שנתנו סביב סוגיות אלו עדיין מעסיקות חוקרים וחוקרות רבים, ולכן גם תוכנית לימודים זו יש להן חשיבות גדולה.

ככל שהקולנוע ביסס את עצמו כמדיום אמנותי לגיטימי, עלו במחקר שאלות שחרגו מ"מהות הקולנוע" ובחנו אותו מזוויות נוספות, בין אם אידאולוגיות, פסיכולוגיות, קוגניטיביות ועוד. תיאוריות אלו עזרו לא רק להבין את הקולנוע טוב יותר אלא גם את החברה והתרבות בה הוא נוצר. הבנה נוספת שצמחה מחקר הקולנוע היא שאין אפשרות לדון בקולנוע כאמנות אחידה, ולמרות מספר תכונות משותפות לכל הסרטים, יש צורך לדון גם בקולנוע המאפיין קבוצות שונות, כמו "קולנוע של נשים" ו"קולנוע של מיעוטים". תוכנית לימודים זו שמה לה למטרה להנכיח את העושר והמורכבות הזאת.

אולם הקולנוע לא רק מתפצל לסוגיו השונים, הוא חורג באופן מובהק מהגבולות ששורטטו בתחילת הדרך, כאשר המאה ה-21 העמידה מספר אתגרים שלא ניתן להתעלם מהם כיום במחקר ובהוראת הקולנוע. כך, לדוגמה, ניתן למצוא טשטוש בין יוצרים/ות לצופים/ות (לדוגמה סרטונים Youtube), ובין קולנוע לטלוויזיה (לדוגמה סרטים המופקים בחברות סטרימינג כמו נטפליקס), וכמובן גם את עלייתם של נרטיבים חוצי מדיה (דוגמת העולמות של מארוול, המטריקס, מלחמת הכוכבים ומשחקי הכס) ועוד. תופעות אלו ערערו על ההבחנות המוכרות בין המדיה השונים והניעו דיון מחודש בשאלה האם הקולנוע הוא אמנות מובחנת, ואם כבר אינו כזה מה משמעות הדבר ביחס לתחום החקר כולו. תוכנית לימודים זו רואה בדיון בשאלות אלו ובניסיון לענות עליהן חלק בלתי נפרד מתהליך החשיבה של תלמיד/ה לקולנוע בעשור השלישי של המאה ה-21.

בהקשר זה, באופן מעניין נראה כי מהלך הלגיטימציה שעבר המדיום הקולנועי במחצית הראשונה של המאה ה-20, מאפיין החל מתחילת המאה ה-21 את המדיום הטלוויזיוני, בדגש על דרמות וסדרות טלוויזיה. כך, מי שנתפסה כפחות לגיטימית ומייצגת תרבות פופולרית, החלה לתפוס מקום מכובד יותר בשיח, והיא מוצאת את מקומה בין האמנויות "המכובדות" האחרות ובראשן הקולנוע. למרות שתוכנית לימודים זו שמה במרכזה את הקולנוע, היא מציבה את הדרמה הטלוויזיונית כנדבך מרכזי וחשוב בהוראת הקולנוע, או השפה הקולנועית-טלוויזיונית.

התוכנית שלפניכם מבקשת להביא לידי ביטוי את התמורות והמגמות האחרונות בתחום החקר והחשיבה על הקולנוע (ומדיה נוספים המשפיעים עליו ומושפעים ממנו), תוך יצירת שרשרת המשכית שמחברת גם אל המסורות וההיסטוריה של המדיום ושל הוראתו. אנו מקווים שתמצאו אותה מעניינת, רלוונטית ומועילה, ושהיא תוביל לתהליך לימודי מרתק ומשמעותי.

הנחות יסוד

- השפה הקולנועית מעניקה ליוצר/ת כוח לברוא, להמציא, לתעד, לשקף, לבקר, לשבש, להרוס, ליצור ולשנות סדרי עולם, ולו בגבולות היצירה וההפקה (ולעיתים גם מחוץ לה).
- לימודי הקולנוע והטלוויזיה משלבים לימוד עיוני ומעשי, כאשר התלמידים/ות לומדים להכיר את האופנים ששני מרכיבים אלו משלימים ומזינים זה את זה.
- לימוד הקולנוע מעניק לתלמיד/ה מיומנויות חשובות למאה ה- 21 כגון עבודת צוות, יזמות, ניהול פרויקטים וחשיבה ביקורתית.
- בהקשר של חשיבה ביקורתית, הבנת המנגנון הקולנועי מאפשר לתלמידים/ות להבין טוב יותר את המניפולציות האפשריות במרחב הידע הנוכחי, מה שמאפשר להם לזהות מניפולציות אלו, ולהיות אקטיבים וביקורתיים בקליטה שלהן.
- הלימוד המעשי של עבודת הקולנוע, כמו כתיבת תסריט, בימוי, צילום ועריכה, מפתח את האוריינות הטכנולוגית של התלמיד/ה.
- לימודי קולנוע מאפשרים לתלמיד/ה לספר סיפור הנע בין העולם הפרטי והאישי שלהם, דרך העולם בו הם חיים ועד דמיון מוחלט ובריאת עולם.
- החינוך לקולנוע מאפשר הוראה יצירתית וחדשנית שאינה חייבת להיות כפופה לטכנולוגיה מוכרת ואשר מזמינה את התלמיד/ה לקחת אחריות על תהליך הלמידה.
- הקולנוע והטלוויזיה מספקים נקודת פתיחה מעולה לדיון בנושאים רבים, מסוגיות חברתיות ותרבותיות רחבות לשאלות אישיות ואף פרטיות.
- יצירת טקסטים קולנועיים משמעותיים צריכה להגיע תוך היכרות הן עם יצירות אמנות קודמות, בראשן יצירות קולנועיות, והן עם התרבות המקומית והגלובלית, וזה על מנת לאפשר יצירה רב חושית ורב תרבותית, המפתחת אמפתיה והיכרות עם האחר.
- לימודי קולנוע מעודדים ומאפשרים ביטוי לאינטליגנציות שונות של התלמידים/ות: הקוגניטיבי, הרגשי, הפיזי, האמנותי והחברתי.
- תהליכי הלמידה והיצירה של תחום הקולנוע והטלוויזיה מאפשרים חשיפה והתנסויות כיוצרים וצרכנים ביקורתיים של תרבות חזותית גדושת גירויים הנוכחת במרחב הציבור.

עקרונות פדגוגיים

- **אהבת הקולנוע והטלוויזיה:** יש לפתח אצל התלמידים/ות את התשוקה לאמנות הקולנוע והטלוויזיה, ולהרחיב כמה שניתן את מנעד ההנאה שלהם מצפייה בטקסטים אודיו-ויזואליים.
- **שילוב בין הוראה עיונית להוראה מעשית:** התלמידים/ות נתפסים/ות בזמן כצופים וצופות אשר זקוקים לכלים על מנת לנתח (אסתטית, תרבותית או אידאולוגית) את הטקסט הקולנועי, והן כיוצרים ויוצרות הנותנים ביטוי לעמדותיהם ויכולותיהם דרך הטקסט הקולנועי.
- **מיומנויות מרכזיות ביצירה הקולנועית:** ההוראה המעשית תקנה מיומנות בכתיבה, בימוי, צילום, עריכה והפקה.
- **אופני הוראה מגוונים ולמידה עצמית:** בכוחה של ההוראה האינטראקטיבית, הדיגיטלית והעצמית ליצור חווית לימוד מעשירה, רלוונטית, פעילה ובעיקר משמעותית ללומד/ת.
- **צפייה ביצירות שלמות ומגוונות:** חלק בלתי נפרד מהוראת הקולנוע נוגעת גם בחוויית הצפייה בסרטים שלמים, לכן חשוב לצד קטעי הסרטים לצפות יחד עם התלמידים/ות גם בסרטים באורך מלא. על המורים/ות לשים לב שבמהלך השנים יזכו התלמידים/ות לצפות בסרטים המבטאים מגוון של יוצרים ויוצרות, תרבויות, שפות וכדומה.

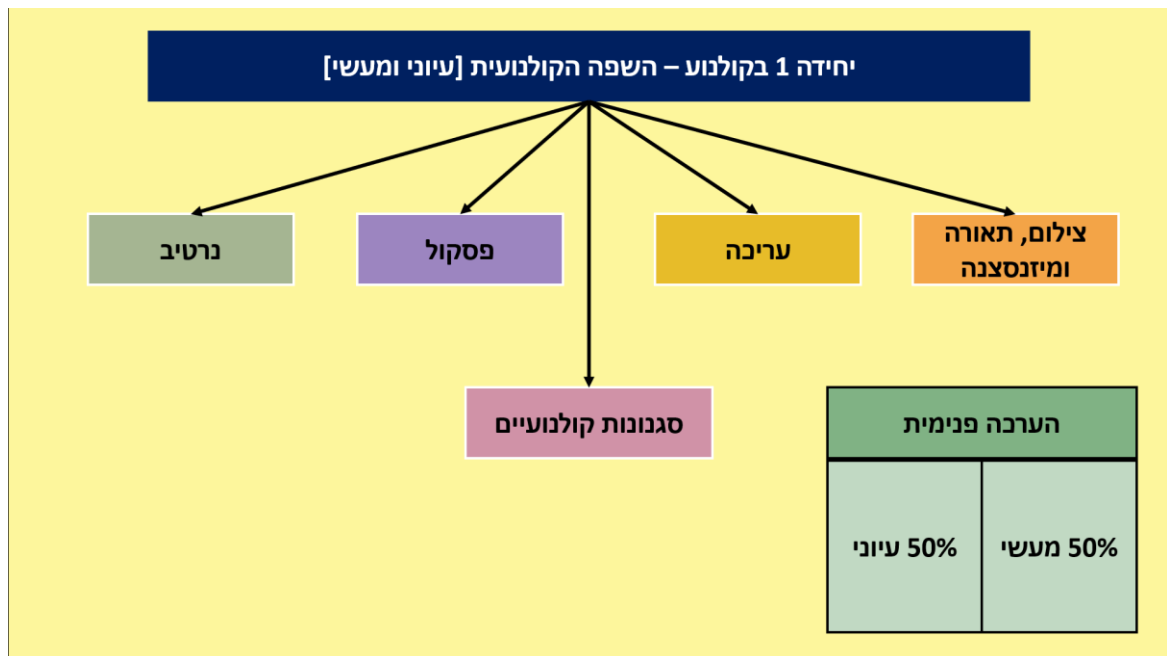
- **פגישות עם יוצרי/ות קולנוע וטלוויזיה:** כחלק מהלמידה ייפגשו תלמידי/ות הקולנוע עם יוצרים/ות אשר ישתפו מניסיונם/ן בתהליכי היצירה הקולנועית והטלוויזיונית.
- **הקשריות וקוהרנטיות:** התוכנית פורסת את נושאי הלימוד ומציעה קישורים שונים ביניהם, ועל כל מורה למצוא את הדרך הנכונה עבורו/ה ועבור התלמידים/ות שלו/ה לשלב בין נושאי הלימוד השונים, ולייצר מהלך לימודי בעל רציונל פנימי ברור וקוהרנטי.
- **הרחבת אופקים:** לאורך שנות הלימוד חשוב שהתלמידים/ות ייחשפו ליצירות מורכבות וקאנוניות, אשר יתווכו על ידי המורים/ות, כמו כן לעולם תרבותי רחב ותהליכים חברתיים והיסטוריים.
- **מבנה גמיש:** תוכנית הלימודים תציע הן "ליבה שתילמד על ידי כל המורים/ות והן אפשרויות רבות לבחירה, שיאפשרו לכל מורה להתאים את התוכנית וללמד מתוך הידע ואהבה שלו/ה ומתוך היכרותם עם התלמידים/ות.

מבנה תוכנית הלימודים והערכה

התוכנית כוללת 5 יחידות בהיקף של 15-21 שעות שבועיות לאורך 3 שנים (5-7 שעות שבועיות בשנת לימודים) ומקנה 5 יח"ל לבגרות בקולנוע.

יחידה 1

יחידה עיונית - מעשית העוסקת בשפה הקולנועית ומכילה חמישה נושאי חובה: צילום (כולל תאורה ומיזנסצנה), עריכה, פסקול, נרטיב, וסגנונות קולנועיים (פורמליזם - ריאליזם - קלאסיציזם). ליחידה שתי מטלות מסכמות השוות בערכן: מטלה עיונית ומטלה מעשית. היחידה תילמד בביתה י'.

יחידות 2-3

יחידות עיוניות הנלמדות בכיתות י"א-י"ב, במקביל ליחידות 4-5. התוכנית מורכבת משלושה אשכולות חובה, שבכל אחד מהם יש לבחור חטיבה אחת, לצד נושאי חובה נוספים ותחנות יסוד בתולדות הקולנוע. סדר הוראת הנושאים והאשכולות ייקבע על ידי המורה בהתאם לבחירותיו/ה ולמהלך הלימודי שיבנה/תבנה.

1. **אשכול 1: קולנוע ומעבר לו** (עמ') - יש לבחור חטיבה אחת מתוך שלוש חטיבות: נרטיבים חוצי מדיה, קולנוע ומציאות או קולנוע וטכנולוגיה.

2. **אשכול 2: קהילות ונרטיבים** (עמ') - יש לבחור חטיבה אחת מתוך שלוש חטיבות: זהות יהודית-ישראלית, קולנוע ולאומיות או דרמה ישראלית בטלוויזיה.

3. **אשכול 3: זהויות ומבטים** (עמ') - יש לבחור חטיבה אחת מתוך האפשרויות הבאות: קולנוע של התבגרות, קולנוע נשים או חטיבת מורה שתפותח בהתאם להוראות המופיעות בתוכנית ובכפוף לאישור המפמ"רית.

4. **נושאים לשאלות המפמ"ר** (עמ') - כל התלמידים/ות ילמדו קולנוע ישראלי וקולנוע דוקומנטרי, וכן נושא אחד לבחירה: ז'אנר או אוטר.

5. **תחנות יסוד בתולדות הקולנוע** (עמ') - יש לבחור לפחות שלוש תחנות מתוך התחנות המפורטות בתוכנית. תחנות אלו ישולבו בהוראת חטיבות הבחירה ובהתאם למהלך הלימודי שבונה המורה.

המטלה המסכמת תהיה מבחן מתוקשב, הנכתב בחלקו על ידי המפמ"ר ובחלקו על ידי המורה המלמד/ת, ובבדק על ידי המורה. היחידות יילמדו בכיתות י"א-י"ב, במקביל ליחידות 4-5.

יחידות 4-5

יחידות מעשיות אשר בסופן התלמיד/ה לוקח/ת חלק מרכזי בפרויקט גמר ומוערך על ידי מעריכ/ה חיצוני/ת לבית הספר. היחידות יילמדו בכיתות י"א-י"ב, במקביל ליחידות 2-3. פרויקט הגמר יכול להיות בקולנוע או בצילום – לפי המפורט בתוכנית.

יחידה 1

יחידה זו, הנלמדת בביתה יוד, היא יחידה עיונית-מעשית המעמידה במרכז את יסודות "השפה הקולנועית" או "המבע הקולנועי". ביחידה ראשונה הנלמדת בלימודי הקולנוע בתיכון ייעודה הוא להכיר לתלמידים והתלמידות את יסודות השפה הקולנועית, 9 ואת האופנים בהם היא התפתחה לאורך השנים; לאפשר להם לנתח טקסטים אודיו-ויזואליים על סמך ידע זה, ולאפשר להם ליצור טקסטים אודיו-ויזואליים מתוך הבנה של שפה זו. העקרון המרכזי המנחה את היחידה הזו הוא יצירת קשר ברור בין החומר העיוני-תיאורטי שנלמד לבין העשייה של התלמידים/ות וזה מתוך התפישה שהיכרות עם מרכיבי השפה האודיו-ויזואלית מקנה לתלמידים והתלמידות כלים לא רק להבנת טקסטים קולנועיים אלא גם מסייעת בידיהם/ן להפיק טקסטים אודיו-ויזואליים בלימודים המעשיים.

מכאן שבכל אחד מפרקי היחידה ניתן למצוא גם חומר עיוני-תיאורטי וגם תרגילים מעשיים, שכוונתם לאפשר לתלמידים ולתלמידות להתנסות הלכה למעשה ביישום נושא הפרק הנלמד דרך התנסות סדנאית. חלק מהתרגילים ניתן לתרגל בשיעורים העיוניים בהנחיית המורה העיוני וחלק מהתרגילים דורש שיתוף פעולה מלא עם המורה המעשי. היחידה מורכבת מחמישה נושאי חובה, אך היא תוכנית פתוחה, סדר הפרקים אינו מחייב, כך שניתן להתחיל מכל מקום ומכל פרק, וכמובן ליצור אינטגרציה בין הפרקים.

מטרות היחידה

התלמידים והתלמידות:

- יפתחו סקרנות, מודעות ואהבה בהקשר של הצפייה בטקסט הקולנועי.
- יקבלו כלים להבנת הטקסט הקולנועי, על מרכיבי השפה השונים שלו.
- יוכלו לצפות בדפי טקסט קולנועי באופן ביקורתי ולנתח את תוכנם.
- יכירו נקודות מפתח בקולנוע המוקדם, בדגש על התפתחות השפה הקולנועית.
- ישכללו את יכולות היצירה הקולנועית שלהם/ן על מרכיבי השונים.
- יבינו את הקשרים בין הלימוד העיוני לבין העשייה הקולנועית שלהם.

דרכי הערכה

היחידה הראשונה תלמד לאורך כל שנת הלימודים הראשונה של לימודי הקולנוע ובסופה יינתן ציון המורכב מחלק מעשי וחלק עיוני - על פי הפירוט הבא:

החלק העיוני: עבודה כתובה שתכתב לאורך השנה ולבסוף תוגש שתוצר סופי. העבודה תציע ניתוח לטקסט קולנועי או טלוויזיוני על סמך המושגים והתובנות שנלמדו לאורך השנה. אופי העבודה ייבחר על ידי המורה מתוך מספר אופציות שמציעה התוכנית (ראו [נספח 1](#)). ניתן יהיה להציע מבנה עבודה אחר שיאפשר על ידי הפיקוח על הוראת הקולנוע

החלק המעשי: לאורך השנה ייצרו התלמידים/ות טקסטים אודיו-ויזואליים קצרים אשר יאפשרו להם להתנסות ביסודות השפה הקולנועית: כתיבה, צילום, עריכה, בימוי, הפקה ועוד. בסוף השנה כל תלמיד ייקח חלק ביצירת תרגיל באחד התפקידים הבאים (לפחות): צילום, עריכה, בימוי והפקה.

חלוקת הציון בין החלק העיוני והחלק המעשי תקבע על ידי צוות המורים/ות – כאשר החלק העיוני חייב לקבל לפחות 70% מהציון לשנה זו. בבתי ספר שהלימוד המעשי בכיתה יוד הוא חלקי או חסר, החלק של הציון העיוני יהיה גדול יותר. להזכירכם/ן – יש לדווח על הציון הסופי של כיתה יוד בחישוב הציון העיוני בכיתה יב.

נושא 1: צילום, תאורה ומיזנסצנה

תקציר:

בנושא צילום, תאורה ומיזנסצנה, התלמידים/ות לומדים/ות על המרכיבים הוויזואליים המרכזיים בשפה הקולנועית ואופן השפעתם על המשמעות והרגש בטקסט הקולנועי. הנושא מתחיל בהבנת היחידות הבסיסיות - הפריים והשוט, ומתקדם לגדלי צילום שונים וזוויות צילום. התלמידים/ות מכירים/ות גם סוגי תנועות מצלמה, מבינים/ות את מושג נקודת המבט (וויזואלית ונפשית), ולומדים/ות על סוגי תאורה ותפקידה הדרמטי. בנוסף, הם/ן לומדים/ות על חשיבות הסטינג, התפאורה והלוקיישן בבניית משמעות ויצירת אווירה. הלימוד משלב תיאוריה עם התנסות מעשית, ומדגיש את האופן בו בחירות ויזואליות מעצבות את הסיפור וחווית הצפייה בסרט.

מטרות:

התלמידים והתלמידות:

- יכירו ויבינו את מרכיבי הצילום הבסיסיים (גדלי צילום, זוויות צילום, תנועות מצלמה ועוד).
- יבינו את המשמעות השונות האפשריות בכל בחירה של מרכיב צילום.
- יכירו ויבינו את אופני ה"כתיבה באור", דהיינו המאפיינים העיקריים של התאורה.
- יבינו את חשיבות בניית המיזנסצנה ליצירת משמעות ורגש.
- ידעו להפעיל מצלמה על סט הצילומים באופן בסיסי.
- ידעו כיצד להאיר את סט הצילומים באופן הנכון ביותר לסצנה.

להרחבה על הנושא ראו קובץ "[צילום, תאורה ומיזנסצנה](#)"

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגי יסוד בצילום ○ פריים, שוט, טייק ○ גדלי פריים (מרחקי צילום) ○ זוויות צילום ○ תנועות מצלמה • היכרות עם מושגי יסוד בתאורה ○ תאורה מלאה/ חשוכה ○ תאורה ניגודית/ אחידה ○ תאורה ○ טבעית/מלאכותית ○ מקורות אור - אור ראשי, משני, אחורי • מיזנסצנה ○ קומפוזיציה ○ סטינג	• אוריינות אודיו-ויזואלית ○ זיהוי והבנת המשמעויות השונות של הבחירות הצילומיות ○ בחירות יצירתיות מושכלות בתכנון ובמהלך הצילומים • חשיבה יצירתית ○ בחירה מבין אופציות שונות ביצירה הקולנועית ○ מציאת פתרונות יצירתיים בתכנון היצירה • חשיבה ביקורתית ○ הבנה, ניתוח והערכה ברכיבי הקולנוע השונים ○ נתינת משוב בונה לעמיתים • מיומנות תוך-אישית	• סקרנות ועניין בלמידה ○ איך נפתח סקרנות כלפי האופן שבו תמונות נוצרות ומשפיעות עלינו? • רוחב אופקים ○ מה משמעות הצפייה "מלמעלה" או "מלמטה" על דמות/מצב? • שאיפה למצוינות ○ איך נקבע מהי "תמונה טובה"? מי קובע את הסטנדרטים? • אמפתיה והתחשבות באחר ○ איך זווית הצילום משפיעה על האופן שבו אנו תופסים דמויות?

ידע	מיומנויות	ערכים
○ תפאורה ○ לוקיישן ● נקודת מבט ○ ויזואלית ○ נפשית ● הכרת המונחים הטכניים ● הקשורים לצילום	○ הכרת החוזקות והחולשות ○ כצלם/ת ○ התאמת הבחירות הצילומיות ○ למטרה ○ תחושת מסוגלות להתפתח ○ ולהשתפר ● מיומנות בין-אישית ○ עבודת צוות על סט הצילומים	○ מה האחריות שלנו כיוצרים ○ כלפי הדמויות שאנו מצלמים? ● עבודת צוות ○ איך מתמודדים עם חילוקי ○ דעות יצירתיים בצוות הצילום? ● כבוד ליוצרים וליצירה ○ מה ההבדל בין השראה לחיקוי ○ בצילום?

נושא 2: עריכה

תקציר:

בנושא זה, לומדים על העריכה, אחד המרכיבים היסודיים באמנות הקולנוע, בו "כותבים" את הסרט מחדש דרך חיבור שוטים ויצירת משמעות. הנושא מקיף את התפתחות העריכה ההיסטורית - מהשוט הבודד של האחים לומייר, דרך חיבור השוטים של מלייס, החידושים של פורטר, ועד לעריכה האנליטית של גריפית' והמונטאז' הסובייטי של איזנשטיין. התלמידים/ות לומדים/ות על סוגי מעברים שונים (קאט, דיסולב, פייד, וייפ), עקרונות העריכה האנליטית, קשרי עריכה שונים, ואלטרנטיבות לעריכה האנליטית. הלימוד משלב תיאוריה ופרקטיקה, ומדגיש את הבנת האופנים בהם העריכה משפיעה על הסיפור, הרגש והמשמעות בטקסט הקולנועי.

מטרות

התלמידים והתלמידות:

- יבינו את חשיבות העריכה באמנות הקולנוע.
- יכירו את האפשרויות השונות במעבר בין שוטים ואת החשיבה מאחורי כל בחירה.
- יכירו את התפתחות העריכה הקולנועית בראשית ימי הקולנוע.
- יכירו את עקרונות העריכה האנליטית.
- יכירו אלטרנטיבות שונות לעריכה אנליטית (בדגש על קולנוע סובייטי).
- יתנסו בכלים ראשוניים לעבודה עם תוכנת עריכה.
-

להרחבה על הנושא ראו קובץ "[עריכה](#)".

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגי יסוד בעריכה ○ שוט/סצנה/סיקוונס ○ סוגי מעברים בעריכה • ההיסטוריה של העריכה ○ השוט הבודד של לומייר ○ חיבור השוטים של מלייס ○ החידושים של פורטר ○ העריכה האנליטית של 'גריפית' • העריכה האנליטית ○ חוק 180 מעלות ○ חוק 30/45 מעלות ○ Establishing shot • העריכה הסינתטית ○ אפקט קולשוב ○ מונטאז' סובייטי ○ ג'אמפ קאט ○ מונטאז' אמריקאי • קשרי עריכה ○ סיפור, צורה, נושא, תנועה, אסוציאציה ○ גרפי, קצב, מרחבי, טמפורלי • מושגים בתהליך עריכה ○ חומר גלם, ראפקאט, Out	• אוריינות אודיו-ויזואלית ○ זיהוי והבנת המשמעויות של מעברים שונים בין שוטים ○ הכרת הקולנוע המוקדם בדגש על העריכה • חשיבה יצירתית ○ בחירות יצירתיות מושכלות בעריכת הטקסט האודיו-ויזואלי • אוריינות דיגיטלית ○ שימוש מקצועי בתוכנות עריכה • מיומנות תוך-אישית ○ הכרת החוזקות והחולשות כעורך/ת ○ התאמת הבחירות בעריכה למטרה ○ תחושת מסוגלות להתפתח בעבודת העריכה	• סקרנות ועניין בלמידה ○ איך נפתח הבנה לכוח של העריכה ליצור משמעות חדשה? • רוחב אופקים ○ מה ההבדל בין גישות העריכה במזרח למערב? • שאיפה למצוינות ○ איך נקבע מהי עריכה "טובה"? ○ מה התבחינים לעריכה טובה? • אמפתיה והתחשבות באחר ○ איך העריכה יכולה לתמך רגשות הצופים? מה האתיקה של זה? ○ איך אפקט קולשוב מלמד אותנו על האופן שבו אנו קוראים פרצופים? • עמידה בלוח זמנים ○ איך מתמודדים עם הלחץ של דדליינים בעריכה? • כבוד ליוצרים ○ מה תפקיד העורך/ת כ"יוצר/ת שני/ה" של הסרט? • אחריות מקצועית ○ איך העריכה יכולה לשנות את המסר המקורי? ○ מה האחריות כלפי כוונת הבמאי?

נושא 3: פסקול

תקציר:

בנושא פסקול, התלמידים/ות לומדים/ות על אחד המרכיבים המשמעותיים והמשפיעים ביותר בשפה הקולנועית, אך כזה שלעתים נשאר בלתי מורגש. הנושא מקיף תחילה את שלושת הרכיבים הבסיסיים של פס הקול: רעשים (אפקטים קוליים), מוסיקה ודיבור, תוך בחינת תפקידיהם הדרמטיים והאסתטיים בטקסט הקולנועי. התלמידים/ות מכירים/ות את ההבחנות המרכזיות בתיאוריית הסאונד: (סאונד דיאגטי מול לא-דיאגטי; און-סקרין מול אוף-סקרין; סינכרוני מול א-סינכרוני), וכן מושגים מורכבים כמו סאונד דיאגטי פנימי ומטא-דיאגטי. הם/ן חוקרים/ות את יחסי הסאונד-תמונה האפשריים (התאמה, השלמה וניגוד) ואת השפעתם על חוויית הצפייה. הלימוד כולל גם התייחסות להיסטוריה של הסאונד בקולנוע, מהקולנוע "האילם" דרך המשבר שליווה את כניסת הסאונד בסוף שנות ה-20, ועד לגישות עכשוויות לשימוש בפסקול. בחלק המעשי, התלמידים/ות מתנסים/ות בהאזנה מודעת, ניתוח פסקול וביצירה של פסקול משלהם, תוך הבנת חשיבותו בבניית משמעות ורגש בטקסט הקולנועי.

מטרות:

התלמידים והתלמידות:

- יתנסו בהאזנה קולנועית, קרי, בצפייה בסרטים מתוך מתן דגש על השמיעה שלהם, ויכירו את היכולת של הקולנוע לדבר באמצעות פסקול.
- ילמדו וינתחו את אופני החשיבה, השימוש והבנייה של פסקול כדרך לבניית עולם ולהשפעה על הרגש והתודעה.
- יבינו את ההבחנות היסודיות הנוגעות לפסקול (דיאלוג, אפקטים ומוסיקה) ואת היחסים השונים שזה מקיים עם התמונה.
- יכירו את החשיבות המכרעת של המלחינים/ות ומעצבי/ות פסקול.
- יתנסו בעבודה מעשית שתיתן ביטוי ללמידה העיונית/תיאורטית וזאת תוך הכרת מושגי הסאונד הרלוונטיים לעולם ההפקה.
- להרחבה על הנושא ראו קובץ "[פסקול](#)"

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגים מרכזיים ○ שדות פס הקול (דיאלוג, אפקטים, מוסיקה) ○ סאונד דיאגטי/חץ דיאגטי ○ On-screen/off-screen ○ יחסים בין פס-הקול והדימוי ○ הויזואלי (התאמה, השלמה, ניגוד) ○ סאונד סינכרוני וא-סינכרוני	• אוריינות שמיעתית ○ זיהוי שדות הפסקול השונים ותרומתם לטקסט האודיו-ויזואלי • חשיבה ביקורתית ○ זיהוי אלמנטים של פסקול בטקסט אודיו-ויזואלי	• סקרנות ועניין בלמידה ○ איך נפתח מודעות לקולות שמסביבנו ולאופן שבו הם משפיעים עלינו? • רוחב אופקים ○ איך תרבויות שונות משתמשות במוסיקה ובקול בקולנוע? • שאיפה למצוינות ○ מה ההבדל בין מוסיקה "טובה" ל"רעה" בסרט? • אמפתיה והתחשבות באחר

ידע	מיומנויות	ערכים
○ קול על (voice over) ● ההיסטוריה של הפסקול ○ הקולנוע "האילם" ○ משבר כניסת הסאונד ○ שימושים שונים בפסקול בתחילת הדרך (צ'פלין, ברגסון) ● הרחבה: פסקול דוקומנטרי ● מושגים מרכזיים בהפקת סאונד	○ והבנת ההשפעה על היצירה ● חשיבה יצירתית ○ מציאת השילוב הנכון בין תמונה וקול להעשרת הטקסט האודיו-ויזואלי ● אוריינות דיגיטלית ○ הוספת אלמנטים של פסקול באמצעות תוכנות עריכה	○ איך המוסיקה יכולה לתמרן את רגשותינו? האם זה אתי? ○ איך קולות של קבוצות שונות מיוצגים בקולנוע? ● עבודת צוות ○ איך עובדים עם מלחינים ומעצבי קול? ● כבוד ליוצרים ○ מה זכויות היוצרים של מוסיקה בקולנוע? ○ האם מותר להשתמש במוסיקה קיימת ללא רשות? ● אחריות מקצועית ○ מה האחריות שלנו כלפי הייצוג הקולי של קבוצות מיעוט?

נושא 4: נרטיב

תקציר:

בנושא נרטיב, התלמידים/ות לומדים/ות על האופן שבו סיפורים מובנים ומסופרים בקולנוע ובמדיה האודיו-ויזואלית. הנושא מתחיל בהבנת ההבדל בין סיפור לבין עלילה ומתקדם לבחינת שלושה יחסים מרכזיים בין סיפור לעלילה: סדר, משך ותדירות. התלמידים/ות חוקרים/ות את ההבדל בין נרטיב מגולם (showing) לנרטיב מדובר (telling), ואת תפקידו של המספר/ת בסרט. הנושא סוקר גם את הפרדיגמה הקלאסית של הקולנוע (מבנה העלילה ההוליוודי המסורתי) ומתמקד במאפיינים הייחודיים של הנרטיב בסרט הקצר. בחלק המעשי, התלמידים/ות מתנסים/ות בכתיבה ופיתוח סיפורים קצרים ותסריטים, תוך הבנת מבנים נרטיביים שונים והאופן בו בחירות סיפוריות משפיעות על חוויית הצפייה ועל המשמעות הכוללת של הטקסט הקולנועי.

מטרות:

התלמידים והתלמידות:

- יכירו מונחים מרכזיים מתחום הנרטולוגיה.
- ילמדו את המאפיינים הייחודיים של נרטיב אודיו-ויזואלי.
- יכירו את מרכיבי הנרטיב של הסרט הקלאסי ונרטיב הסרט הקצר.
- יכירו מבנים נרטיביים לא קלאסיים (מודרניסטים/פוסט-מודרניסטים).
- יתנסו בכתיבת סיפורים ותסריטים.
- יכירו את חוקי כתיבת התסריט.

להרחבה על הנושא ראו קובץ "[נרטיב](#)"

ידע, מיומנויות וערכים

ידיע	מיומנויות	ערכים
• מושגים מרכזיים ○ נרטיב ○ סיפור-עלילה (סדר, משך ותדירות) ○ Showing vs Telling ○ המספר/ת ○ הקולנועי ○ הנרטיב ההוליוודי ○ הקלאסי ○ הנרטיב של הסרט ○ הקצר • מושגים מרכזיים במהלך כתיבת תסריט ○ סינופסיס ○ אאוטליין ○ טריטמנט ○ דראפט ○ דראפט סופי ○ קשת עלילתית (Arc) ○ דרמה - דמות, מכשול, קונפליקט	• אוריינות שפתית ○ הבנה של טקסטים נרטיביים (בכתב ואודיו-ויזואליים) ○ הבעה בכתב בכתיבת סיפורים קצרים ותסריטים • חשיבה ביקורתית ○ זיהוי מבנים סיפוריים שונים ○ בחירה בין אלטרנטיבות שונות בבניית סיפור • חשיבה יצירתית ○ פתיחות לאופנים שונים של פריסת סיפור ○ גמישות מחשבתית - יכולת לספר סיפור בדיוני ○ יישום חוקי התסריט • אוריינות מידע ○ הבנת המידע הנדרש לכתיבת תסריט ○ הכרת האופנים למציאת מידע ○ הערכת המידע שהתקבל ○ שימוש מושכל ואתי במידע • מיומנות תוך-אישית ○ הכרת החוזקות והחולשות כמספר/ת סיפורים ○ זיהוי רגשות שסיפור יכול לייצר ○ אמונה ביכולת לכתוב ○ בחינת התפתחות הכתיבה • מודעות חברתית: ○ הכרת החברה והסיפורים המתרחשים בה ○ היכרות עם נקודות מבט שונות ○ זיהוי מצבי פגיעה באנשים	• סקרנות ועניין בלמידה ○ איך סיפורים מעצבים את זהותנו וההבנה שלנו את העולם • רוחב אופקים ○ איך תרבויות שונות מספרות סיפורים? מה ייחודי בסיפור היהודי/ישראלי? • שאיפה למצוינות ○ מה הקריטריונים לסיפור "טוב"? מי קובע אותם? • אמפתיה והתחשבות באחר ○ איך הסיפורים שאנו מספרים משפיעים על האופן שבו אחרים רואים את עצמם? ○ מה האחריות שלנו בייצוג קבוצות שונות בסיפורים? • מחויבות לתהליכי הלמידה ○ איך מתמודדים עם "חסימת הכותב"? • כבוד ליוצרים ○ מה ההבדל בין השראה לגניבה ספרותית? • אחריות מקצועית ○ איך הסיפורים שאנו מספרים יכולים לפגוע או לעזור לאנשים? ○ מהי האחריות שלנו ככותבים כלפי האמת ההיסטורית?

נושא 5: סגנונות קולנועיים

תקציר:

בנושא סגנונות קולנועיים, התלמידים/ות לומדים/ות על שלוש גישות מרכזיות בקולנוע - ריאליזם, פורמליזם וקלאסיציזם - המהוות מסגרות תיאורטיות להבנת האופן בו סרטים מתייחסים למציאות ומעצבים אותה. הנושא בוחן את ההבדלים בין סגנונות שמנסים לשקף את המציאות "כפי שהיא" (ריאליזם), סגנונות המדגישים את האמצעים הקולנועיים עצמם ומעוותים במכוון את המציאות (פורמליזם), וסגנונות המשלבים בין השניים באופן "שקוף" לשירות הסיפור (קלאסיציזם). התלמידים/ות מכירים/ות זרמים ריאליסטיים שונים ומבינים/ות כיצד כל אחד מהם מנסה לייצר תחושת אותנטיות באמצעים שונים. במקביל, הם/ן לומדים/ות על זרמים פורמליסטיים שונים. דרך צפייה בסרטים מסגנונות שונים ודיון מעמיק בהם, התלמידים/ות מפתחים/ות מודעות לאופן שבו בחירות סגנוניות משפיעות על חווית הצפייה ועל המשמעות של הטקסט הקולנועי, תוך הבנה שהגבולות בין הסגנונות אינם תמיד חד-משמעיים ושאותו סרט יכול לשלב אלמנטים מכמה סגנונות.

מטרות:

התלמידים והתלמידות:

- יכירו את המאפיינים הבסיסיים של קולנוע ריאליסטי, פורמליסטי וקלאסיציסטי
- ייחשפו לסגנונות וזרמים שונים של כל סוג קולנועי.
- יוכלו לנמק דרך אינטגרציה של מושגים של השפה הקולנועית והנרטיב מדוע טקסט קולנועי מסוים מתאים לסגנון קולנועי מסוים.
- יפתחו עמדה אישית לגבי העדפות הפרטיות שלהם לגבי הסגנונות השונים.
- יוכלו להתאים את היצירה שלהם לאופי או הסגנון אליו הם שואפים.

להרחבה על הנושא ראו קובץ "[סגנונות קולנועיים](#)"

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגים מרכזיים ○ ריאליזם ○ פורמליזם ○ קלאסיציזם	• אוריינות שפתית ○ הבנה והערכה של טקסטים כתובים העוסקים בסגנונות קולנועיים ○ מיזוג מידע ממקורות שונים ○ הבעה בכתב ובעל פה • חשיבה ביקורתית ○ ניסוח טענה והצדקתה באמצעות מידע ונתונים ○ הטלת ספק - חשיבה עצמאית מול מקורות סמכות	• סקרנות ועניין בלמידה ○ איך גישות שונות לקולנוע מייצגות דרכי חשיבה שונות על העולם? • רוחב אופקים ○ מה ההבדלים בין הקולנוע המערבי למזרחי? ○ איך התרבות משפיעה על הסגנון? • שאיפה למצוינות ○ האם יש סגנון קולנועי "נעלה" יותר מאחרים? ○ איך נמדדת איכות אמנותית? • אמפתיה והתחשבות באחר ○ איך סגנונות שונים מייצגים קבוצות חברתיות שונות?

ידע	מיומנויות	ערכים
	● חשיבה יצירתית ○ יצירת הקשרים חדשים ○ מחשבה על אופנים שונים ○ לייצג את המציאות ● אוריינות מידע ○ ארגון מידע ○ שימוש במידע ○ ייצוג מידע בפני קהל	● מה ההשפעה החברתית של העדפת סגנון אחד על פני אחר? ● עבודת צוות ○ איך מגיעים להסכמה על סגנון אחיד בצוות יצירה? ● כבוד ליוצרים ○ איך מתייחסים בכבוד לסגנונות שאנו לא אוהבים או מבינים? ● אחריות מקצועית ○ מה האחריות של יוצרי קולנוע לייצג את המציאות בצורה אמינה? ○ איך בוחרים סגנון שמתאים לנושא ולקהל יעד?

ביבליוגרפיה נבחרת ליחידה 1

- אבישר, אילן. אמנות הסרט: הטכניקה והפואטיקה של המבע הקולנועי. האוניברסיטה הפתוחה, 1995.
- ברסון, רובר. "הערות על הסינמטוגראף." **תקריב: כתב עת לקולנוע דוקומנטרי**, כרך 5, 2009, עמ' 56-72.
- ג'אנטי, לואיס. להבין סרטים. האוניברסיטה הפתוחה, 2000.
- כלב, חיים. **המרחב הקולנועי**. כרך ראשון, אופטימוס, 1996.
- מאסט, ג'רלד, וברוס פ. קאוויין. **קיצור תולדות הקולנוע**. האוניברסיטה הפתוחה, 2008.
- פרמינגר, ענר. **מסך קסם: כרונולוגיה של קולנוע ותחביר**, האוניברסיטה הפתוחה, 2008.
- Bordwell, David, et al. *Film Art: An Introduction*. McGraw-Hill, 2020.
- Felando, Cynthia. *Discovering Short Films: The History and Style of Live-Action Fiction Shorts*. Palgrave Macmillan, 2015.

יחידות 2-3

יחידות 2-3, הנלמדות בכיתות י"א-י"ב, הן יחידות עיוניות המעמיקות ומרחיבות את הידע והכלים שרכשו התלמידים ביחידה 1. היחידות עוסקות בהיבטים היסטוריים, אסתטיים, תרבותיים וחברתיים של הקולנוע והמדיה האודיוויזואליים, ומורכבות משלושה אשכולות חובה: "קולנוע ומעבר לו", "קהליות ונרטיבים" ו"זהויות ומבטים". בכל אשכול יבחר המורה חטיבה אחת מתוך חטיבות הבחירה המוצעות. לצד האשכולות כוללת התוכנית גם נושאי חובה לשאלות המפמ"ר וכן תחנות יסוד בתולדות הקולנוע, שישולבו במהלך ההוראה. מבנה זה מאפשר למורה גמישות בבחירת התכנים, בסדר הוראתם וביצירת הקשרים ביניהם, תוך שמירה על ליבת ידע משותפת לכלל התלמידים.

מטרת יחידות אלה היא לחשוף את התלמידים והתלמידות לפני השונות של הקולנוע והמדיה: הקולנוע כשפה ייחודית, כאמנות, כאמצעי לביטוי אישי וקבוצתי, כמשקף זהויות שונות, כמבטא סוגיות חברתיות וכמדיום המתפתח ומשתנה בהתאם לשינויים טכנולוגיים ותרבותיים. הלמידה ביחידות אלה תאפשר לתלמידים להכיר ולהבין את המורכבות והעושר של האמנות הקולנועית, ותספק כלים להתבוננות מעמיקה וביקורתית ביצירות קולנועיות מסוגים שונים ומתקופות שונות.

לאורך יחידות אלה, יצפו התלמידים בסרטים שלמים מהארץ ומהעולם, שיאפשרו להם להכיר ולהעריך את המגוון העצום של היצירה הקולנועית. יושם דגש על קישור בין הנושאים הנלמדים בחטיבות השונות, ועל יצירת תמונה שלמה ומעמיקה של האמנות הקולנועית ומקומה בתרבות המקומית והעולמית.

מטרות היחידות

התלמידים והתלמידות:

- יעמיקו את הבנתם של הקולנוע כאמנות בעלת שפה ייחודית, היסטוריה, תיאוריות וז'אנרים מגוונים.
- יפתחו יכולת התבוננות ביקורתית ביצירות קולנועיות, תוך שימוש במושגים מקצועיים מעולם הקולנוע והתרבות החזותית.
- יבינו את הקשרים בין קולנוע וזהות, ואת האופן שבו הקולנוע משמש כלי לביטוי וחקירה של זהויות אישיות, מגדריות, אתניות, לאומיות ודתיות.
- יכירו את הקולנוע הישראלי ואת מקומו בתרבות ובחברה הישראלית, ויזהו את יחסי הגומלין בין הקולנוע לבין תהליכים חברתיים ותרבותיים.
- יחקרו את ההתפתחות ההיסטורית של הקולנוע ויבינו את השינויים הטכנולוגיים, האסתטיים והתרבותיים שעיצבו אותו.
- יכירו יצירות קולנועיות מרכזיות מהארץ ומהעולם, ויפתחו אמות מידה להערכה ושיפוט של יצירות אלה.

מיומנויות וערכים

מיומנויות	ערכים
• אוריינות לשונית ○ הבנה וניסוח רעיונות מורכבים על זרמים וסגנונות ○ שימוש בשפה מקצועית מדויקת • אוריינות מידע ○ איתור, ארגון והערכת מידע ממקורות שונים	• אהבת הדעת וחדוות הלמידה ○ איך הקולנוע יכול לעורר בנו סקרנות לגבי תרבויות וחוויית שונות? ○ מה ההבדל בין ידע אקדמי על קולנוע לבין החוויה הרגשית של צפייה?

מיומנויות	ערכים
○ סינתזה של מידע על סרטים, במאים ותקופות ○ עבודה עם מקורות מגוונים ואמינים ● חשיבה ביקורתית ○ ניתוח סרטים מנקודות מבט תיאורטיות שונות ○ הערכת טיעונים על משמעויות ואידיאולוגיות ○ פיתוח התבוננות ביקורתית מעמיקה ○ פיתוח אמות מידה להערכת יצירות ● חשיבה יצירתית ○ זיהוי קשרים חדשים בין תופעות קולנועיות ○ גמישות מחשבתית בניתוח סרטים ○ חשיבה מקורית על יצירות קולנועיות ● מודעות עצמית ○ פיתוח מודעות להעדפות אישיות בצפייה ○ הבנת השפעת סרטים על תפיסות עולם ○ אישיות ○ זיהוי השפעת הקולנוע על הזהות האישית ● הכוונה עצמית ○ התמודדות עם מושגים מורכבים ○ ויסות תגובות רגשיות לתכנים מאתגרים ○ פיתוח יכולת למידה עצמאית ● מודעות חברתית ○ זיהוי וניתוח ייצוגים של קבוצות חברתיות ○ פיתוח אמפתיה דרך סיפורים קולנועיים ○ הבנת הקשר בין קולנוע לתהליכים חברתיים ● התנהלות חברתית ○ ניהול דיונים מכבדים על יצירות קולנועיות ○ עבודת צוות על פרויקטים של ניתוח סרטים ○ הקשבה לדעות שונות על יצירות ● אוריינות גלובלית ○ הבנת הקולנוע כתופעה גלובלית ○ מודעות לביטוי תרבויות שונות בקולנוע ○ היכרות עם יצירות וזרמים מרחבי העולם	○ איך נשמור על הקסם של הקולנוע תוך לימוד אקדמי שלו? ● צדק חברתי וערכות הדדיות ○ איך הקולנוע יכול לשמש כלי לשינוי חברתי חיובי? ○ מה האחריות של יוצרי קולנוע להציג נושאים חברתיים קשים? ○ איך קולנוע יכול לתרום להבנה בין קבוצות שונות בחברה? ○ מהי האחריות שלנו כצופים להתעמת עם אי-צדק המוצג בסרטים? ● כיבוד ערכי המורשת והתרבות במדינת ישראל ○ איך הקולנוע הישראלי משקף את המורכבות של החברה הישראלית? ○ מה תפקיד הקולנוע בשימור זיכרון קולקטיבי ומורשת תרבותית? ○ איך מתמודדים עם ייצוגים סטריאוטיפיים של קבוצות שונות בישראל? ○ מה החשיבות של ייצוג מגוון התרבויות במדינה בקולנוע הישראלי? ● כבוד האדם והמשפחה ○ איך הקולנוע משפיע על האופן שבו אנו תופסים מערכות יחסים? ○ מה האחריות של יוצרי קולנוע בייצוג אינטימיות ומיניות? ○ איך נבחן את הגבולות בין חופש הביטוי לבין פגיעה בכבוד האדם? ○ מה ההשפעה של ייצוגי אלימות בקולנוע על התנהגות חברתית?

דרכי הערכה

הערכת הלמידה ביחידות 2-3 נועדה למדוד את הישגי התלמידים ואת אפקטיביות תהליך ההוראה-למידה, בהתאמה למטרות התוכנית, לתכנים הנלמדים ולמיומנויות הנדרשות. מערך ההערכה משלב הערכה מעצבת לאורך תהליך הלמידה והערכה מסכמת בסיומו.

מרכיבי ציון הבגרות ביחידות העיוניות

35% מטלות מעצבות במהלך הלמידה בכיתות יא-יב (נקבע על ידי המורה)

35% מבחן מסכם בסוף יב' (מחציתו נכתב על ידי המפמ"ר ומחציתו על ידי המורה המלמד)

30% הציון הסופי של כיתה יוד

מאפייני הערכה מעצבת

המורה ת/יעריך את התלמידים/ות לאורך שנתיים של לימוד באמצעות מגוון מטלות המשקפות את הידע, המיומנויות והערכים שנלמדו בכיתה. ההערכה יכולה להיות מורכבת מהאופציות הבאות:

1. עבודה כתובה המציעה ניתוח עצמאי של סרט או טקסט אודיו-ויזואלי אחר, שלא נלמדו בכיתה, על סמך הידע והתיאוריות שלומדו בשיעור
1. מאמר וידיאו המציג בצורה יצירתית את אחד מנושאי הלימוד או הרחבה שלהם
2. פרזנטציה בעל-פה בכיתה על נושא/סרט שלא נלמד או הרחבה של נושא שנלמד בכיתה
3. רפלקציות אישיות על תהליכי למידה וצפייה בסרטים
4. הנחיית דיון בכיתה על סרט או סוגייה קולנועית
5. מבחני ביניים עיוניים על חומר הלימוד ו/או בחנים על צפייה בסרטים
6. פרויקטים יצירתיים המדגימים הבנה של חומר הלימוד (משחק מחשב, חידון, יצירת מצגות אינטראקטיביות וכדומה)
7. תלקיטים (פורטפוליו): איסוף ותיעוד של תהליכי הלמידה וההתפתחות ורפלקציה על התקדמות אישית
8. הערכת עמיתים של המטלות השונות

מבנה המבחן המסכם

פרק	מבחן חובה	מבחן מותאם
פרק א – אנסיין שאלון מורה	2 שאלות מתוך 3 (40 נקודות)	2 שאלות מתוך 3 (50 נקודות)
פרק ב – שאלון מפמ"ר	2 שאלות מתוך 3 (40 נקודות)	2 שאלות מתוך 3 (50 נקודות)
פרק ג – שאלון מורה	1 שאלה מתוך 2 (20 נקודות)	

אשכול 1: אל הקולנוע ומעבר לו

אשכול "אל הקולנוע ומעבר לו" מציע מבט מקיף על האופנים בהם הקולנוע כמדיום התפתח, התרחב והשתנה לאורך ההיסטוריה שלו ובמיוחד בעשורים האחרונים. דרך החטיבות השונות באשכול, התלמידים/ות מוזמנים/ות לחשוב באופן ביקורתי ויצירתי על עצם טבעו של המדיום הקולנועי בעידן של התכנסות מדיה, על יכולתו של הקולנוע לייצג מציאות בעולם של "אמת פוסט-עובדתית", ועל האופן שבו חידושים טכנולוגיים לא רק מאפשרים אמצעי מבע חדשים אלא גם מעצבים מחדש את חוויית היצירה והצפייה. בכך מקנה האשכול לתלמידים/ות כלים חיוניים להבנה ולניתוח של נוף המדיה העכשווי המורכב והמשתנה במהירות, ומכין אותם/ן לא רק לצריכה מושכלת של תוכן אלא גם ליצירה חדשנית בעולם שבו הגבולות בין יוצרים לצופים, בין קולנוע לטלוויזיה, ובין מציאות לייצוגה הולכים ומיטשטשים.

חטיבת "קולנוע ומציאות" מתמקדת ביחסים המורכבים בין הקולנוע לבין העולם שהוא מבקש לייצג. מראשית ימי הקולנוע ועד ימינו, יוצרים התמודדו עם האתגר של תיעוד, חיקוי או יצירה מחדש של המציאות באמצעות הכלים הקולנועיים. דרך עיון בזרמים כמו ריאליזם, אקספרסיוניזם ופוסטמודרניזם, התלמידים יבחנו את שאלת המימזיס (חיקוי המציאות), התפתחות התיאוריות המרכזיות בנושא, וכיצד הטכנולוגיה העכשווית - מהקולנוע הדיגיטלי ועד הבינה המלאכותית - מאתגרת מחדש את תפיסותינו על אפשרות הייצוג ועל טבעה של "אמת" קולנועית.

החטיבה "קולנוע וטכנולוגיה" מתמקדת בקשר ההדוק בין התפתחויות טכנולוגיות לבין אפשרויות הביטוי הקולנועי. בחטיבה זו ילמדו התלמידים על המהפכות הטכנולוגיות שעיצבו את הקולנוע - מההמצאות הראשוניות של המאה ה-19, דרך המעבר לקולנוע מדבר, הכנסת הצבע, ועד למהפכה הדיגיטלית ולטכנולוגיות המציאות המדומה והרבודה. דרך ניתוח של יצירות מתקופות שונות והאופן שבו טכנולוגיות חדשות שינו את אפשרויות המבע הקולנועי, יבחנו התלמידים לא רק את ההיבטים הטכניים של התפתחות המדיום, אלא גם את האופן שבו הקולנוע עצמו משקף חרדות ותקוות לגבי טכנולוגיה וישאלו האם וכיצד הטכנולוגיה מאתגרת את עצם הגדרתו של המדיום הקולנועי.

בחטיבת "נרטיבים חוצי מדיה" יחקרו התלמידים את התופעה של סיפורים המתפרשים על פני מדיה שונים ויוצרים עולם תוכן מורחב ומשולב. דרך מקרי בוחן מרכזיים כמו עולמות התוכן של מארוול, המטריקס או מלחמת הכוכבים, יבחנו התלמידים כיצד התפתחויות כלכליות (מבנה תעשיית הקולנוע ותאגידי המדיה), טכנולוגיות (הדיגיטציה וההתכנסות הטכנולוגית) וחברתיות (תרבות המעריצים וצרכני התוכן האקטיביים) הובילו לטשטוש הגבולות בין המדיה השונים ולשינוי מהותי באופן שבו סרטים נוצרים ונצרכים בעידן הנוכחי.

חטיבה 1: קולנוע ומציאות

תקציר

חטיבה זו עוסקת ביחסים המורכבים בין קולנוע למציאות, מראשית ימי הקולנוע ועד ימינו. דרך עיון בתיאוריות קולנועיות מרכזיות ובזרמים קולנועיים שונים, התלמידים יחקרו את האופנים השונים בהם הקולנוע מתייחס למציאות - מהשאפה לשעתק אותה באמצעים טכנולוגיים (ריאליזם), דרך הניסיון להביע מציאות פנימית וסובייקטיבית (אקספרסיוניזם), ועד לערעור על עצם קיומה של מציאות אובייקטיבית אחת (פוסטמודרניזם). החטיבה בוחנת את שאלת המימזיס (חיקוי המציאות), את התפתחות התיאוריות הקולנועיות המרכזיות, ואת התמורות שחלו ביחס לשאלת הייצוג ואפשרות ההגעה ל"אמת" דרך הקולנוע, מהמודרניזם ועד לעידן הדיגיטלי והבינה המלאכותית.

מטרות

התלמידים והתלמידות:

1. יכירו את השאלות המרכזיות בדבר היחסים בין קולנוע למציאות, ואת התשובות השונות שניתנו להן לאורך ההיסטוריה של הקולנוע והתיאוריה הקולנועית.
2. ינתחו סרטים מזרמים קולנועיים שונים תוך התייחסות לאופן שבו כל זרם מגדיר את יחסו למציאות.
3. יבינו את הקשר בין אירועים היסטוריים וחברתיים לבין התפתחות תפיסות שונות של מציאות וייצוגה בקולנוע.
4. יפתחו מודעות ביקורתית לאופן שבו טכנולוגיות חדשות (מהמצאת הקולנוע ועד בינה מלאכותית) משנות את היחס בין ייצוג למציאות.
5. יתמודדו עם שאלות פילוסופיות וחברתיות מורכבות הקשורות לאפשרות הידיעה של האמת והמציאות בעידן של ריבוי נרטיבים ומדיה.

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות יצפו **בשתי יצירות קולנועיות מלאות לפחות**, המייצגות שתי גישות שונות לייצוג המציאות (ריאליזם וטרנספורמציה [או פורמליזם])
2. התלמידים/ות ישוו בין היצירות וינתחו את האמצעים הקולנועיים שבאמצעותם כל אחת מהן מעצבת את תפיסת המציאות.
3. התלמידים/ות יוכלו ליישם את המושגים שנלמדו בניתוח טקסט אודיו-ויזואלי שלא נלמד בביתה.

ידע, מיומנויות וערכים:

ידע	מיומנויות	ערכים
• גישות ריאליסטיות בקולנוע. • <u>לפחות שתי גישות:</u> • עומק שדה • ריאליזם הוליוודי • דוגמה 95	• אוריינות לשונית ○ יכולת לנתח ולפרש טקסטים תיאורטיים מורכבים העוסקים ביחסים בין קולנוע למציאות	• אהבת הדעת וחדוות הלמידה ○ איך השאלות הפילוסופיות הגדולות על מהות המציאות יכולות לעורר בנו התלהבות אינטלקטואלית? ○ איך הבנת התיאוריה מעשירה את חוויית הצפייה שלנו?

ידע	מיומנויות	ערכים
- ריאליזם פואטי - ניאו-ריאליזם איטלקי - קולנוע כיור המטבח - ריאליזם בקולנוע הישראלי - הריאליזם של הקולנוע האיראני - טרנספורמציה של המציאות - <u>לפחות מושג אחד:</u> - המונטאז' הסובייטי - אקספרסיוניזם גרמני - סוריאליזם - הגל החדש הצרפתי - זרם התודעה - מודרניזם/פוסטמודרניזם - המלצה לכיתות חזקות: הסמיוטיקה של פירס <u>מושגים אפשריים:</u> - הסימן של פירס (סימן, מפרש, רפרנט) - שלושת סוגי הסימנים של פירס (סימבולי, איקוני, אינדקסיאלי) - האוונטולוגיה של הדימוי המצולם (אנדרה באזין) - המלצה לכיתות חזקות: אידאולוגיה וייצוג המציאות <u>מושגים אפשריים:</u> - סובייקט (אלתוסר) - קריאה אידאולוגית - מנגנונים אידיאולוגיים (אלתוסר) - חרושת התרבות - אידאולוגיה - מרקסיזם	- פיתוח יכולת הבעה בכתב ובעל-פה של רעיונות מופשטים הקשורים לתיאוריה הקולנועית אוריינות מידע - איסוף, ארגון והערכה של מידע אודות זרמים קולנועיים שונים והגישות התיאורטיות שלהם למציאות - הבחנה בין עובדות, דעות ופרשנויות בדיון על ייצוג המציאות בקולנוע - חשיבה יצירתית - זיהוי דפוסים והקשרים חדשים בין זרמים קולנועיים שונים ויחסם למציאות - פיתוח רעיונות מקוריים על האופן שבו ניתן לייצג מציאות בקולנוע חשיבה ביקורתית - ניתוח ביקורתי של האופן שבו סרטים מייצגים מציאות - בחינה של הנחות יסוד הנוגעות למושגים "מציאות", "אמת" ו"ייצוג" - הערכת טענות תיאורטיות לגבי הקשר בין קולנוע למציאות - זיהוי אידיאולוגיות סמויות בייצוגי מציאות בקולנוע אוריינות דיגיטלית - הבנת ההשפעה של טכנולוגיות חדשות על ייצוג המציאות בקולנוע - פיתוח מודעות לשינויים בתפיסת מושג האוטנטיות בעידן הדיגיטלי והבינה המלאכותית מודעות עצמית - פיתוח מודעות לאופן שבו התלמיד/ה מפרש/ת את המציאות ואת ייצוגה בקולנוע	חתירה לאמת וצדק אינטלקטואלי - האם קיימת "אמת" אחת או מציאות אובייקטיבית שהקולנוע יכול לשקף? - מה האחריות שלנו ככותבים, יוצרים ומבקרים לחתור לדיוק ולאמינות? - איך נתמודד עם הרלטיביזם הפוסטמודרני מבלי לוותר על החתירה לאמת? כבוד לדעות שונות וללמידה מאחרים - איך נכבד תפיסות מציאות שונות בתרבויות שונות? - איך נבחין בין כבוד לדעות שונות לבין רלטיביזם מוחלט? אמת, מציאות ואחריות - מה האחריות המוסרית של יוצרי קולנוע כלפי "האמת"? - האם לקולנוע יש חובה לשקף את המציאות "כפי שהיא" או שמא תפקידו ליצור מציאות חדשה? - איך נתמודד עם הטענה שכל ייצוג הוא מניפולציה? טכנולוגיה ואוטנטיות - איך השימוש בבינה מלאכותית ובטכנולוגיות דיגיטליות משנה את המושג "אוטנטיות" בקולנוע? - מה ההשלכות האתיות של יכולות מתקדמות לזיוף ולמניפולציה של תמונות? - האם די-פייק מסמן את סוף עידן הקולנוע כ"עד לאמת"? כוח וייצוג - מי קובע מהי "המציאות הנכונה" לייצוג? - איך היחס בין קולנוע למציאות קשור לשאלות של כוח חברתי ופוליטי? - מה האחריות שלנו ככותבים ויוצרים כלפי קבוצות שהמציאות שלהן פחות מיוצגת? זיכרון קולקטיבי ואמת היסטורית

ידיע	מיומנויות	ערכים
○ מבנה על ומבנה בסיס ○ הגמוניה (גרמשי) ○	○ זיהוי הנחות יסוד אישיות ○ לגבי אמת, מציאות וייצוג ● הכוונה עצמית ○ התמודדות עם מושגים ○ מופשטים ומורכבים ופיתוח ○ סבלנות אינטלקטואלית ○ יכולת להתמיד בחקירה של ○ שאלות פילוסופיות פתוחות ● מודעות חברתית ○ הבנת האופן שבו תפיסות ○ מציאות שונות קשורות ○ להקשרים חברתיים- ○ תרבותיים ○ פיתוח רגישות לתפיסות ○ שונות של מציאות בקרב ○ קבוצות חברתיות שונות ● אוריינות גלובלית ○ הכרת גישות שונות למציאות ○ וייצוגה בקולנוע מתרבויות ○ שונות ○ הבנת ההשפעה של אירועים ○ היסטוריים גלובליים על ○ תפיסות של מציאות בקולנוע	○ איך קולנוע עיצב את התפיסה שלנו ○ לגבי אירועים היסטוריים ? ○ מה ההבדל בין "אמת היסטורית" ○ ל"אמת קולנועית" ? ○ מה האחריות של יוצרי קולנוע ○ היסטורי כלפי דיוק עובדתי ○ ואמינות? ● הפרט מול הקולקטיב ○ איך מתווכים בין מציאות ○ סובייקטיבית אישית למציאות ○ משותפת חברתית ? ○ מה מקום החוויה האישית מול ○ הנרטיב החברתי הרווח ? ○ איך מתמודדים עם ריבוי נרטיבים ○ סותרים על אותה מציאות? ● עתיד הקולנוע והמציאות ○ איך העולם הווירטואלי והרשתות ○ החברתיות משנים את יחסינו ○ למציאות ? ○ מה עתיד היחסים בין קולנוע ○ למציאות בעידן של מציאות רבודה ○ ועולמות ווירטואליים?

המלצות צפייה

400 המלקות (פרנסואה טריפו, 1959, צרפת).

אניאס ואיש הים (אניס ורדה, 1955, צרפת).

גונבי האופניים (ויטוריו דה סיקה, 1948, איטליה).

האזרח קיין (אורסון וולס, 1941, ארה"ב).

האיש עם מצלמת הקולנוע (דזיגה ורטוב, 1929, ברית המועצות).

הבלון האדום (אלבר לאמוריס, 1956, צרפת).

המופע של טרומן (פיטר וויר, 1998, ארה"ב).

הקבינט של דוקטור קליגרי (רוברט וינה, 1920, גרמניה).

חוקי המשחק (ז'אן רנואר, 1939, צרפת).

להיות ג'ון מלקוביץ' (ספייק ג'ונז, 1999, ארה"ב).

מולהולנד דרייב (דיוויד לינץ', 2001, ארה"ב).

נהג מונית (מרטין סקורסזה, 1976, ארה"ב).

מחבואים (מיכאל האנקה, 2005, אוסטריה/צרפת/גרמניה).

המטריקס (לאנה וילי ואשובסקי, 1999, ארה"ב).

נוספרטו (פ. ו. מורנאו, 1922, גרמניה).

סינקדוכה, ניו יורק (צ'ארלי קאופמן, 2008, ארה"ב).

ספרות זולה (קוונטין טרנטינו, 1994, ארה"ב).

עד כלות הנשימה (ז'אן-לוק גודאר, 1960, צרפת).

פארגו (האחים כהן, 1996, ארה"ב).

פרסונה (אינגמר ברגמן, 1966, שוודיה).

רומא עיר פרוות (רוברטו רוסליני, 1945, איטליה).

רשומון (אקירה קורוסאוואה, 1950, יפן).

ביבליוגרפיה נבחרת

ארנהיים, רודולף. "קולנוע ומציאות", **מבוא תיאוריות קולנועיות – מקראה**. עורכת: ענת זנגר. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2016, עמ' 104-118.

באזין, אנדרה. "הוויתור של הדמות המצולמת". **עולם בדים**. עריכה הלגה קלר. תל אביב: ספרית אופקים-עם עובד, 1975. 249-255.

בן שאול, ניצן. **מבוא לתיאוריות קולנועיות**, האוניברסיטה הפתוחה, 2000.

טיניאנוב, יורי. "יסודות הקולנוע", [1927] **מבוא תיאוריות קולנועיות – מקראה**. עורכת: ענת זנגר. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2016, עמ' 59-82.

מאירי, סנדרה, ובני בן דוד. **מבוא לתיאוריות קולנועיות**, האוניברסיטה הפתוחה, 2016.

חטיבה 2: קולנוע וטכנולוגיה

להרחבה על הנושא ראו קובץ "[קולנוע וטכנולוגיה](#)"

תקציר

חטיבה זו עוסקת במערכת היחסים המורכבת בין קולנוע לטכנולוגיה, החל מראשית הקולנוע כחידוש טכנולוגי ועד לשילוב הבינה המלאכותית ביצירה הקולנועית העכשווית. הקולנוע, שנולד כפלא טכנולוגי, התפתח לאורך השנים דרך חידושים כמו המעבר לקולנוע מדבר, כניסת הצבע, אפקטים דיגיטליים וטכנולוגיות סטרימינג. החטיבה בוחנת את האופן שבו טכנולוגיות חדשות משפיעות על אמצעי המבע הקולנועי, על תהליכי ההפקה וההפצה, ועל אופני הצפייה, תוך התייחסות גם לייצוגים של החרדה הטכנולוגית בסרטים שונים, במיוחד בז'אנר המדע הבדיוני.

מטרות

התלמידים והתלמידות:

1. יכירו את ההתפתחויות הטכנולוגיות המרכזיות שהשפיעו על הקולנוע מראשיתו ועד ימינו, ויבינו את האופן שבו שינו את המבע הקולנועי.
2. יפתחו הבנה מעמיקה של הקשר ההדדי בין חידושים טכנולוגיים לבין אפשרויות היצירה והביטוי הקולנועי.
3. ינתחו את האופן שבו סרטים שונים מבטאים תפיסות, חרדות ותקוות ביחס להתפתחות הטכנולוגית, בפרט בז'אנר המדע הבדיוני.
4. יבחנו את השפעת הטכנולוגיות הדיגיטליות העכשוויות על אופני היצירה, ההפצה והצפייה בקולנוע, ואת האתגרים והאפשרויות הנובעים מכך.
5. יפתחו מודעות ביקורתית לגבי השפעות הטכנולוגיה על יחסי יוצר-צופה בעידן הדיגיטלי והרשתות החברתיות.

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות יצפו לפחות בשתי יצירות קולנועיות מלאות בכיתה ועוד יצירה שתיבחר על ידי התלמיד-וזה לפי ההרכב ובא:
 - i. לפחות יצירה אחת העוסקת בשינוי טכנולוגי בתולדות הקולנוע או מדגימה את השפעתו על המדיום, (כגון **שיר אשיר בגשם** או **הארטיסט**)
 - ii. לפחות יצירה אחת המציבה טכנולוגיה (והתקוות והפחדים ממנה) במרכז עולמה או עלילתה, כגון (**היא**, **בלייד ראנר** או **דו"ח מיוחד**)

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מהפכות טכנולוגיות בתולדות הקולנוע לפחות שלוש התפתחויות: ○ המעבר מקולנוע אילם לקולנוע מדבר ○ המעבר מצילום בשחור-לבן לצילום בצבע ○ מסכים רחבים ופורמטים גדולים, כגון IMAX ו-CinemaScope ○ הטלוויזיה, הווידאו והתפתחות הצפייה הביתית ○ עריכה דיגיטלית ודימויים ממוחשבים (CGI) ○ סטרימינג, מכשירים ניידים והשינוי בהרגלי הצפייה ○ מציאות מדומה וקולנוע אינטראקטיבי ○ בינה מלאכותית ביצירה הקולנועית • השפעות הטכנולוגיה על הקולנוע ○ התלמידים/ות יסבירו וידגימו כיצד לפחות ההתפתחויות שנבחרו שינו אחד או יותר מהתחומים הבאים: ○ המבע הקולנועי ○ תהליכי ההפקה ○ הפצת הסרטים ○ חוויית הצפייה והרגלי הצפייה • הטכנולוגיה כהבטחה וכאיום ○ התלמידים/ות יבחנו כיצד יצירות קולנועיות מייצגות טכנולוגיה	• אוריינות לשונית ○ יכולת לנתח את האופן שבו טכנולוגיות משפיעות על שפת הקולנוע ולדון בזה באופן מילולי ובכתב ○ שימוש במונחים מקצועיים הקשורים להיבטים טכנולוגיים של יצירה קולנועית • אוריינות מידע ○ איתור, ארגון וניתוח מידע אודות התפתחויות טכנולוגיות בקולנוע ○ הערכת מקורות מידע בנושאי טכנולוגיה ויישומה בקולנוע • חשיבה יצירתית ○ פיתוח רעיונות לשימוש בטכנולוגיות עכשוויות ליצירה קולנועית מקורית ○ זיהוי אפשרויות חדשניות לשילוב אמצעים טכנולוגיים בביטוי קולנועי • חשיבה ביקורתית ○ הערכת האופן שבו סרטים מבטאים עמדות כלפי התפתחויות טכנולוגיות ○ ניתוח האופן שבו טכנולוגיות מעצבות ומשפיעות על המבע הקולנועי והנרטיב • אוריינות דיגיטלית ○ הבנת אופן פעולתן של טכנולוגיות דיגיטליות בתחום הקולנוע ○ יכולת להתמצא בסביבות דיגיטליות ליצירה, הפצה וצפייה בקולנוע • מודעות עצמית ○ מודעות להעדפות אישיות בצריכת תוכן קולנועי ○ בפלטפורמות שונות	• חדשנות ופתיחות לשינוי ○ מה איזון הנכון בין שימוש בטכנולוגיות חדשות לשמירה על מסורת קולנועית? ○ איך נבחין בין שינוי שמשפר לשינוי שפוגע באמנות הקולנועית? • אחריות וצדק דיגיטלי ○ מה האחריות של יוצרי קולנוע בשימוש בטכנולוגיות חדשות? ○ איך נתמודד עם פערים דיגיטליים בנגישות לטכנולוגיות יצירה? ○ מה האחריות שלנו כצרכנים לתמוך ביוצרים בעידן הפיראטיות הדיגיטלית? • שמירה על זכויות יוצרים ופרטיות ○ איך נגן על זכויות היוצרים בעידן שבו קל לשכפל ולהפיץ תוכן? ○ מה השפעת האלגוריתמים על חופש הביטוי והיצירה? ○ איך נשמור על הפרטיות בעידן של המלצות מותאמות אישית? • בינה מלאכותית ויצירתיות ○ האם בינה מלאכותית יכולה להיות יוצרת אמנות "אמיתית"? ○ מה מקום האדם ביצירה קולנועית כשמכונות יכולות לייצר תוכן? ○ איך נגדיר "מקוריות" בעידן של AI generative? • אותנטיות מול יעילות טכנולוגית ○ מתי שימוש בטכנולוגיה מאיים על האותנטיות של הביטוי האמנותי? ○ איך נשמור על הקשר האנושי בקולנוע טכנולוגי? • דמוקרטיזציה מול מסחור ○ איך פלטפורמות הסטרימינג משנות את יחסי הכוח בתעשיית הקולנוע?

ידיע	מיומנויות	ערכים
- כהבטחה לשינוי ולקדמה או כאיום על האדם והחברה. • המלצה: ז'אנרהמדע בדיוני.	○ זיהוי השפעת הטכנולוגיה על אופן הצפייה והתגובה לתוכן קולנועי • הכוונה עצמית ○ פיתוח משמעת עצמית בסביבה עשירת גירויים דיגיטליים וטכנולוגיים • מודעות חברתית ○ הבנת השפעות החברתיות של צריכת קולנוע בעידן הדיגיטלי ○ זיהוי פערים חברתיים בנגישות לטכנולוגיות יצירה וצפייה בקולנוע • אוריינות גלובלית ○ הבנת האופן שבו טכנולוגיות מאפשרות נגישות ליצירות קולנועיות מתרבויות שונות ○ זיהוי מגמות גלובליות בהתפתחות טכנולוגיות קולנועיות והשפעתן על תרבויות מקומיות • התנהלות חברתית ○ תקשורת ועבודת צוות בסביבה טכנולוגית ובתהליכי יצירה קולנועית ○ פיתוח אתיקה דיגיטלית בהקשר של שימוש בטכנולוגיות קולנועיות	○ מה ההשפעה של האלגוריתמים על הגיוון התרבותי? • קיימות וטכנולוגיה ○ מה ההשפעה הסביבתית של הטכנולוגיות הקולנועיות (שרתים, סטרימינג, VR)? ○ איך נתמודד עם הצריכה המוגברת של תוכן דיגיטלי? ○ מה האחריות של התעשייה לקיימות סביבתית? • מציאות מדיה והמציאות ○ מה השפעת מציאות רבודה (AR) ומציאות וירטואלית (VR) על עתיד הקולנוע? ○ איך נבחין בין חוויות "אמיתיות" ל"מלאכותיות" בעתיד? • תרבות הזמן האמת ○ איך השידורים החיים והתוכן הזורם משנים את טבע הסיפור הקולנועי? ○ מה השפעת תרבות האינסטנט על סבלנות הצופים והרגלי הצריכה? ○ איך נשמור על עומק ומורכבות בעידן של תוכן מהיר?

המלצות צפייה

2001: אודיסאה בחלל (סטנלי קובריק, 1968, בריטניה/ארה"ב).

אווטאר (ג'יימס קמרון, 2009, ארה"ב).

בלייד ראנר (רידלי סקוט, 1982, ארה"ב).

הארטיסט (מישל אזנוויסיוס, 2011, צרפת).

היום בו האדמה פסקה מלכת (רוברט ויז, 1951, ארה"ב).

המופע של טרומן (פיטר וויר, 1998, ארה"ב).

המטריקס (לאנה ואשובסקי, אנדי ואשובסקי, 1999, ארה"ב).

הקוסם מארץ עוץ (ויקטור פלמינג, 1939, ארה"ב).

טומב ריידר (סיימון ווסט, 2001, ארה"ב/בריטניה/גרמניה/יפן).

מטרופוליס (פריץ לאנג, 1927, גרמניה).

מלתעות (סטיבן שפילברג, 1977, ארה"ב).

סרט אילם (מל ברוקס, 1976, ארה"ב).

פארק היורה (סטיבן שפילברג, 1995, ארה"ב).

פלזנטוויל (גארי גרוס, 1998)

שיר אשיר בגשם (ג'ין קלי, סטנלי דוןן, 1952, ארה"ב).

ביבליוגרפיה נבחרת

בן דוד, בני, וסנדרה מאירי. "היסטוריה קצרה של הקול", "קולנוע בעידן הדיגיטלי", חוויית הצפייה הקולנועית, האוניברסיטה הפתוחה, 2021, עמ' 401-375, 546-491.

פיסק, ג'ון. "פוסטמודרניזם וטלוויזיה". **תקשורת כתרבות**, עורכות תמר ליבס ומירי טלמון, האוניברסיטה הפתוחה, 2003, עמ' 175-189.

פרמינגר, ענר. "צ'ארלי צ'אפלין שר רקוויאם אילם: יצירתו של צ'אפלין בשנים 1928-1952 כהצהרה קולנועית על המעבר מראינוע לקולנוע". **בצלאל: כתב עת לתרבות חזותית וחומרית**, גיליון 22, 2011.

Hanssen, Eirik. (2006). *Early Discourses on Colour and Cinema: Origins, Functions, Meanings*.

Michel Chion, (1999). *The Voice in Cinema*, Columbia University Press, pp. 49-52.

Suzanne Ilene Schiller, *Black and White and Brilliant: Protecting Black-and-White Films from Color-Recoding*, 9 Hastings Comm. & Ent. L.J. 523 (1986). Pp 523-543

Vudka, Amir. "The Golem in the Age of Artificial Intelligence." *NECSUS European Journal of Media Studies*, vol. 9, 2020.

חטיבה 3: נרטיב חוצה מדיה

להרחבה על הנושא ראו קובץ "[נרטיב חוצה מדיה 101](#)"

תקציר:

יחידת הלימוד עוסקת בתופעת הטרנסמדיה (או נרטיב חוצה מדיה) בקולנוע העכשווי - תופעה שבה סיפורים מתפרשים על פני מדיה שונים (קולנוע, טלוויזיה, משחקי מחשב, קומיקס ועוד) ויוצרים עולם תוכן מורחב ומשולב. היחידה מחולקת לארבעה נושאים: הראשון סוקר את התפתחות תעשיית הקולנוע מראשיתה ועד היום; השני מתמקד בהיבטים הכלכליים-תאגידיים דרך בחינת היקום הקולנועי של מארוול ו-DC; השלישי בוחן את ההתפתחויות הטכנולוגיות שאפשרו את התופעה באמצעות ניתוח סרטי המטריקס; והרביעי עוסק בהיבטים התרבותיים והחברתיים של התופעה דרך בחינת עולם מלחמת הכוכבים והאופן שבו קהל המעריצים מתקשר ומשפיע על היצירה. היחידה מדגימה כיצד שינויים טכנולוגיים, כלכליים ותרבותיים הובילו לשינוי מהותי באופן שבו סרטים נוצרים ונצרכים בעידן הנוכחי.

מטרות:

התלמידים והתלמידות:

1. יבינו את המושג "טרנסמדיה" ויידעו לזהות סיפורים המסופרים על פני מספר ערוצי הפצה.
2. יבינו את ההקשר ההיסטורי של המושג, ויידעו לתאר את המהלך ההיסטורי שהחל בהקמת אולפני הקולנוע של הוליווד וממשיך במבנה התעשייה הנוכחי, שבו האולפנים הם חלק מתאגיד ענק.
3. יכירו את האופן שבו יצירות טרנסמדיה מתוכננות כדי לעודד חיבור (Engagement) של הקהל, וידעו לזהות את ביטויים של המושגים הקשורים לכך - "אינטליגנציה קולקטיבית", "הבנה מתווספת", "יצירת מעריצים" (Fan Fiction) ופרפורמנס.
4. יתנסו ביצירת טרנסמדיה, וייקחו חלק בהיבטים ההשתתפותיים של המושג.

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות ינתחו נרטיב או עולם חוצה מדיה אחד המתפרס על פני שלושה אמצעי מדיה לפחות.
2. התלמידים/ות יצפו בשלמותה ביצירה מרכזית אחת מתוך העולם שנבחר - סרט או פרק מסדרה - ויבחנו לפחות שתי הרחבות שלה באמצעי מדיה נוספים, כגון קומיקס, משחק מחשב, אתר, פודקאסט, סדרה או סרטון רשת.
3. המלצה: התלמידים יחקרו לעומק, בקבוצות או לבד, עולם חוצה מדיה לפי בחירתם, ויצגו אותו לכיתה ברפרזנטציה או מאמר וידיאו.

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגי חובה: - נרטיב חוצה מדיה - עולם חוצה מדיה - תרבות ההשתתפות - אינטליגנציה קולקטיבית	• אוריינות לשונית - פרשנות והיסק ממקורות מרובים (הבנת הקשרים בין יצירות בזכיינות טרנסמדיה)	• יצירתיות ומקוריות בעידן הרמיקס - מה ההבדל בין השראה לגניבה ברמיקס ובמאש-אפ של תוכן קיים? - איך נעודד יצירתיות אמיתית במקום סתם שכפול של נוסחאות מוכחות?

ידע	מיומנויות	ערכים
• התנאים להתפתחותם של נרטיבים חוצי מדיה ○ שינויים טכנולוגיים – דיגיטציה והתלכדות בין אמצעי מדיה ○ שינויים כלכליים – תאגידי מדיה, סינרגיה והרחבת זיכיונות ○ שינויים חברתיים – תרבות מעריצים, יצירת תוכן והשתתפות פעילה של קהלים • הקהל כשותף פעיל ○ יש ללמד מושג אחד לפחות: ○ יצירות מעריצים ○ קהילות ידע ושיתוף מידע ○ תאוריות ופרשנויות של מעריצים ○ משחקי מציאות חלופית ○ מאבק מעריצים על המשך היצירה או שינויה ○ קהל רעיל • סוגיות ביקורתיות בנרטיבים חוצי מדיה. לפחות שתי סוגיות: ○ המתח בין הרחבת העולם הסיפורי לבין שיווק מוצרים ○ נגישות לקהלים חדשים לעומת תגמול מעריצים ותיקים	○ שימוש בשפה מקצועית לניתוח נרטיבים קולנועיים וחוצי מדיה • אוריינות מידע ○ יכולת למפות קשרים והשפעות בין יצירות שונות באותו נרטיב ○ ארגון מידע והצגתו באופן קוהרנטי ○ ניהול מידע ממקורות מדיה מרובים • חשיבה יצירתית ○ יצירת הקשרים חדשים בין סוגי מדיה שונים ○ שימוש בטכנולוגיות ואמצעים שונים לביטוי רעיונות ○ פיתוח גמישות מחשבית בהתבוננות על אותו נרטיב בסוגי מדיה שונים ○ יכולת יצירת תוכן טרנסמדיה • חשיבה ביקורתית ○ ניתוח השפעות כלכליות ואינטרסים תאגידיים על תוכן יצירתי ○ זיהוי מניפולציות שיווקיות והבנת תפקידן ביצירת נרטיב חוצה מדיה ○ הערכת איכות ואותנטיות של תוכן שנוצר על ידי מעריצים • מודעות עצמית ○ הבנת העדפות אישיות בצריכת מדיה ○ זיהוי תגובות רגשיות ליצירות פופולריות ○ פיתוח תפיסה מודעת של מקומנו כצרכני תרבות ○ הבנת הזהות הדיגיטלית שלנו • מודעות חברתית	○ מתי פאן-פיקשן הופך ליצירה לגיטימית בפני עצמה? • זכויות יוצרים וקניין רוחני ○ מה זכויות הקהל על תוכן שהוא עזר ליצור או לעצב? ○ איך נתמודד עם בעלות תאגידית על תרבות פופולרית? ○ מתי שימוש בדמויות קיימות הוא הוגן ומתי הוא ניצול? • דמוקרטיזציה מול מסחור ○ איך תאגידי הענק עדיין שולטים גם בעולם ה"תוכן הפתוח"? ○ מה התפקיד של האלגוריתמים בקביעת מה אנחנו רואים? • תרבות ההשתתפות וכוח הקהל ○ איך הופכים מצרכנים פסיביים ליוצרים פעילים? ○ מה האחריות של הקהל ביצירת תוכן איכותי ומשמעותי? ○ איך נמנע מ"תרבות הביטול" תוך שמירה על ביקורת בונה? • זהות ייצוג בעולמות בדיוניים ○ מי קובע איך דמויות מסוימות צריכות להיראות או להתנהג? ○ איך נתמודד עם שינויים בדמויות קלאסיות לשם גיוון? ○ מה האחריות של יוצרי תוכן לייצג מגוון של קהלים? ○ איך מפרידים בין נאמנות למקור לבין התפתחות יצירתית? • קהילות מקוונות ואינטליגנציה קולקטיבית ○ איך קהילות אוהדים יכולות לתרום לפרשנות ולהבנה של יצירות? ○ מתי הפרשנות הקהילתית "נכונה" יותר מכוונת היוצר המקורי? ○ איך נמנע מהד-קאמבר ומקבוצות חשיבה בקהילות מקוונות? ○ מה התפקיד של מומחים מול "חכמת ההמונים"? • כלכלה של תוכן בעידן הדיגיטלי

ידע	מיומנויות	ערכים
○ יצירה משותפת לעומת שליטה תאגידית ○ זכויות יוצרים ויצירות מעריצים ○ השאלה מי קובע מה נחשב לחלק מהקאנון ○ הפיכת הצופה לשותף פעיל לעומת ניצול עבודתו ללא תשלום	○ הבנת תפקידם של קהלים בעיצוב תוכן בעידן הדיגיטלי ○ זיהוי והבנת תופעות של תרבות מעריצים ○ הבנת דינמיקות כוח בין יוצרים, תאגידים וקהל ● אוריינות גלובלית ○ היכרות עם תופעות תרבותיות חוצות גבולות ○ פיתוח מודעות להשפעות התרבותיות של תאגידי מדיה בינלאומיים ○ היכרות עם אופני תגובה מקומיים לתכנים גלובליים ○ הבנת האופן שבו נרטיבים עולמיים מתורגמים להקשרים מקומיים ● התנהלות חברתית ○ עבודת צוות ושיתוף פעולה בניתוח וביצירת תוכן ○ פיתוח יכולת שיתוף ועבודה בקהילות יוצרים ○ אתיקה בשיתוף תוכן ובמדיה חברתית	○ איך יוצרי תוכן יכולים להתפרנס בעידן של תוכן חינמי? ○ איך נבטיח שיוצרים קטנים יקבלו הזדמנות הוגנת? ● עמידה הסיפור ○ מה יקרה לסיפור הליניארי בעולם של תוכן אינטראקטיבי? ○ איך נשמור על עומק ומשמעות בעידן של תוכן קצר וזוחל? ● גלובליזציה תרבותית ○ איך נרטיבים אמריקאיים משפיעים על תרבויות מקומיות? ○ מה הערך של סיפורים מקומיים מול סיפורי על? ○ איך נשמור על ייחודיות תרבותית בעולם גלובלי? ● אתיקה דיגיטלית ומדיה חברתית ○ מה האחריות שלנו בשיתוף ובתגובה לתוכן ברשתות החברתיות? ○ איך נבחין בין ביקורת לגיטימית לבין הטרדה מקוונת? ● נוסטלגיה מול חדשנות ○ מתי הישענות על נוסטלגיה הופכת למניעה מפני התקדמות יצירתית? ○ איך נכבד מורשת תרבותית תוך מתן מקום לקולות ורעיונות חדשים? ○ מה האיזון הנכון בין שימור למהפכה בתרבות הפופולרית?

המלצות צפייה

דדפול & וולברין (שון לוי, 2024)

ספיידרמן: אין דרך הביתה (ג'ון ווטס, 2021)

הנוקמים (ג'וס ווידון, 2012)

המטריקס (האחיות ושאוסקי, 1999)

מלחמת הכוכבים -- פרק 4: תקווה חדשה (ג'ורג' לוקאס, 1977)

ביבליוגרפיה נבחרת

ג'נקינס, הנרי. התלכדות תרבותית: זירת ההתנגשויות בין מדיה ישנים למדיה חדשים. עם עובד, 2020.

Carnes, Nicholas, and Lilly J. Goren. *The Politics of the Marvel Cinematic Universe*. University Press of Kansas, 2023.

Jenkins, Henry. "Transmedia Storytelling 101." *Confessions of an Aca-Fan*, 22 Mar. 2007, https://henryjenkins.org/blog/2007/03/transmedia_storytelling_101.html.

Nardi, Dominic J., and Derek R. Sweet. *The Transmedia Franchise of Star Wars TV*. Springer International Publishing, 2020.

אשכול 2: קהילות ונרטיבים

בספרו פורץ הדרך מקאליגרי עד היטלר: היסטוריה פסיכולוגית של הקולנוע הגרמני מראה התיאורטיקן וחוקר הקולנוע זיגפריד קרקאוור כיצד תהליכים שהתרחשו בגרמניה הנאצית בשנות ה-30 וה-40 הופיעו, גם אם באופן סמוי, בקולנוע הגרמני שקדם לתקופה זו, והוא אף מרחיב ואומר כי "סרטים משקפים מנטליות של אומה באופן ישיר יותר מכל מדיום אמנותי אחר" (63). את כוחו זה של הקולנוע הוא תולה בשתי סיבות מרכזיות: "ראשית, סרטים לעולם אינם תוצר של אינדיבידואל [...] מאחר שכל צוות הפקה קולנועי מגלם שילוב של אינטרסים רב-גוניים ונטיות שונות, עבודת צוות בתחום זה מונעת טיפול שרירותי בחומרי הסרט ומעלימה נטיות אינדיבידואליות ספציפיות לטובת מאפיינים משותפים לאנשים רבים." (63-64). במילים אחרות, מכיוון שהתוצר הסופי איננו נובע מנפש או מוחם של יוצר/ת בודד/ת, אלא מקבוצה של יוצרים/ות, התוצר הסופי משלב לבסוף מספר רב של תפיסות עולם, אשר מהוות מעין "ממוצע" קולקטיבי (וזה בניגוד לתפיסת האוטר, המצביעה על יוצר/ת אחד/ת כמי שאחראי/ת לתוצר הסופי).

"שנית", ממשיך קרקאוור, "סרטים פונים אל הרוב האנונימי ומבקשים לשבות את לבו. כך אפשר להניח כי סרטים פופולריים, או אם לדייק, מוטיבים קולנועיים פופולריים, מספקים תשוקות שקיימות בקרב ההמון" (64). במילים אחרות, יותר מכל אמנות אחרת (מלבד הטלוויזיה, שתגיע בשלב מאוחר יותר) זקוק הקולנוע לקהל גדול כדאי לשרוד, והוא לא יכול לסמוך על טמעם של קבוצת קטנה. מתוך הצורך הזה סרטים רבים, ובעיקר הפופולריים שבהם, מנסים (במודע או שלא במודע) להתאים לתפיסות העולם (המודעות, או הלא מודעות) של קהל רב. מתוך עמדה זו עולה גם הטענה שסרטים ספציפיים או ז'אנרים אינם מצליחים מכיוון שהם "פונים למכנה המשותף הנמוך ביותר", אלא משום שהם נוגעים בנושאים, קונפליקטים, פחדים ותשוקות של ציבור גדול של אנשים. מכאן שאם ברצוננו להכיר תרבות מסויימת, כולל השינויים שהיא עוברת לאורך השנים, עלינו להכיר גם את התרבות הפופולרית שלה, בראשה הקולנוע והטלוויזיה.

אשכול "קהילות ונרטיבים" מציע שלושה נושאי ליבה המתמקדים בקשר שבין זהות קולקטיבית לבין קולנוע וטלוויזיה, בדגש על הזהות הישראלית. כל נושא בוחר נקודת מבט אחרת לשאלה "מה הקשר בין קולנוע וטלוויזיה לזהות קולקטיבית". נושא "זהות יהודית-ישראלית" שם דגש על קולנוע עולמי וישראלי המתמקד בזהות יהודית, זהות ישראלית עם התמקדות בזהות דתית. הנושא "אתניות ולאום" מציעה מבט גלובלי על קשרים בין לאום וקולנוע, כאשר הוא בוחר כיצד הקולנוע יכול לשקף הן את "לידתה של אומה" והן כוחות המנסים להעמיד בסימן שאלה את הזהות הקולקטיבית. הנושא "טלוויזיה וקולנוע ישראליים" מתמקד רק בתרבות הישראלית, ובוחן כיצד זהויות וקונפליקטים מרכזיים שעלו לאורך השנים בתרבות הישראלית, באים לידי ביטוי בקולנוע ובדרמה הטלוויזיונית.

כל מורה צריך לבחור נושא ליבה אחד מתוך אשכול זה, כאשר לפחות כשלושה מפגשים מתוך העשרה המוצעים צריכים לעסוק ישירות בקולנוע ישראלי. תחילה נציג הצעה למספר מערכי שיעור בקולנוע הישראלי (שיכולים להתאים לכל אחד מנושאי הליבה) ולאחר מכן נפרט בכל נושא ליבה את המושגים, התמות והיצירות המרכזיות לנושא זה.

חטיבה 4: זהות יהודית בקולנוע

להרחבה על הנושא ראו קובץ "זהות יהודית בקולנוע"

תקציר:

בחטיבה זו נלמד על מערכת היחסים המורכבת בין הזהות היהודית לאמנות הקולנוע, שהתפתחה לאורך השנים דרך תקופות מאתגרות, חיוביות ורבות ניאנסים. החטיבה תציג בפני התלמידים את מורכבות הנושא, תוך טיפוח צפייה מודעת וביקורתית. נתחיל בסקירת ייצוגים בעייתיים של יהודים בקולנוע האירופי שלפני מלחמת העולם השנייה, נמשיך בייצוגי השואה בסרטים מאמצע המאה העשרים ועד ימינו, ונעמיק בייצוגי יהדות ודתיות בקולנוע הישראלי מראשיתו ועד 'הגל התיאולוגי' העכשווי. היחידה תעודד תלמידים להתבונן בזהותם היהודית האישית, לעורר דיון על תחושותיהם כלפי הייצוגים הנלמדים, ולבטא רעיונות אלה בסרטי הגמר שלהם, תוך תקווה שהנושאים ילוו אותם הלאה בחייהם

* חלק הארי של נושא הייצוג הדתי בקולנוע הישראלי מתבסס על תוכנית הלימודים אשר קיימת בממשק Class-E, המאפשר למידה עצמאית של תלמידים. למורים שיבחרו בנושא זה אנו ממליצים לחקור את יחידות הלימוד בפלטפורמה ולעשות שימוש בתכנים ובסרטונים הקיימים בה.

מטרות:

התלמידים והתלמידות:

1. ייחשפו לרוחב היריעה של התמורות בייצוגם של יהודים בקולנוע העולמי לפני ואחרי מלחמת העולם השנייה.
2. יכירו את האופן שבו יוצגו דתים בקולנוע הישראלי לאורך שנותיו ויבינו את ההקשרים החברתיים שהובילו לכל תקופת ייצוג שתילמד.
3. ידונו במשמעות הזהות היהודית שלהם בחייהם, בעקבות התכנים שילמדו ביחידה.

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות יצפו בקטעים מתוך סרטי מפתח מתקופות שונות, הממחישים את התמורות בייצוג יהודים, יהדות ודתיים בקולנוע.
2. התלמידים/ות יצפו בסרט אחד מלא לפחות, העוסק באחד מהנושאים הבאים:
 - ייצוג השואה בקולנוע
 - ייצוג סטריאוטיפי או שלילי של דתים בקולנוע הישראלי
 - הגל התיאולוגי בקולנוע הישראלי החל משנות האלפיים
3. התלמידים/ות ינתחו את היצירה שנבחרה באמצעות מושגי היסוד שנלמדו, ויבחנו את הקשר בינה לבין ההקשר ההיסטורי, החברתי והתרבותי שבו נוצרה.
4. התלמידים/ות ישוו בין שני ייצוגים של זהות יהודית או דתית מתקופות שונות ויצביעו על המשכיות, שינוי או ערעור של דימויים וסטריאוטיפים.

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגי יסוד ○ אנטישמיות ○ סטריאוטיפ ○ היחסים בין היסטוריה לקולנוע ○ רב־תרבותיות ○ ייצוג עצמי בקולנוע ○ חוק הקולנוע והשינויים שחלו בו ○ הגל התיאולוגי בקולנוע הישראלי • תמורות בייצוג יהודים ודתיים בקולנוע ○ יש לבחור לפחות שתיים מהסוגיות הבאות: ○ ייצוג יהודים בקולנוע האירופי לפני מלחמת העולם השנייה ○ השינויים בייצוג יהודים בקולנוע האירופי והאמריקאי לאחר מלחמת העולם השנייה ○ עלייתו של „הגל התיאולוגי” במאה ה־21 • סוגיות ביקורתיות בייצוג יהדות ודת התלמידים/ות יתמודדו עם לפחות סוגיה ביקורתית אחת מהבאות: ○ האתיקה של ייצוג השואה? ○ "חטא הרפרזנטטיביות ○ אנטישמיות ודעות קדומות	○ אוריינות לשונית ○ פיתוח יכולת לפרש סמלים וייצוגים יהודיים בסרטים ○ ישראלים הממזגים מסורת ומודרניות ○ ביטוי רעיונות מורכבים על זהות דתית ותרבותית ○ אוריינות מידע ○ פיתוח מיומנויות לאיתור מידע היסטורי, תרבותי ודתי ○ הרלוונטי להבנת ייצוגים יהודיים-ישראלים ○ פיתוח יכולת לארגן ולמפות את השינויים שחלו בייצוג הזהות היהודית-ישראלית-אמונית לאורך השנים ○ חשיבה יצירתית ○ פיתוח סקרנות לגבי דרכים חדשות לייצג חוויות דתיות, מסורתיות ואמוניות באמצעים קולנועיים ○ יכולת לחשוב על אותם טקסטים ורעיונות יהודיים מזוויות שונות ○ פיתוח יכולת ליצור חיבורים מקוריים בין מקורות יהודיים מסורתיים לשפה קולנועית עכשווית ○ חשיבה ביקורתית ○ פיתוח יכולת להעריך באופן ביקורתי את אופן הייצוג של דמויות דתיות וטקסים יהודיים ○ פיתוח יכולת לנסח טיעונים מבוססים על הדרך שבה הקולנוע משקף מתחים בין דתיות לחילוניות ○ פיתוח יכולת להטיל ספק בסטריאוטיפים לגבי הציבור הדתי והמסורתי	○ כבוד האדם ושמירה על כבוד הזולת ○ איך נתמודד עם ייצוגים פוגעניים של יהודים לאורך ההיסטוריה מבלי ליפול לקטגוריאליזם ולשנאה? ○ מה האחריות שלנו כיוצרים לא לחזק סטריאוטיפים מזיקים על קבוצות אחרות? ○ איך נשמור על כבוד האדם גם כאשר אנו ביקורתיים כלפי דרכי חיים שונות משלנו? ○ אהבת ישראל וכבוד למורשת ○ מה משמעות אהבת עם ישראל בעידן שבו יש ריבוי זהויות יהודיות? ○ איך נכבד מורשת יהודית מסורתית תוך מתן מקום לביטויים חדשים ומודרניים? ○ חינוך לערכים יהודיים ○ איך הקולנוע יכול להיות כלי לחינוך לערכים יהודיים מבלי להיות דוגמטי? ○ איך נמנע מ"מוסר השכל" תוך שמירה על מסר ערכי? ○ זיכרון השואה ותחייה ○ יהודי הגולה מול יהודי ישראל ○ מה ההבדלים בין זהות יהודית ישראלית לזהות יהודית בגולה? ○ איך הקולנוע מייצג את מערכת היחסים הזו? ○ ייצוג ואותנטיות ○ מי זכאי לייצג את הקהילה הדתית - רק דתיים או גם חילונים? ○ מה האחריות של יוצרים דתיים לייצג נכון את הקהילה שלהם? ○ פמיניזם ויהדות

ידע	מיומנויות	ערכים
	○ ניתוח מתחים בין ערכים ○ יהודיים מסורתיים למודרניות ○ ניתוח אתיקה דתית בקולנוע: ○ בחינת דילמות הלכתיות ○ ואיתיות המבוססות על ערכים יהודיים ○ מודעות עצמית ○ הכרת העצמי: פיתוח מודעות לעמדות אישיות ביחס לזהות יהודית, דתיות ומסורת ○ זיהוי רגשות: שיפור יכולת לזהות תגובות רגשיות למראות ולנרטיבים העוסקים במסורת ודת ○ הכוונה עצמית ○ ויסות עצמי: פיתוח יכולת לווסת תגובות רגשיות בעת צפייה בסרטים המציגים גישות שונות בנושאי דת ומסורת ○ מודעות חברתית ○ הבנת האחר: פיתוח אמפתיה והבנה כלפי מגוון נקודות מבט בתוך החברה היהודית-ישראלית ○ אוריינות גלובלית ○ מודעות גלובלית: פיתוח הבנה של מקומו של הקולנוע הישראלי-יהודי בקונטקסט הגלובלי ○ אחריות גלובלית: שיפור מודעות לאופן שבו ייצוגים של הזהות היהודית-ישראלית משפיעים על תפיסת היהדות בעולם ○ התנהלות חברתית ○ ניהול קונפליקטים: רכישת כלים לניהול שיח מכבד סביב נושאים רגישים של זהות דתית ואמונית ○ תקשורת וניהול יחסים: פיתוח יכולת לקיים דיאלוג מכבד	○ איך הקולנוע מייצג נשים דתיות ומסורתיות? ○ מה מקומן של נשים ביצירה קולנועית דתית? ○ מה השינוי בייצוג הנשי בקולנוע הדתי לאורך השנים? ○ אתיקה יהודית וקולנוע ○ מה הגבולות ההלכתיים והאתיים ביצירת קולנוע? ○ איך נתמודד עם דילמות בין חופש יצירה לבין ערכים דתיים? ○ מה מקום "לשון הרע" ו"רכילות" בביקורת קולנועית? ○ איך נשלב ערכי צדק חברתי יהודיים ביצירה קולנועית?

ידע	מיומנויות	ערכים
	ופתוח עם עמיתים בעלי השקפות דתיות שונות	

המלצות צפייה

- היהודי זיס (פייט הארלן, 1940, גרמניה).
- היהודי הנצחי (פריץ היפלר, 1940, גרמניה).
- אקסודוס (אוטו פרמינגר, 1960, ארה"ב).
- חגיגה בסנוקר (בעז דוידזון, 1975, ישראל).
- קדוש (עמוס גיתאי, 1999, ישראל).
- האח של דריקס (דורון צברי, 1994, ישראל).
- שחור (שמואל הספרי, 1994, ישראל).
- האושפיזין (גידי דר ושולי רנד, 2004, ישראל).
- מדורת השבט (יוסף סידר, 2004, ישראל).
- חופשת קיץ (דוד וולך, 2007, ישראל).
- למלא את החלל (רמה בורשטיין, 2013, ישראל).
- לעבור את הקיר (רמה בורשטיין, 2016, ישראל).
- המשגיחים (מני יעיש, 2012, ישראל).
- ישמח חתני (אמיל בן שמעון, 2016, ישראל).

ביבליוגרפיה נבחרת

אדם צחי, " הדת בראשית הקולנוע הישראלי: עיון בארבעה סרטים", **רליגיה: בית למחשבה דתית**, גיליון ג' (2021), עמ' 145-161.

אדם צחי "קונילמלים: דתיים בקולנוע הישראלי, 2024, הוצאת כרמל"

ברטוב, עומר. **היהודי בקולנוע**, תל אביב: עם עובד, ספריית ספיר, 2008, עמ' 18-30.

גרץ, נורית ויעל מונק, "קולנוע ישראלי זהות עברית / זהות יהודית", בתוך ירמיהו יובל, יאיר צבן ודוד שחם (עורכים), **זמן יהודי חדש: תרבות יהודית בעידן חילוני – מבט אנציקלופדי, כרך שלישי: ספרויות**

ואמנויות, ירושלים: כתר הוצאה לאור למדא, 2007, עמ' 269-276.

דיין, ניסים, "מהבורקס חזרה לתרבות הגטו דיין", **קולנוע**, 11 (1976): עמ' 54-56.

- הלחמי, יוסף. "[ראשית הסרט העלילתי בארץ-ישראל](#)", **קתדרה** 67 (1993).
- יהודה ויטלזון, "סיכון מחושב: יחסה של ההלכה היהודית לאומנות הקולנוע", **חמדעת**, יח, 2025, עמ' 31-11.
- כהן, איילת. "[ראשית הקולנוע הארצישראלי כמשקף רעיונות התקופה](#)", **קתדרה** 61 (1991): עמ' 155-141.
- פרנק, ז'אנין. "שואה: סרט והיסטוריה", **זמנים: רבעון להיסטוריה**, 83, (2003): עמ' 89-76.
- קוזלובסקי גולן, איבון. "הקולנוע הישראלי בתחילת המאה העשרים ואחת: סתירות בפרקטיקה הדתית הספרדית-מזרחית המסורתית, בהיררכיות הקהילתיות ובחיי המשפחה", **קשר**, מס' 59, סתיו 2022, עמ' 188 – 211.
- קמחי, רמי, שטעטעל בארץ ישראל: סרטי הבורקס ומקורותיהם בספרות יידיש קלסית, רסלינג, 2012.
- רוזנברג, חננאל ואדם צחי, "איך מרגישים שואה"? על סרטי שואה והבניית הרגש במסעות לפולין", **הגות: מחקרים בהגות החינוך היהודי**, י"ב (2021): עמ' 122-103.
- רקנטי, יצחק. "הפעימה המוזיקלית – דתיים ואמנויות בישראל: הגל השלישי", בתוך דב שוורץ (עורך), **ציונות דתית: הסטוריה, רעיון, חברה**, ה', רמת גן: הוצאת אוניברסיטת בר אילן, 2020, עמ' 186-185.

חטיבה 5: קולנוע ולאומיות

להרחבה על הנושא ראו קובץ "[קולנוע ולאומיות](#)"

תקציר

מאז ראשיתו, השתתף הקולנוע בפרויקט העיצוב והביטוי של זהויות לאומיות. ממסדים ויחידים, בעולם ובישראל, עשו בסרטים שימוש במטרה לכונן תודעה וזיכרון קולקטיביים. לעיתים היה זה בכדי לייצר תודעה לאומית משותפת ומגויסת, ולעיתים להפך - מנקודת מבט ביקורתית, כדי לערער על מיתוסים ועמדות לאומיות הגמוניות. מאוחר יותר, ביטא הקולנוע גם תפיסות פוסט-מודרניות גלובליות.

יחידה זו מבקשת לחשוף בפני התלמידים את הקשר המרתק שבין קולנוע ללאומיות. התלמידים ייחשפו למגוון יצירות קולנועיות מהארץ ומהעולם, מתקופות שונות והקשרים תרבותיים שונים, ויגלו כיצד הקולנוע עושה שימוש במבטים קולנועיים מגוונים כדי ליצור דימויים, ולהעביר מסרים אידיאולוגיים.

מטרות

התלמידים/ות:

1. יכירו את הדרכים בהן ייצגו הקולנוע העולמי והישראלי את הזהות הלאומית לאורך השנים.
2. יפתחו מיומנויות של זיהוי וניתוח ביקורתי של ייצוגים לאומיים בקולנוע.
3. יעמדו על הקשרים בין קולנוע, לאומיות ואנטי-לאומיות.
4. ילמדו כיצד משתמשים הסרטים במבטים אסתטיים קולנועיים לייצוג נרטיבים לאומיים.

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות יצפו לפחות **בשני סרטים מלאים לא ישראליים** העוסקים בלאומיות. ככל האפשר, ייבחרו סרטים מתקופות שונות, ממדינות שונות או המבטאים עמדות אידיאולוגיות שונות.
2. התלמידים/ות ישוו בין האופן שבו שני הסרטים מייצגים זהות לאומית, קהילה לאומית או נרטיב לאומי.
3. התלמידים/ות יישמו בניתוח ההשוואתי לפחות שלושה ממושגי היסוד שנלמדו.

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגי יסוד ○ לאומיות ○ קהילה מדומיינת ○ זיכרון ○ קולקטיבי/אתר ○ זיכרון ○ נרטיב ○ לאומי/מיתוס לאומי ○ נרטיב קונטרה-לאומי • הקולנוע כמכונן, משמר ומבקר של	○ אוריינות מידע ○ איתור ומיזוג מידע: יכולת לאתר ולשלב ידע ממקורות מגוונים אודות תיאורים לאומיות והביטוי שלהן בקולנוע ○ אוריינות ויזואלית: יכולת לפענח ולנתח כיצד אידיאולוגיות לאומיות וקונטרה לאומיות מקודמות דרך אמצעים קולנועיים ○ חשיבה יצירתית	○ אהבת המדינה וערכי דמוקרטיה ○ איך הקולנוע יכול לחזק זהות לאומית מבלי לדכא קולות אחרים? ○ מה תפקיד הביקורת בחברה דמוקרטית בריאה? ○ כבוד זכויות האדם ושוויון ○ מה האחריות שלנו כלפי נרטיבים של קבוצות שונות בחברה? ○ איך נתמודד עם מתח בין זכויות הפרט לטובת הכלל? ○ חינוך לערכים ואחריות חברתית

ידיע	מיומנויות	ערכים
זהות לאומית יש לבחור לפחות שניים מהנושאים הבאים: - קולנוע ותעמולה - קולנוע פשיסטי או נאצי - המונטאז' הסובייטי ולאומיות - קולנוע ישראלי - ביקורתי או פוסט-ציוני - לאומיות וקונטרה-לאומיות בקולנוע העולמי - קולנוע טרנס-לאומי - מימון, אידאולוגיה ופוליטיקה בקולנוע	- גמישות מחשבתית: יכולת לדמיין חלופות לייצוגים לאומיים קיימים ולהציע פרשנויות מגוונות - יצירת הקשרים חדשים: יכולת לקשר בין תיאוריות לאומיות לבין אמצעים אסתטיים קולנועיים ספציפיים - חשיבה ביקורתית - זיהוי הנחות יסוד: יכולת לזהות את האידאולוגיה הסמויה והגלויה בסרטים המבטאים עמדות לאומיות שונות - השוואה וניתוח: יכולת להשוות בין ייצוגים לאומיים בתקופות ותרבויות שונות ולנתח את המשמעויות החברתיות שלהם - הערכת טיעונים: יכולת להעריך את האפקטיביות של מסרים לאומיים - ניתוח מבעים אסתטיים: הבנה כיצד משתמשים הסרטים במבעים קולנועיים לייצוג נרטיבים לאומיים מודעות עצמית - זיהוי רגשות: יכולת לזהות ולהבין את הרגשות המתעוררים במפגש עם ייצוגים לאומיים בקולנוע - הכרת העצמי: יכולת לבחון את ההשפעה של טקסטים קולנועיים לאומיים על תפיסת הזהות האישית וההשתייכות הקבוצתית - הכוונה עצמית - ויסות עצמי: יכולת להתמודד עם תכנים רגשיים וערכיים מורכבים בסרטים העוסקים בלאומיות - התמודדות עם קונפליקטים פנימיים: יכולת להתמודד עם סתירות אפשריות בין עמדות אישיות לבין ייצוגים לאומיים בקולנוע - מודעות חברתית - הבנת האחר: יכולת לפתח אמפתיה והבנה כלפי נרטיבים	- מה האחריות שלנו כצופים ויוצרים בפני הדורות הבאים? - לאומיות מול גלובליזציה - מה הערך של סיפורים מקומיים מול סיפורי-על עולמיים? - איך הקולנוע הגלובלי משפיע על זהויות מקומיות? - מה מקום התרבות המקומית בעידן הסטרימינג העולמי? - אמנות מגויסת - מה בין קולנוע מעורר השראה וקולנוע מגויס? - מה האחריות של יוצרי קולנוע בעת משבר לאומי? - איך נשמור על עצמאות אמנותית תוך מחויבות חברתית? - זהויות מרובות ופלורליזם בקולנוע - איך נכבד זהויות מרובות במסגרת זהות לאומית אחת? - איך נתמודד עם זהויות חוצות גבולות (דיאספורה)? - מה ההבדל בין "כור היתוך" לרב-תרבותיות? - כלכלה פוליטית של קולנוע - איך מימון משפיע על תוכן? - מה האחריות של המדינה לתמוך בקולנוע מקומי? - טכנולוגיה ודמוקרטיזציה - איך הרשתות החברתיות משנות את האופן שבו אנו צורכים תוכן לאומי? - מה השפעת פלטפורמות הסטרימינג על הקולנוע הלאומי? - איך נתמודד עם פייק ניוז בתוכן לאומי? - אתיקה של ייצוג - מה זכויות הקהל על הסיפור הלאומי שלו? - איך נתמודד עם קולות שנדחקו מהנרטיב ההגמוני? - מה האחריות שלנו כלפי דורות עתידיים?

ידע	מיומנויות	ערכים
	○ לאומיים מגוונים ולעיתים מתנגשים ○ זיהוי מצבים חברתיים-פוליטיים: יכולת לזהות ולנתח דינמיקות של כוח פוליטי או הדרה חברתית בסרטים לאומיים ○ רגישות תרבותית: יכולת להבין ייצוגים לאומיים מגוונים בהקשרם התרבותי וההיסטורי ○ אוריינות גלובלית ○ הבנת ההקשר הגלובלי של נרטיבים לאומיים ○ זיהוי השפעות בין-תרבותיות בקולנוע ○ יכולת השוואה בין ייצוגי לאומיות בתרבויות שונות ○ התנהלות חברתית ○ ניהול קונפליקטים: יכולת לנהל דיון מכבד בנושאים רגישים של זהות לאומית וביקורת מעורבות אזרחית: יכולת להבין את תפקיד הקולנוע בעיצוב השיח הציבורי על זהות לאומית	○ איך נכבד זיכרון הקורבנות מבלי להנציח שנאה? ○ ביקורת ופטריוטיזם ○ איך נבחין בין ביקורת בונה לבין ביקורת הרסנית? ○ מה המקום של האמן כמצפון חברתי? ○ איך נעודד דיון פתוח תוך שמירה על לכידות חברתית?

המלצות צפייה

400 המלקות (פרנסואה טריפו, 1959, צרפת).

אוניית הקרב פוטיומקין (סרגיי אייזנשטיין, 1925, ברית המועצות).

אפוקליפסה עכשיו (פרנסיס פורד קופולה, 1979, ארה"ב).

בבל (אלחנדרו גונזלס איניארטו, 2006, ארה"ב/מקסיקו).

ברלין: סימפוניה של עיר (ולטר רוטמן, 1927, גרמניה).

הולדתה של אומה (ד.וו. גריפית', 1915, ארה"ב).

מדוע אנו נלחמים? (פרנק קפרה, 1942, ארה"ב).

ניצחון הרצון (לני ריפנשטאל, 1935, גרמניה)

ביבליוגרפיה נבחרת

אנדרסון, בנדיקט. **קהילות מדומייכות: הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה**. תרגום דן דאור, האוניברסיטה הפתוחה, 1999.

בן שאול, ניצן. **מבוא לתיאוריות קולנועיות**. האוניברסיטה הפתוחה, 2000.

בנימין, ולטר. "יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני." **מבחר כתבים, כרך ב: הרהורים**, תרגום דוד זינגר, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1996, עמ' 155-176.

הייסטינגס, אדריאן. **בנייתן של אומות: התנ"ך והיווצרות מדינות הלאום**. הוצאת שלם, 2008.

נורה, פייר. "בין זיכרון להיסטוריה: על הבעיה של המקום." תרגום רבקה ספיבק, **זמנים**, גיליון 45, 1993, עמ' 4-19.

נפיסי, חמיד. **קולנוע עם מבטא: סרטים של גולים, מהגרים ופליטים**. תרגום ענת גליקמן, עריכת ארז דבורה, רסלינג, 2017.

צחי, אדם. **הטובים לביקורת הקולנוע**. רסלינג, 2020.

קראקוור, זיגפריד. "מקליגרי להיטלר: היסטוריה פסיכולוגית של הקולנוע הגרמני – מבוא." תרגום הילה לביא, **סליל**, גיליון 10, 2010, עמ' 59-69.

שוויצר, אריאל. **קולנוע ישראלי חדש: פוסט טראומה ביקורת חברתית בקולנוע הישראלי העכשווי 1990-2004**. ספרי נובמבר, 2017.

חטיבה 6: זהויות ישראליות בקולנוע ובטלוויזיה

תוכנית ל-30-36 שעות (מתוכם 20 למידה עצמאית)

הצעה למהלך שיעורים

תקציר

- נושא זה נלמד בעזרת הקורס המקוון "[טלוויזיה כחול לבן](#)" המועבר על ידי ד"ר איתי חרל"פ וצולם בבית הספר
- לאמנויות הקול והמסך, המכללה האקדמית ספיר (על מנת לצפות בקורס יש להירשם תחילה לאתר. הרישום
- חינם). חלק מהלימוד נעשה בכיתה וחלק נעשה בבית. הקורס המקוון הוא מודולרי, וניתן ללמד אותו פחות או
- יותר באיזה סדר שרוצים. התוכנית כאן תציע מהלך שעוקב אחר רצף הקורס המקוון ומותאם לנושאים אחרים
- בתוכנית הלימודים, בדגש על קולנוע ישראלי.
- ההמלצה היא ללמד במקביל בכיתה את המבואות וההרחבות הנדרשות ובמקביל לשלוח את התלמידים
- לעבודה עצמאית בבית בקצב שלהם. אם לכיתה יש שלוש שעות בשבוע, מומלץ לבנות באופן כזה את
- ההוראה.

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות יצפו בפרקים מלאים מתוך ארבע סדרות טלוויזיה ישראליות שונות לפחות.
9. התלמידים/ות ינתחו את היצירות שנבחרו באמצעות מושגי היסוד שנלמדו בקורס המקוון ובכיתה.
10. התלמידים/ות ישוו בין ייצוגים שונים של החברה והזהות הישראלית בקולנוע ובטלוויזיה, ויבחנו כיצד הם מאמצים, משנים או מערערים על נרטיבים מרכזיים בתרבות הישראלית.

רשימת נושאים, שעות מומלצות וידע נדרש:

שבוע	אתר קמפוס	נושאים מאתר קמפוס	שיעורים בכיתה	פירוט שיעורי כיתה
1-3	יחידות 1-2	● מבוא לטלוויזיה ישראלית ○ טקסט ○ פוליסמיות ○ שידור ציבורי ○ שידור מסחרי ○ פוסט ציונות ● טלוויזיה ומציאות ○ נרטיב ○ נרטיב על ○ הציונות כמערבון ○ דוקודרמה ○ משפט קסטנר	● קולנוע ציוני-ישראלי מוקדם ● (נושא 1 בחטיבה של "קולנוע ישראלי")	● נרטיב על ● נרטיב על ציוני ● ריאליזם ציוני ● קולנוע לאומי ● הרואי

שבוע	אתר קמפוס	נושאים מאתר קמפוס	שיעורים בכיתה	פירוט שיעורי כיתה
		○ מוקומנטרי		
4	יחידה 3	● אינדיבידואליזם בטלוויזיה הישראלית ○ אינדיבידואליזם ○ קולקטיביזם ○ חדוה ושלומיק ○ פלורנטין והפוך ○ דור ה' והאחיות המוצלחות שלי	● הרגישות החדשה	
5-7	יחידה 4 יחידה 8	● היהודי החדש ○ טראומה ○ בטיפול ○ נבלות ○ הזהות הערבית ○ ייצוג ○ עבודה ערבית ○ פאודה	● הביקורת (הפוסט ציונית) בקולנוע הישראלי	● היהודי החדש ● קולנוע הזר והחריג ● הסכסוך הערבי - ישראלי ●
8-10	יחידה 5	● מזרחיות בטלוויזיה ○ סרטי בורקס ○ ייצוג ○ זגורי אימפריה	● פוסטקולוניאליזם וזהות מזרחית בקולנוע הישראלי ● (נושא 2 בחטיבה של קולנוע ישראלי)	● פוסטקולוניאליזם ● נרטיב מזרחי חדש ● קולנוע בורקס ● קולנוע מזרחי חדש ● (המלצה: הסרט שחור)
נושאי בחירה בקמפוס:				
	יחידה	נושאים		
6		● משפחות בטלוויזיה הישראלית ○ תפקידי מגדר משפחתיים ○ יום האם ○ משפחות גאות ○ אמא ואבאז		
7		● דתיים בטלוויזיה ○ "הטובים לתקשורת" (אורי אורבך) ○ ייצוג ○ סרוגים ○ שטיסל		

מיומנויות	ערכים
• אוריינות לשונית ○ יכולת לנסח רעיונות מורכבים אודות זהות וייצוג בטלוויזיה באופן בהיר ומדויק ○ ביטוי רעיונות על המעבר מקולקטיביזם לאינדיבידואליזם • אוריינות מידע ○ איסוף, ארגון וסינתזה של מידע ממקורות שונים אודות טלוויזיה ישראלית ○ התמצאות במאגרי מידע וארכיונים הקשורים לקולנוע ולטלוויזיה הישראלית עבודה עם הקורס המקוון "טלוויזיה כחול לבן" • חשיבה יצירתית ○ פיתוח מבט מקורי ואישי על יצירות טלוויזיה וקולנוע ישראליות ומשמעותן החברתית והתרבותית ○ פיתוח דרכים חדשניות לניתוח וייצוג של מדיה ישראלית זיהוי דפוסים וקשרים לא מובנים מאליהם בין יצירות מדיה שונות • חשיבה ביקורתית ○ ניתוח ביקורתי של נרטיבים מרכזיים וסמויים ביצירות מדיה ישראליות ○ הערכת ייצוגי זהויות שונות (מזרחית, אשכנזית, ערבית, דתית) בטלוויזיה ובקולנוע ○ יכולת לנתח השפעות היסטוריות, פוליטיות וחברתיות על יצירת מדיה פיתוח ראייה השוואתית בין ייצוגים שונים ובחינת השינויים בהם לאורך זמן • מודעות עצמית ○ הבנת האופן שבו המדיה משפיעה על תפיסת הזהות האישית והקולקטיבית ○ זיהוי עמדות אישיות וסטריאוטיפים שהופנמו דרך חשיפה למדיה ○ רפלקציה על האופן שבו התנסויות תרבותיות אישיות משפיעות על פרשנות יצירות מדיה • הכוונה עצמית ○ ניהול זמן אפקטיבי בין למידה בכיתה ועבודה עצמאית ○ הצבת מטרות אישיות להעמקה בנושאים ספציפיים של זהות במדיה הישראלית ○ התמדה בצפייה ביקורתית ביצירות מדיה מאתגרות וקשות לצפייה	• כבוד לאדם ולמגוון התרבותי ○ איך נבטיח ייצוג מכבד ומורכב של כל הקבוצות בחברה הישראלית? ○ מה האחריות שלנו כצופים לדרוש איכות וגיוון בתוכן שאנו צורכים? ○ איך נתמודד עם סטריאוטיפים מזיקים שעדיין קיימים במדיה? • רב-תרבותיות וכבוד לזכויות מיעוטים ○ איך המדיה יכולה לתרום לחיזוק החברה הישראלית הרב-תרבותית? ○ מה מקומן של קהילות מיעוט בנרטיב הישראלי? ○ איך נבטיח שקולות שונים יקבלו ביטוי הוגן ואיכותי? • זכות לפרטיות ולייצוג אותנטי ○ מה זכויות האדם בעידן שבו המצלמה חודרת לכל מקום? ○ איך נאזן בין חופש הביטוי לבין כבוד האדם? • זהות ישראלית בעידן גלובלי ○ מה קורה לזהות הישראלית כשאנחנו צורכים בעיקר תוכן גלובלי? ○ איך נשמור על ייחודיות תרבותית בעידן הסטרימינג? ○ מה הערך של סיפורים מקומיים מול פורמטים גלובליים? ○ איך התרבות הישראלית מתפתחת במגע עם תרבויות אחרות? • ייצוג מיעוטים ודימוי עצמי ○ איך ייצוג במדיה משפיע על איך אנשים רואים את עצמם? ○ מה האחריות של יוצרי תוכן כלפי הקהילות שהם מייצגים? ○ איך נבחין בין ייצוג אותנטי לטוקניזם? ○ מי זכאי לספר את הסיפור של איזו קהילה? • דת וחילוניות במדיה ○ איך המדיה יכולה לגשר על הפער בין דתיים לחילונים? ○ מה השינוי בייצוג הציבור הדתי מ"סטריאוטיפ" ל"מורכבות"? ○ איך נתמודד עם דעות קדומות הדדיות? ○ מה תפקיד המדיה ביצירת הבנה הדדית? • השפעת הטכנולוגיה על צפייה ותרבות ○ איך בינג'-ווטשינג משנה את האופן שבו אנו צורכים סיפורים?

מיומנויות	ערכים
• מודעות חברתית ○ פיתוח רגישות למורכבות חברתית ותרבותית בישראל כפי שמשקפת בטלוויזיה ובקולנוע ○ זיהוי וניתוח דינמיקות חברתיות כפי שמשקפות בטקסטים טלוויזיוניים וקולנועיים • אוריינות גלובלית ○ הבנת ההקשר של המדיה הישראלית במרחב התקשורתי הגלובלי ○ הבנת השפעות הגלובליזציה על תרבות ישראלית • התנהלות חברתית ○ פיתוח יכולת לנהל דיונים מכבדים בנושאים רגישים הקשורים לזהות, תרבות ופוליטיקה ○ הקשבה פעילה לדעות מגוונות והבנת מורכבות הסוגיות הנדונות ○ שיתוף אפקטיבי של תובנות אישיות וחוויות צפייה תוך כבוד לנקודות מבט שונות	○ איך פלטפורמות הזרמה משנות את יחסי הכוח בתעשיית התוכן? ○ מה עתיד הטלוויזיה הליניארית והצפייה המשותפת? • טראומה קולקטיבית וריפוי ○ איך המדיה עוזרת לנו להתמודד עם טראומות לאומיות? ○ מה תפקיד הסיפור בעיבוד חוויות קשות? ○ איך נתמודד עם זיכרון כואב מבלי להישאר שבויים בו? ○ מה הכוח הריפוי של צחוק ושל דרמה? • משפחה ומגדר בעידן משתנה ○ איך המדיה משקפת ומעצבת שינויים במבנה המשפחה הישראלית? ○ מה השפעת ייצוגי משפחות לא מסורתיות על חברה? ○ איך תפקידי מגדר משתנים ובאים לידי ביטוי במדיה? ○ מה מקום ייצוגי LGBTQ+ בתרבות הישראלית? • כלכלה של תוכן ועצמאות יצירתית ○ איך מימון משפיע על התוכן שאנחנו רואים? ○ מה ההבדל בין תוכן במימון ציבורי למימון מסחרי? ○ איך נבטיח שיוצרים יוכלו ליצור תוכן איכותי ומשמעותי? ○ מה תפקיד המדינה בתמיכה בתרבות מקומית? • אמת מול בידור ○ מה ההבדל בין "מציאות" ל"ריאליטי" בטלוויזיה? ○ איך דוקודרמה ומוקומנטרי משפיעים על התפיסה שלנו את האמת? ○ מה האחריות של יוצרי תוכן לדיוק מול הצורך לבדר? ○ איך נלמד לצרוך מדיה באופן ביקורתי? • עתיד התרבות הישראלית ○ איך הדור הצעיר מעצב את התרבות הישראלית? ○ מה השפעת הרשתות החברתיות על צורות הביטוי התרבותי? ○ איך נשמור על רלוונטיות מקומית בעולם גלובלי? ○ מה התפקיד של החינוך בעיצוב צרכנות מדיה מודעת?

המלצות צפייה

אורים ותומים (שוקי בן נעים ואוהד חן, YES, 2011).

אינדיאני בשמש (רם לוי, הטלוויזיה הישראלית, 1981).

אמא ואבא (אבנר ברנהיימר וטמירה ירדני, HOT3, 2012).

בטיפול (חגי לוי, HOT3, 2004-2007).

בת ים ניו יורק (דוד אופק ויוסי מדמוני, ערוץ 2, 1995-1997).

הפוך (שמואל חיימוביץ, ערוץ 2, 1996-1998).

חדוה ושלומיק 1971 (שמואל אימברמן וארנה ספקטור, הטלוויזיה הישראלית, 1971).

חרבת חזעה (רם לוי, הטלוויזיה הישראלית, 1978).

מעורב ירושלמי (ג'קי לוי ונסים לוי, ערוץ 2 וערוץ 10, 2004-2010).

מרחק נגיעה (רונית וייס ברקוביץ', ערוץ 2, 2008).

נבלות (דרור סאבו ודפנה לוי, HOT3, 2010).

סרוגים (חנה דיבון ולייזי שפירא, YES, 2008-2012).

עבודה ערבית (סייד קשוע, ערוץ 2, 2007-2013).

פלורנטין (אודי זמברג ואיתן פוקס, ערוץ 2, 1997-2001).

פרשת השבוע (רני בלייר וענת אסולין, HOT3, 2006-2009).

שטיסל (אורי אלון ויהונתן אינדורסקי, Yes, 2013-2021).

שיח לוחמים (נולה צ'לטון, הטלוויזיה הישראלית, 1969).

ביבליוגרפיה נבחרת

אוריין, דן. **דרמה טלוויזיונית**. תל אביב: מופת, 2004.

חרל"פ איתי. **הטלוויזיה שאחרי: דרמה ישראלית חדשה**, רסלינג, 2016.

טלמון, מירי ותמר ליבס. "אומרים ישנה ארץ: מקום וזהות בסדרות הטלוויזיה פלורנטין, ובת-ים ניו-יורק", **קשר** 48-41: 27 (2000).

יורן, נועם. **ערוץ 2: הממלכתיות החדשה**. רסלינג: תל אביב, 2001.

מונק, יעל, אורנה לביא פלינט ואיתי חרל"פ (עורכים). **פיקציה: מבחר מאמרים על הדרמה הישראלית בטלוויזיה**. עורכים: אוניברסיטת תל אביב ועם עובד, 2022.

אשכול 3: זהויות ומבטים

הקולנוע מציע לנו הזדמנות ייחודית להתבונן בשאלות העמוקות של הקיום האנושי - מי אנחנו? מה מעצב אותנו? כיצד אנו תופסים את עצמנו וכיצד אחרים תופסים אותנו? אמנות הקולנוע, בהיותה שפה חזותית עשירה המשלבת נרטיב, תמונה, צליל ותנועה, מספקת לנו כלים ייחודיים לחקור את הדרכים בהן זהויות נבנות, מתעצבות, מוגדרות מחדש ולעיתים אף נשברות. באמצעות הקולנוע, אנו מוזמנים לראות את העולם בעיניים אחרות, להיכנס לנעליהם של אנשים שונים מאיתנו, ולהרחיב את הבנתנו הן לגבי המגוון האנושי, והן לגבי עצמנו.

חטיבת "זהויות ומבטים" מתמקדת בשני נושאים מרכזיים המשקפים תהליכים מכוננים בעיצוב הזהות האנושית: בקולנוע של התבגרות, נחקור את אחת התקופות המעצבות ביותר בחיינו - המעבר מילדות לבגרות. הקולנוע מציע מבט עשיר ומורכב על הדרכים השונות בהן מתבגרים מגבשים את זהותם, מתמודדים עם שאלות של שייכות, מרד, גילוי עצמי, והתמודדות עם ציפיות חברתיות. סרטי התבגרות משקפים לא רק את השינויים האישיים שחווים המתבגרים, אלא גם את ההקשרים החברתיים, התרבותיים וההיסטוריים המשפיעים על תהליכים אלה.

בקולנוע של נשים, נבחן את האופן בו מגדר משפיע על עיצוב הזהות דרך מבט ביקורתי על ייצוג נשים בקולנוע, תפקידן של נשים כיוצרות, ואת המאבק המתמשך לשוויון בתעשייה ועל המסך. באמצעות הניתוח של "המבט הנשי" לעומת "המבט הגברי", התלמידים יפתחו מודעות לאופן שבו קולנוע משקף ומעצב תפיסות חברתיות לגבי מגדר, ויחשפו ליוצרות פורצות דרך שהשמיעו את קולן הייחודי בעולם שנשלט היסטורית על ידי גברים.

מטרת-העל של חטיבה זו היא לפתח אצל התלמידים אוריינות קולנועית וחברתית מעמיקה, המאפשרת להם לא רק להבין ולנתח טקסטים קולנועיים באופן ביקורתי, אלא גם לפתח רגישות והבנה למורכבות האנושית. חטיבת "זהות" מעודדת את התלמידים לראות בקולנוע לא רק אמצעי בידור, אלא כלי חברתי רב-עוצמה המשקף ומעצב את האופן בו אנו מבינים את עצמנו ואת האחר.

לצד שתי החטיבות המרכזיות הללו, תוכנית הלימודים מאפשרת גם בחירה בנושא אישי בתחום הזהות והקולנוע, בכפוף לאישור המפמ"ר. אפשרות זו פותחת בפני התלמידים והמורים הזדמנות לחקור היבטים נוספים של זהות, כגון זהות תרבותית, אתנית, דתית או מיניות בקולנוע, ולהעמיק בתחומים המעניינים אותם במיוחד. דרך העיסוק בשאלות של זהות בקולנוע, התלמידים לא רק ירכשו כלים לניתוח וליצירה קולנועית, אלא גם יפתחו הבנה עמוקה יותר של עצמם ושל העולם המורכב סביבם - כלים חיוניים לאזרחי המאה ה-21.

חטיבה 7: קולנוע והתבגרות

(30 שעות)

להרחבה על החטיבה, כולל רקע תיאורטי, דוגמאות וביבליוגרפיה ראו במסמך "[קולנוע והתבגרות](#)"

תקציר

חטיבה זו עוסקת בקולנוע ככלי ביטוי רב-ממדי המשקף חוויות התבגרות אוניברסליות ופרטיות, תוך הדגשת תהליכים פסיכולוגיים, חברתיים ותרבותיים. סרטי התבגרות מאפשרים התבוננות בנקודות מפנה בחיי צעירים, מעלים ביקורת על מוסדות כמו משפחה ובית ספר, ומשקפים לחצים חברתיים ותיוג. באמצעות דמויות העוברות תהליך התבגרות, הם מקדמים עצמאות, אמפתיה וקבלה, ומסייעים לצופים לעבד רגשות מורכבים ולגבש זהות אישית. מעבר לכך, הקולנוע ממחיש תיאוריות פסיכולוגיות על התבגרות דרך נרטיבים ודמויות, ומציג התפתחות רגשית וקוגניטיבית, צמיחה מתוך משבר וחיפוש משמעות. כך, סרטי התבגרות לא רק משקפים מציאות אלא גם מעצבים אותה, מעודדים חשיבה ביקורתית ומעמיקים את ההבנה של תהליכי התבגרות בקרב נוער ומבוגרים כאחד.

מטרות:

התלמידים והתלמידות:

1. יכירו ויבינו את אופי הייצוג של התבגרות בקולנוע ואת האופנים השונים בהם הקולנוע משקף ומעצב תפיסות של גיל ההתבגרות.
2. יכירו את ז'אנר סרטי התבגרות, תתי הז'אנר והתפתחותו, וסרטי מפתח השייכים לז'אנר מראשיתו ועד ימינו.
3. ינתחו סרטים העוסקים בנושא ההתבגרות תוך התייחסות למאפיינים אסתטיים, נרטיביים ותמטיים ייחודיים.
4. יכירו ויבינו תיאוריות מרכזיות בחקר ההתבגרות מתחומי הפסיכולוגיה, הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה וידעו ליישמן בניתוח קולנועי.
5. יבחנו את הקשר בין ייצוגי התבגרות בקולנוע ובין תהליכים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים בתקופות ובחברות שונות.
6. יעמיקו בהבנת תפקידו של הקולנוע כמדיום המשקף וגם מעצב חוויות התבגרות אוניברסליות ומקומיות.
7. ינתחו את המורכבות של תהליכי התבגרות כפי שהם באים לידי ביטוי בסרטים מתרבויות שונות ומתקופות שונות.
8. יזהו ויבחנו בצורה ביקורתית את הנרטיבים המרכזיים, הסמלים והמוטיבים החוזרים בסרטי התבגרות מהארץ ומהעולם.

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות יצפו בשלושה סרטי התבגרות מלאים לפחות. לפחות שניים מהם ייצפו במסגרת הכיתה.
2. התלמידים/ות ינתחו את תהליך ההתבגרות של הדמויות באמצעות מודל ארבעת המעגלים ולפחות אחת מהתיאוריות הנוספות שנלמדו.
3. התלמידים/ות יזהו וינתחו בסרטים מאפיינים נרטיביים ותמטיים של ז'אנר ההתבגרות.

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגי יסוד ○ מודל ארבעת המעגלים ○ משבר זהות (על פי אריקסון ומרסיה) • תיאוריות נוספות של התבגרות ○ יש לבחור לפחות שלוש תיאוריות או גישות ○ תיאוריית ההתקשרות ○ ספרציה ואינדיבידואציה ○ הילד ההורי ○ התיאוריה האקולוגית-מערכתית ○ אינטראקציה סימבולית ○ הון תרבותי ומעמד חברתי • ז'אנר סרטי ההתבגרות לפחות ארבעה מהמושגים ומהמאפיינים הבאים: ○ חוויות ראשונות ○ גיבוש זהות ○ קונפליקט בין-דורי ○ קבוצת השווים ○ חניכה ומעבר בין שלבי חיים ○ קונפליקט עם סמכות וממסד ○ הון תרבותי ומעמד חברתי • תתי-ז'אנר ותמות מרכזיות בסרטי התבגרות ○ יש לבחור לפחות שתי תמות או שני תתי-ז'אנר מתוך הרשימה המופיעה בתוכנית המורחבת. • ריאליזם בסרטי התבגרות התלמידים/ות יכירו מאפיינים מרכזיים של ריאליזם קולנועי, ובהם: ○ צילום בלוקיישנים ובתאורה טבעית	• אוריינות מידע ומדיה ○ איתור ומיזוג מידע: יכולת לאתר ולחבר ידע רלוונטי מתוך תיאוריות פסיכולוגיות וסוציולוגיות של התבגרות ויישומן בניתוח סרטים ○ עבודה עם מקורות מחקריים בפסיכולוגיה וסוציולוגיה • חשיבה ביקורתית ○ זיהוי הנחות יסוד: יכולת לזהות את הנחות היסוד התיאורטיות העומדות בבסיס ייצוגי התבגרות בקולנוע ○ הערכת טיעונים: יכולת להעריך באופן ביקורתי את האופן שבו סרטים שונים מציגים תהליכי התבגרות ○ ניתוח השפעות חברתיות ותרבותיות על ייצוג • חשיבה יצירתית ○ גמישות מחשבתית: יכולת ליישם תיאוריות שונות על אותו סרט ולבחון אותו מזוויות מגוונות ○ יצירת הקשרים חדשים: יכולת לקשר בין תיאוריות התבגרות לבין אמצעים קולנועיים ואסתטיים ספציפיים ביצירה ובניתוח סרטים • מודעות עצמית ○ הכרת העצמי: יכולת לחבר את תיאוריות ההתבגרות לחוויות האישיות של התלמידים ○ זיהוי והבנת רגשות אישיים המתעוררים במהלך צפייה השתקפות חוויות אישיות בדמויות קולנועיות • הכוונה עצמית ○ ויסות עצמי: יכולת להתמודד עם תכנים רגשיים מורכבים המופיעים בסרטי התבגרות ○ התמודדות עם לחץ ומשבר: יכולת לזהות מודלים של התמודדות עם משברי התבגרות כפי שמוצגים בסרטים ○ למידה מניסיון אחרים דרך הקולנוע • מודעות חברתית	• כבוד האדם ושמירה על כבוד הצעיר ○ מה האחריות של יוצרי קולנוע להציג מתבגרים בצורה מורכבת ואנושית? ○ איך נכבד את החוויה הייחודית של כל מתבגר מבלי להכליל? • חופש הפרט ואחריות חברתית ○ איך נאזן בין הצורך בביטוי עצמי לבין אחריות חברתית? ○ מה הגבול בין מרד בריא לבין התנהגות הרסנית? ○ איך החברה יכולה לתמוך במתבגרים מבלי לשלוט בהם? • שוויון הזדמנויות וצדק חברתי ○ איך נבטיח שכל קול של מתבגר יישמע ויכובד? • זהות ואוטנטיות ○ מה משמעות "להיות אמיתי לעצמך" בעידן שבו הזהות מושפעת ממדיה חברתית? ○ איך נבחין בין זהות אותנטית לבין תפיסות חיצוניות

ידיע	מיומנויות	ערכים
- שימוש בשחקנים לא־מקצועיים - משחק מאופק וטבעי - התמקדות בחיי היומיום - עלילה שאינה בהכרח מבוססת על אירועים חריגים - סיום פתוח או בלתי־פתור המלצה: ניתוח השוואתי מומלץ להשוות דרך מושגי החטיבה בין ייצוגי התבגרות בשני סרטים לפחות, תוך התייחסות לאחד או יותר מההבדלים הבאים: - תקופות היסטוריות - סתרבויות וחברות - סמגדר וזהות מינית - סמעמד חברתי וכלכלי - סדת ולאום - ססגנון קולנועי ומידת הריאליזם	- הבנת האחר: יכולת לפתח אמפתיה והבנה כלפי דמויות מתבגרות מרקעים ותרבויות שונים כפי שמוצגים בסרטים - זיהוי דינמיקות חברתיות ולחצים חברתיים התנהלות חברתית - עבודת צוות: יכולת לשתף פעולה בניתוח אישי וקבוצתי של יצירות קולנועיות - דיון פתוח על נושאים אישיים ורגישים אוריינות גופנית-בריאותית - הבנת התהליכים הגופניים: יכולת להבין כיצד שינויים פיזיולוגיים בגיל ההתבגרות משפיעים על התפתחות רגשית וקוגניטיבית כפי שמוצג בסרטים ניתוח קולנועי - פרשנות אסתטית: יכולת לנתח אמצעים קולנועיים (מיזנסצנה, עריכה, תאורה, עיצוב פסקול) המשמשים לייצוג תהליכי התבגרות - זיהוי קונבנציות ז'אנריות: יכולת לזהות מאפיינים ז'אנריים של סרטי התבגרות ולנתח את התפתחותם ההיסטורית יכולת התבוננות רפלקטיבית - שיקוף אישי: יכולת לבחון באופן רפלקטיבי את תפיסות העצמי והחברה המוצגות בסרטי התבגרות - חיבור בין האישי לאוניברסלי	- של מי אנחנו צריכים להיות? - מה תפקיד הקהילה בעיצוב הזהות האישית? - איך נתמודד עם הלחץ להשתייך מול הצורך להיות ייחודיים? טכנולוגיה ומדיה חברתית - איך המדיה החברתית משפיעה על התפתחות הזהות? - מה ההשפעה של צפייה במסכים על התפתחות חברתית? - איך נלמד מתבגרים להשתמש בטכנולוגיה בצורה בריאה?

המלצות צפייה:

אדומה אש (דומי שי, 2022, ארה"ב)..

אמריקן פאי (כריס מור וכריס וייץ, 1999, ארה"ב).

אני והחברה (רוב ריינר, 1986, ארה"ב).

בילי אליוט (לי הול, 2000, בריטניה).

ג'ונו (ג'יסון רייטמן, 2007, ארה"ב).

החברה שלי (האוורד זיף, 1991, ארה"ב).

הקול בראש (רוני דל כרמן ופיט דוקטר, 2015, ארה"ב).

הקול בראש 2 (קלסי מן, 2024, ארה"ב).

התבגרות (ריצ'רד לינקלייטר, 2014, ארה"ב).

- ילדות רעות (מרק ווטרס, 2004, ארה"ב).
 ללכת שבי אחריו (פיטר וויר, 1989, ארה"ב).
 מועדון ארוחת הבוקר (ג'ון יוז, 1985, ארה"ב).
 מרד הנעורים (ניקולאס ריי, 1955, ארה"ב).
 משפחת בלייה (אריק לארטיגו, 2014, צרפת).
 סיפור הפרברים (סטיבן שפיברג, 2021, ארה"ב).
 פיגומים (מתן יאיר, 2017, ישראל).
 קרא לי בשמך (לוקה גואדנינו, 2017, ארה"ב).
 שחקן מס 1 (סטיבן שפילברג, 2018, ארה"ב).

ביבליוגרפיה נבחרת

שוורץ, אושרה. "לא קל להיות מתבגר במציאות הישראלית: להתבגר בקולנוע הישראלי." **סינמטק** 213, (2019): עמ' 7-10.

Driscoll, Catherine. *Teen Film: A Critical Introduction*. Berg, 2011.

Shary, Timothy. "Teen films: The cinematic image of youth." *Film genre reader IV*. University of Texas Press, 2012. 576-601.

חטיבה 8: קולנוע של נשים

(20-30 שעות)

להרחבה על החטיבה, כולל רקע תיאורטי, דוגמאות וביבליוגרפיה ראו במסמך "[קולנוע של נשים](#)"

תקציר

חטיבה זו בוחנת את היחסים שבין קולנוע ומגדר באמצעות שאלות הנוגעות לתפקידן של נשים בתעשיית הקולנוע לפני ומאחורי המצלמה. בתוך כך נידונות שאלות של ייצוג נשים, נערות וילדות; נבחנים באור ביקורתי מושגים ותיאוריית כמו היסטוריה של קולנוע ותיאוריית האוטר; עולות שאלות של מבט ובעלות על המבט ועל ההשלכות האפשריות של מגדר היוצרת על הסרט וחוויתה כיוצרת אישה בתעשיית הקולנוע.

מטרות:

התלמידים והתלמידות:

יעמיקו את הידע והחשיבה הביקורתית בנוגע לייצוג נשים בקולנוע ולתפקידן של נשים בתעשיית הקולנוע לאורך ההיסטוריה ובזמן הווה.

יפתחו יכולת ניתוח ופרשנות של טקסטים קולנועיים מנקודת מבט מגדרית ויבינו את השפעתם על עיצוב תפיסות חברתיות.

יכירו יוצרות קולנוע משמעותיות שהושכחו או הודרו מהקאנון הקולנועי המקובל ויבינו את תרומתן הייחודית לשפה הקולנועית.

יתנסו ביצירה קולנועית מודעת המציגה נרטיבים מגוונים ושוברת סטריאוטיפים מגדריים.

יזהו ויבחנו בצורה ביקורתית את המבט הגברי והמבט הנשי בקולנוע ואת השפעתם על חוויית הצפייה.

יבינו את הקשר בין ייצוג נשים בקולנוע לבין תופעות חברתיות רחבות יותר של אי-שוויון מגדרי.

יחקרו את מנגנוני ההשכחה וההדרה המבניים שהובילו (ועדיין מובילים) לתת-ייצוג של נשים בתעשיית הקולנוע ובהיסטוריוגרפיה של הקולנוע.

יפתחו כלים לצריכה ביקורתית של תקשורת חזותית ומדיה עכשווית מנקודת מבט מגדרית ומודעת.

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
- היא-סטוריה של הקולנוע (המוקדם) - אליס גי בלאשה כמקרה בוחן (6-9 שעות) - מה זה היסטוריה - בעיות עם ההיסטוריה של הקולנוע - היאסטוריה (HERSTORY) - נרטיב - אליס גי בלאשה - ייצוג ותת-ייצוג - הסופרדיסטיות כמקרה בוחן (4-6 שעות) - ייצוג ותת-ייצוג - סופרדיסטיות והמאבק על זכות הבחירה לנשים - שאלת המבט (4-6 שעות) - נקודת מבט בקולנוע - התיאוריה של לורה מולוי - התיאוריה של ליסה ברי - קולנוע פמיניסטי - קולנוע נשים	- אוריינות לשונית - הבנת טקסטים קולנועיים מורכבים - זיהוי אופני ייצוג ונרטיבים - יכולת להביע עמדה מנומקת בע"פ ובכתב על סוגיות מגדריות בקולנוע - פיתוח שפה ביקורתית להתבוננות בייצוגים קולנועיים ממבט מגדרי - שימוש בטרמינולוגיה פמיניסטית ומגדרית - אוריינות מידע - יכולת לבצע מחקר עצמאי על במאיות ויוצרות קולנוע - איתור מידע ממקורות מגוונים על תפקידן של נשים בתולדות הקולנוע - עבודה עם מאגרי מידע מגדריים וארכיונים של נשים - הערכת מהימנות מקורות ממנגנון מגדרי - חשיבה יצירתית	- שוויון מגדרי וצדק חברתי - איך בבטיח שוויון הזדמנויות לנשים בכל תחומי הקולנוע? - מה האחריות שלנו כצופים לתמוך ביוצרות ובתוכן שמקדם שוויון? - איך נתמודד עם מורשת היסטורית של אי-שוויון מבלי לוותר על הערכה אמנותית? - כבוד האדם וכבוד האישה - מה הגבול בין חופש יצירה לבין פגיעה בכבוד האישה? - איך נכבד את ההיבטים השונים של נשיות מבלי ליפול לסטריאוטיפים? - גיוון וייצוג - מה מקומן של נשים ממיעוטים אתניים, דתיים וחברתיים בקולנוע? - איך נאזן בין הצורך בייצוג לבין הימנעות מטוקניזם? - היסטוריה והיאסטוריה

ידע	מיומנויות	ערכים
• במאיות כאוטר ותעשיית הקולנוע כשוק עבודה ממוגדר (6-9 שעות) ○ פוליטיקת האוטר ○ התמקדות ביוצרת מתוך רשימה או לפי שיקול דעת המורה ○ שוק עבודה ממוגדר (כפי שעולה בדו"ח תקרת הצלולואיד)	○ זיהוי חיבורים חדשים בין ייצוגי נשים בקולנוע לבין מציאות חברתית ○ פיתוח רעיונות מקוריים לייצוגים אלטרנטיביים של נשים בקולנוע • חשיבה ביקורתית ○ זיהוי וניתוח המבט הגברי/נשי בסרטים ובטקסטים קולנועיים ○ זיהוי הטיות מגדריות בייצוג נשים בקולנוע ובהיסטוריוגרפיה של הקולנוע ○ הערכת מידע ביחס להשפעתם של יחסי כוח מגדריים • מודעות עצמית ○ פיתוח מודעות לתפיסות מגדריות מופנמות והשפעתן על הבנת טקסטים קולנועיים ○ זיהוי רגשות המתעוררים בצפייה ביצירות קולנועיות המציגות נשים באופנים שונים ○ הבנת השפעת הזהות המגדרית על חוויית הצפייה • הכוונה עצמית ○ פיתוח יכולת לביקורת עצמית ביחס לדעות קדומות על מגדר וקולנוע ○ ויסות רגשי בעת דיונים על סוגיות מגדריות מורכבות והתמודדות עם דעות שונות למידה מהתבוננות ביצירות נשים מגוונות • מודעות חברתית ○ פיתוח אמפתיה כלפי חוויות מגדריות שונות ואתגרים של יוצרות בתעשיית הקולנוע	○ מה האחריות שלנו לשנות נרטיבים היסטוריים שגויים? ○ איך נלמד היסטוריה מגוונת מבלי ליפול לרביזיוניזם קיצוני? • המבט והכוח ○ מי בעל המבט בקולנוע ומה המשמעויות של זה? ○ איך "המבט הגברי" משפיע על האופן שבו נשים רואות את עצמן? • יצירה ואמנות ○ איך מגדר היוצר/ת משפיע על היצירה ○ מה ההבדל בין נושאים "נשיים" לבין איכות יצירתית? ○ איך נעודד ביטוי אמנותי מגוון מבלי לכפות קטגוריות? • ייצוג וזהות ○ איך נייצג נשים כבני אדם מורכבים ולא רק כפונקציה של הגברים בסיפור? ○ איך נתמודד עם ריבוי זהויות נשיות (גיל, גזע, מעמד, מיניות)? • טכנולוגיה ועתיד ○ איך הדיגיטליזציה משנה את ההזדמנויות ליוצרות? ○ מה השפעת הרשתות החברתיות על דימוי נשי ועל תוכן? ○ איך בינה מלאכותית עלולה להנציח או לשנות הטיות מגדריות? ○ מה עתיד הקולנוע בעולם שבו כלי היצירה נגישים יותר? • דילמות אתיות ○ מתי ביקורת על יצירות של גברים הופכת לצמזומה?

ידע	מיומנויות	ערכים
	○ רגישות תרבותית לאופן שבו קולנוע מעצב תפיסות מגדריות בהקשרים תרבותיים שונים ○ זיהוי דינמיקות כוח מגדריות בחברה ובתעשייה ● אוריינות גלובלית ○ מודעות לביטויים של אי-שוויון מגדרי בתעשיות קולנוע שונות בעולם ○ הבנת ההיבטים הבין-תרבותיים של ייצוג נשים בקולנוע גלובלי ○ השוואה בין תנועות פמיניסטיות בתרבויות שונות ● התנהלות חברתית ○ ניהול דיונים מכבדים על נושאים מגדריים ○ יכולת לאתגר עמדות מגדריות בצורה בונה ○ עבודת צוות מעורבת מגדרית ביצירה קולנועית	○ איך נתמוך באמנים גברים תומכי שוויון מבלי להדיר אותם? ○ מה עדיף - תוכן פחות איכותי של נשים או תוכן איכותי של גברים?

המלצות צפייה:

אור (קרן ידעיה, 2004, ישראל).

אורלנדו (סאלי פוטר, 1992, בריטניה).

אמריקן ביוטי (סם מנדס, 1999, ארה"ב).

אני, אתה וכל השאר (מירנדה ג'ולי, 2005, ארה"ב).

גט (רונית ושלומי אלקבץ, 2014, ישראל).

ולקחת לך אישה (רונית ושלומי אלקבץ, 2004, ישראל).

מלאכיות מברזל (קטיה פון גרניה, 2004, גרמניה/ארה"ב).

סופרג'יסטיות (שרה גברון, 2015, בריטניה).

על כיסא הבמאי יושבת אישה (סמדר זמיר, 2020, ישראל).

עושות סדר (פטרה וולפה, 2017, גרמניה).

שבעה (רונית ושלומי אלקבץ, 2008, ישראל).

ביבליוגרפיה נבחרת

אלפנט, ליאור, ואחרות. תקרת הצלוליד: מבט מגדרי על חלוקת העבודה, הפרסים והתמיכות בקולנוע הישראלי. מרכז אדווה, 2021.

וייזל, חמוטל, סמדר זמיר, וליאור אלפנט. מלמדות קולנוע: הצעה להטמעת מגדרית בבתי הספר התיכונים. עמותת נשים בתמונה ופורום הקולנועניות ויוצרות הטלוויזיה, 2017.

לובין, אורלי. **אישה קוראת אישה**. הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה, 2003.

מאלווי, לורה. "עונג חזותי וקולנוע נרטיבי." **ללמוד פמיניזם: מקראה**, תרגום רועי רוזן, עריכה דלית באום ואחרות, הקיבוץ המאוחד, 2006.

שאער מעודד, ישראלה. "הקולנוע שאין לו שם: על קולנוע נשים ישראלי מוקדם (1969-1983)." **מכאן: כתב עת לחקר הספרות והתרבות היהודית והישראלית**, כרך יד (2013): עמ' 111-138.

חטיבה 9: חטיבה אישית

רציונל

תוכנית הלימודים בקולנוע מבוססת על האמונה כי הוראה משמעותית נובעת מתשוקה, ידע מעמיק וחיבור אישי של המורה לנושא הנלמד. אנו מכירים בכך שמורים/ות רבים/ות פיתחו מומחיות ועניין בתחומים ייחודיים בעולם הקולנוע והמדיה הקרובים, שאינם מיוצגים בהכרח בתוכנית הלימודים הקיימת.

לכן, אנו מאפשרים למורים/ות לפתח חטיבת לימודים חדשה המבוססת על תחומי העניין והמומחיות שלהם. חטיבה זו נועדה לאפשר:

1. העברת ידע מעמיק שהמורה שולט בו היטב
2. יצירת מרחב להתלהבות ותשוקה אישית שתדביק את התלמידים
3. העשרת תוכנית הלימודים בנושאים עדכניים ומגוונים
4. חיבור לעולמות תוכן קרובים לקולנוע שאינם מקבלים ביטוי מספק בתוכנית הקיימת

הנחיות לפיתוח החטיבה

על החטיבה המוצעת להיות מוגשת לאישור המפמ"ר ולכלול את המרכיבים הבאים:

תקציר החטיבה (כ-250 מילים)

- הצגה בהירה של נושא החטיבה ומרכיביה העיקריים
- הסבר על חשיבות הנושא בשדה הקולנוע ו/או המדיה
- הצגת ההקשר התיאורטי/היסטורי/תרבותי של הנושא
- הדגשת הרלוונטיות לתלמידים ולעולם הקולנוע העכשווי

מטרות (6-8 מטרות)

- פירוט של מה שהתלמידים/ות ידעו, יבינו ויוכלו לעשות בסיום לימוד החטיבה
- הקפדה על ניסוח מטרות הכוללות היבטים קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים
- שילוב מטרות שעוסקות בידע תוכן, מיומנויות ניתוח וביקורת, וערכים

מיומנויות מרכזיות

- פירוט המיומנויות הקוגניטיביות, התוך-אישיות והבין-אישיות שהחטיבה מפתחת
- הצגת מיומנויות ספציפיות הקשורות לנושא המוצע
- התאמת המיומנויות למסגרת המיומנויות הכללית של תוכנית הלימודים

רשימת נושאים, שעות מומלצות וידע נדרש

- טבלה מפורטת של נושאי המשנה בחטיבה
- הקצאת שעות לימוד לכל נושא (סה"כ 30-36 שעות)
- פירוט הידע/המושגים המרכזיים בכל נושא
- רצף הגיוני ומבנה קוהרנטי של התכנים

המלצות צפייה

- רשימה של 5-15 יצירות מרכזיות/מייצגות הקשורות לחטיבה
- גיוון ביצירות (תקופות, מקורות גיאוגרפיים, גישות, מגדר)
- התאמה לגיל התלמידים

ביבליוגרפיה נבחרת

- מקורות מרכזיים בעברית ובשפות זרות התומכים בנושא החטיבה
- חומרים עיוניים ומחקריים עדכניים
- מקורות נגשים לתלמידים ולמורים

נספח הרחבות

מסמך בו יפורטו התכנים/מערכי השיעור, מטלות ודרכי הערכה אפשריות

נושאים אפשריים לחטיבות חדשות

להלן רשימה של דוגמאות לנושאים אפשריים (אך לא מחייבים) לחטיבות חדשות:

- קולנוע אקולוגי ותפיסות של טבע וסביבה
- אנימציה: היסטוריה, סגנונות ותיאוריה
- קולנוע אזורי (דרום אמריקאי, אסיה, אפריקה וכו')
- קולנוע ומוגבלויות: ייצוג, נגישות והשתתפות
- קולנוע ניסיוני ואוונגרד
- ממשקים בין קולנוע לאמנויות אחרות (מחול, צילום, אדריכלות)
- קולנוע דיגיטלי ומדיה חדשים
- תיאוריות פמיניסטיות וקוויריות בקולנוע
- קולנוע ופסיכולוגיה

תהליך האישור

1. הגשת התוכנית המפורטת למפמ"ר
2. בחינת התוכנית על ידי ועדת המקצוע
3. קבלת משוב ותיקונים במידת הצורך
4. אישור סופי או בקשה לשינויים נוספים

שאלות מפמ"ר

נושאים אלה מהווים בסיס משותף לכלל התלמידים/ות ונכללים בשאלות המפמ"ר במבחן המסכם. יש ללמוד **קולנוע ישראלי, קולנוע דוקומנטרי** וכן לבחור אחד משני הנושאים: **ז'אנר או אוטר**. מומלץ לשלב את הוראת הנושאים במהלך חטיבות הבחירה, בהתאם לקשרים הרעיוניים והתמטיים ביניהם ולמהלך הלימודי שבונה המורה.

נושא 1 (חובה): קולנוע ישראלי

(12-18 שעות)

להרחבה ולהצעה למהלך הוראה בנושא **קולנוע לאומי** [חובה] ומזרחיות בקולנוע [בחירה] לחצו [כאן](#).

תקציר

הכרה של הקולנוע הישראלי היא תנאי הכרחי לכל יוצר/ת קולנוע הפועל/ת בתוך התרבות הישראלית. קולנוע זה התפתח הן לאור שינויים מהותיים בחברה הישראלית והן לאור שינויים בקולנוע העולמי – כאשר השילוב בין הגלובלי והלוקלי יצר משהו שהוא בו בזמן חלק מאמנות הקולנוע העולמית ותוצר מקומי של תרבות ישראלית. כפי שהתרבות הישראלית, שהחלה את דרכה שערכים קולקטיביסטים עמדו במרכה, עברה תהליכים של אינדיבידואליזציה ששמו דגש על ייחודי ומהוויו של הפרט – כך גם הקולנוע הישראלי, שהיה ברובו בעל מסר אחד ברור וסגנון אחד דומיננטי בתחילת דרכו, הפך להיות מורכב ממגוון רב של סרטים וקולות. מכיוון שלא ניתן במסגרת של הבגרות בקולנוע ללמוד את כל הקולנוע הישראלי, ומכיוון שכיום קשה להצביע על קורפוס סרטים הכרחי שכל תלמיד חייב לצפות בו, בתוכנית זו כל תלמיד יפגוש לפחות שני נושאים מרכזיים: קולנוע לאומי (א) (ציוני) וזרם נוסף המציע אלטרנטיבה לקולנוע זה.

מטרות:

התלמידים/ות:

1. יכירו זרמים מרכזיים בקולנוע הישראלי ואת המאפיינים התמטיים והצורניים שלהם.
2. התלמידים יבחנו כיצד משקף הקולנוע הישראלי מתחים חברתיים, עדתיים ולאומיים, ויפתחו יכולת להבין את הדיאלוג בין הטקסט הקולנועי להקשרים התרבותיים-היסטוריים.
3. ייקשרו בין ז'אנרים, סגנונות ותהליכים בקולנוע העולמי לבין מאפייני הקולנוע הישראלי.
4. יפתחו כלים לניתוח ביקורתי של יצירות קולנועיות ישראליות תוך התייחסות להיבטים אסתטיים, נרטיביים, תרבותיים וחברתיים.
5. יזהו את מקומה של יצירתם/ן במפת הקולנוע הישראלי ויפתחו דיאלוג עם המסורות הקולנועיות המקומיות.

דרישות צפייה ויישום

1. תלמידים/ות יצפו בשני סרטים ישראליים מלאים לפחות במסגרת הכיתה ובסרט ישראלי מלא נוסף לבחירתם.
2. התלמידים/ות ישוו בין סרטים ישראליים מתקופות שונות ויבחנו את האופן שבו הם מתייחסים לתמה הביקורתית שנבחרה ולאופי הגיבור/ה.

○

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגים: ○ נרטיב־על ○ קולנוע לאומי (מוקדם והירואי) ○ הגיבור בקולנוע הישראלי (היהודי החדש/החלוץ/הלוחם) ○ השפה הקולנועית בקולנוע הלאומי (ריאליזם ציוני) • מבטים ביקורתיים בקולנוע הישראלי ○ יש לבחור לפחות תמה אחת מהבאות, ולהתרכז באופי הגיבור/ה והשפה הקולנועית: ○ זהות מזרחית ○ מגדר ומיניות ○ קולקטיביזם מול אינדיבידואליזם ○ הסכסוך הלאומי ○ דמות החייל/היהודי החדש ○ רב־תרבותיות ○ הזר והחריג ○ זיכרון השואה	○ אוריינות לשונית ○ הפקת טקסטים דבורים וכתובים ○ הדנים בתופעות בקולנוע הישראלי ○ שימוש בשפה מקצועית מתאימה ○ לניתוח קולנוע מקומי ○ יכולת הבעה של רעיונות מורכבים על זהות תרבותית ○ אוריינות מידע ○ זיהוי והגדרת המידע הנדרש לניתוח תופעות בקולנוע הישראלי ○ איתור, הערכה, מיזוג וארגון מידע ○ אודות היסטוריה של הקולנוע הישראלי ○ חשיבה יצירתית ○ פיתוח גמישות מחשבתית לראיית תופעות קולנועיות מנקודות מבט מגוונות ○ יצירת הקשרים חדשים בין מסורות קולנועיות שונות ובין תופעות חברתיות והיסטוריות ○ פיתוח דיאלוג עם המסורות הקולנועיות המקומיות ○ חשיבה ביקורתית ○ בחינה והערכה של מידע על התפתחות הקולנוע הישראלי באופן מושכל ○ ניתוח ביקורתי של אופני הייצוג של קבוצות חברתיות שונות (עדות, מגדר, לאומיות) ○ זיהוי הנחות יסוד אידיאולוגיות בטקסטים קולנועיים ובחינת התאמתן למציאות ○ יכולת לזהות את מקום יצירתם במפת הקולנוע הישראלי ○ אוריינות דיגיטלית ○ שימוש בכלים דיגיטליים לחיפוש, איתור וניתוח מידע אודות הקולנוע הישראלי	○ זהות ישראלית ורב-תרבותיות ○ מה משמעות "ישראליות" בקולנוע? ○ האם יש הגדרה אחת או ריבוי זהויות? ○ איך הקולנוע הישראלי יכול לייצג נאמנה את המגוון של החברה הישראלית? ○ מה תפקיד הקולנוע בעיצוב הזהות הלאומית? ○ איך נתמודד עם המתח בין זהות יהודית לזהות ישראלית? ○ צדק חברתי וייצוג ○ מה האחריות של יוצרי קולנוע ישראלים לייצג קבוצות מודרות? ○ איך נבחין בין ייצוג אותנטי לטוקניזם? ○ מי זכאי לספר את הסיפור של איזו קבוצה? ○ זיכרון קולקטיבי ואחריות היסטורית ○ מה תפקיד הקולנוע בשימור זיכרון לאומי וקולקטיבי? ○ איך נתמודד עם אירועים טראומטיים (מלחמות, הנכבה, השואה) בקולנוע? ○ מה האחריות של יוצרים לדיוק היסטורי מול חופש אמנותי? ○ דת וחילוניות ○ איך הקולנוע הישראלי מייצג את המתח בין דת לחילוניות? ○ מה האתגרים ביצירת קולנוע שמבטא את הרב-גוניות הדתית בישראל? ○ גלובליזציה ומקומיות

ידע	מיומנויות	ערכים
	○ שיפור יכולות שיתופיות בסביבה דיגיטלית לעבודה על פרויקטים קולנועיים ○ מודעות עצמית ○ זיהוי העדפות אסתטיות בתחום הקולנוע ובחינת השפעת הרקע התרבותי ○ הבנת השפעת הזהות האישית על תפיסת יצירות קולנועיות ○ הכוונה עצמית ○ וויסות תגובות רגשיות בעת צפייה בסרטים המעוררים תגובות רגשיות עזות ○ פיתוח יכולת להתמודד עם תוכן שמאתגר הנחות יסוד אישיות מודעות חברתית ○ פיתוח רגישות תרבותית ביחס לאופני הייצוג של קבוצות תרבותיות שונות ○ הבנת המורכבות של החברה הישראלית דרך הקולנוע ○ אוריינות גלובלית ○ הכרת ההקשרים הבינלאומיים של הקולנוע הישראלי והבנת מקומו במפה העולמית ○ הבנת השפעות הקולנוע העולמי על הקולנוע המקומי ○ התנהלות חברתית ○ עבודה בצוות בתהליכי ניתוח וביקורת של יצירות קולנועיות ○ שיפור מיומנויות תקשורת וניהול יחסים בין-אישיים ביצירה קולנועית משותפת ○ רכישת כלים לניהול קונפליקטים במסגרת עבודה יצירתית משותפת	○ מה הערך של סיפורים מקומיים בעולם גלובלי? ○ איך הקולנוע הישראלי יכול להיות רלוונטי בינלאומית? ○ תוך שמירה על הייחודיות? ○ עתיד הקולנוע הישראלי ○ איך הדור הצעיר משנה את פני הקולנוע הישראלי? ○ מה השפעת הפלטפורמות הדיגיטליות על הקולנוע המקומי? ○ איך נעודד פלורליזם וגיוון בקולנוע הישראלי? ○ מה תפקיד הקולנוע בעיצוב החברה הישראלית של העתיד? ○ אתיקה ואחריות יוצרים ○ מה הגבול בין חופש הביטוי לאחריות חברתית? ○ איך נעודד יוצרים מקבוצות מיעוט לספר את הסיפורים שלהם?

המלצות צפייה

גבעה 24 אינה עונה (תורולד דיקינסון, 1955, ישראל/בריטניה).

הבית ברחוב שלוש (משה מזרחי, 1973, ישראל).

הוא הלך בשדות (יוסף מילוא, 1967, ישראל).

הם היו עשרה (ברוך דינר, 1960, ישראל).

זו היא הארץ (ברוך אגדתי, 1935, ישראל-פלשתינה).

כיכר החלומות (בני תורתי, 2001, ישראל).

כץ וקרסו (מנחם גולן, 1971, ישראל).

לחיים חדשים (יהודה למן, 1950, ישראל).

סלאח שבתי (אפרים קישון, 1964, ישראל).

צ'רלי וחצי (בועז דוידזון, 1974, ישראל).

שחור (שמואל הספרי, 1994, ישראל).

ביבליוגרפיה נבחרת

גרץ, נורית. **סיפור מהסרטים: סיפורת ישראלית ועבודה לקולנוע**. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1993.
גרץ, נורית ויעל מונק. "פרק 1: מהקולנוע הארצישראלי לראשית הקולנוע הישראלי הלאומי," "פרק 2: הקולנוע הישראלי הלאומי," "פרק 3: ראשיתו של קולנוע עממי בישראל" ו"פרק 4: תמורות בדגם הקולנוע הלאומי" בתוך **במבט לאחור: קריאה חוזרת בקולנוע הישראלי 1948-1990**, האוניברסיטה הפתוחה, 2015. 16-22, 23-32, 33-53, 54-71.

יוסף, רז. "אתניות ופוליטיקה מינית: המצאת הגבריות המזרחית בקולנוע הישראלי", **תיאוריה וביקורת** 25 (2004): 31-62. ([קישור](#))

צימרמן, משה. **סימני קולנוע: תולדות הקולנוע הישראלי בין השנים 1896-1948**. תל אביב: דיונון, 2001.
שוחט, אלה, "פרק ראשון: התחלות בתקופת היישוב", "לאחר 1948: הז'אנר הלאומי-ההרואי", "סרטי הבורקס והייצוג המזרחי", **הקולנוע הישראלי: מזרח/מערב והפוליטיקה של הייצוג**, האוניברסיטה הפתוחה, 2005, עמ' 29-122. 123-181.

נושא 2 (חובה): קולנוע תיעודי (דוקומנטרי)

- להרחבה ולהצעה למהלך הוראה ראו את הקובץ "קולנוע דוקומנטרי" לחצו [כאן](#)
- למאמר "כיצד להגדיר קולנוע תיעודי" (הדן גם במודוסים בקולנוע הדוקומנטרי) לחצו [כאן](#)

(6-9 שעות)

תקציר

חטיבה זו עוסקת בקולנוע התיעודי כצורת אמנות המבקשת לתעד ולהציג את המציאות באמצעים קולנועיים. התלמידים יחקרו את התפתחותו ההיסטורית של הקולנוע התיעודי מראשית ימי הקולנוע ועד ימינו, ויבחנו את המודוסים (האופנים) השונים שלו - החשיפתי, התצפיתי, האישי/משתתף, הפואטי והרפלקסיבי. לאורך הלימוד יכולו התלמידים/ות לעסוק בשאלות מהותיות על טבעה של "האמת" בקולנוע, היחס בין מציאות לייצוג, אתיקה בתיעוד קולנועי, והתפתחויות הטכנולוגיות המשפיעות על אופני התיעוד. באמצעות צפייה ביצירות מפתח ישראליות ועולמיות, ינתחו התלמידים כיצד יוצרים שונים מפעילים "טיפול יצירתי במציאות הממשית" (גרירסון) ומשקפים אידיאולוגיות, תקופות וגישות שונות באמנות זו.

מטרות

התלמידים והתלמידות:

1. יכירו את ההיסטוריה והתפתחות הקולנוע הדוקומנטרי מראשיתו ועד ימינו.
2. יבינו ויגדירו את המודוסים השונים של הקולנוע התיעודי ויזהו את מאפייניהם בסרטים.
3. יפתחו יכולת ניתוח ביקורתית של סרטים דוקומנטריים מתקופות, סגנונות ותרבויות שונות.
4. יפענחו את האמצעים הקולנועיים בהם משתמשים יוצרים תיעודיים להבעת עמדתם ונקודת מבטם.
5. יתמודדו עם שאלות אתיות העולות מיצירה דוקומנטרית וייצוג המציאות בקולנוע.
6. יעמיקו בהבנת הקשר המורכב בין קולנוע דוקומנטרי למציאות ובין תיעוד לאמת.
7. יכירו יצירות מפתח בקולנוע הדוקומנטרי העולמי והישראלי.
8. יבחנו את השפעות הטכנולוגיה והמדיה החדשה על התפתחות הקולנוע הדוקומנטרי בעידן הדיגיטלי.

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות יצפו בשתי יצירות דוקומנטריות מלאות לפחות, העוסקות בנושא או בתמה משותפים.
2. התלמידים/ות יזהו וינתחו את אופני הייצוג המופעלים בכל אחת מהיצירות.

ידע מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• אופני הייצוג בקולנוע הדוקומנטרי ○ המודוס החשיפתי ○ המודוס התצפיתי ○ המודוס האישי/המשתתף	• אוריינות לשונית ○ פיתוח יכולת לדון באופן ביקורתי בסרטים תיעודיים, תוך שימוש בשפה מקצועית המתאימה לניתוח מודוסים תיעודיים	• אמת ויושרה אינטלקטואלית - מה משמעות "אמת" בעידן שבו כל תמונה ניתנת לעריכה ולמניפולציה? • איך נבחין בין ייצוג הוגן למניפולציה תודעתית? - מה האחריות של יוצרי דוקומנטרי כלפי האמת ההיסטורית?

ידיע	מיומנויות	ערכים
○ המודוס הפואטי ○ המודוס הרפלקסיבי ● גישות וצורות נוספות בקולנוע הדוקומנטרי <u>שניים מהמושגים הבאים:</u> ○ דוקו־אקטיביזם ○ המודוס הפרפורמטיבי ○ סינמה וריטה ○ קולנוע ישיר ○ דוקו־אנימציה ○ קולנוע אוטוביוגרפי וסרטי I-Movies ○ קולנוע מחויב	○ יכולת לנסח עמדות מורכבות בנוגע לייצוג המציאות בקולנוע הדוקומנטרי ולשאלות אתיות הקשורות לכך ● אוריינות מידע ○ הערכה ביקורתית של מקורות מידע והאופן בו הם מיוצגים בסרטים תיעודיים ○ יכולת לארגן מידע אודות מודוסים שונים של הקולנוע הדוקומנטרי באופן שיטתי ולזהות את היתרונות והמגבלות של כל אחד מהם ○ עבודה עם ארכיונים ומקורות היסטוריים ● חשיבה ביקורתית ○ יכולת לזהות ולנתח אמצעים קולנועיים המשמשים ליצירת מניפולציה או העברת מסר בסרטים תיעודיים ○ זיהוי הנחות יסוד והטיות ביצירות דוקומנטריות ○ הערכה ביקורתית של הקשר בין "אמת", "מציאות" וייצוגה בקולנוע ○ ניתוח יחסי כוח בין יוצר לנושא ● חשיבה יצירתית ○ פיתוח הבנה של האופנים בהם סרטים תיעודיים משלבים אמת היסטורית עם אסתטיקה קולנועית ○ הצעת פרשנויות מקוריות למשמעויות של סרטים תיעודיים ○ יכולת לדמיין דרכים חדשות לתיעוד מציאות ● אוריינות דיגיטלית ○ הכרת השפעת הטכנולוגיות הדיגיטליות על אופן יצירת הקולנוע הדוקומנטרי בעידן העכשווי ○ מודעות לסוגיות של אותנטיות ומניפולציה בעידן של עריכה דיגיטלית ובינה מלאכותית ○ הבנת אפשרויות וסכנות של כלים דיגיטליים ● מודעות עצמית ○ פיתוח מודעות להשפעת סרטים תיעודיים על תפיסות עולם אישיות	איך נתמודד עם הטענה שכל תיעוד הוא סובייקטיבי? ● כבוד האדם וזכויות הפרט מה זכויות האדם שמצולם ומה זכויות הקהל לדעת? איך נבטיח הסכמה מדעת של נושאי הסרט? מה הגבול בין עניין ציבורי לפלישה לפרטיות? ● צדק חברתי ואחריות מה תפקיד הקולנוע התיעודי בחשיפת עולות חברתיות? איך נבטיח שקולות מוזרים יקבלו ביטוי? ● אתיקה של התייעוד מתי המצלמה הופכת לפולשת ומתי היא חשובה לחשיפת האמת? איך נתמודד עם הדילמה של תיעוד סבל אנושי? מה העדיפות - הגנה על הפרט או זכות הציבור לדעת? איך השפעת המצלמה משנה את התנהגות האנשים המצולמים? ● כוח והשפעה איך הקולנוע הדוקומנטרי יכול לשנות דעת קהל ומדיניות? מה תפקיד הקולנוע התיעודי במאבקים פוליטיים וחברתיים? זיכרון ותייעוד היסטורי מה האחריות שלנו לתעד אירועים היסטוריים לדורות הבאים? איך נשמור על זיכרון של אירועים קשים מבלי להנציח טראומה? מי קובע איזה סיפורים חשובים לשימור ואיזה לא? ● טכנולוגיה ועתיד האמת איך בינה מלאכותית ודיפ־פייק משנים את מהות התייעוד? מה קורה לאמינות כשכל אחד יכול ליצור תוכן שנראה אמיתי? איך נלמד דור עתיד להבחין בין אמת לזיוף?

יֵדַע	מיומנויות	ערכים
	○ זיהוי רגשות ותגובות אישיות לייצוגים שונים של מציאות בקולנוע ○ רפלקציה על האופן בו הרקע האישי והתרבותי משפיע על פרשנות של סרטים תיעודיים ● הכוונה עצמית ○ התמדה והשקעה בצפייה בסרטים תיעודיים מורכבים או תובעניים ○ ניהול זמן וסדרי עדיפויות בתהליכי מחקר וניתוח של סרטים תיעודיים ○ פיתוח סבלנות לתכנים מאתגרים ● מודעות חברתית ○ הבנת האופן בו סרטים תיעודיים משקפים יחסי כוח, מעמדות והדרה חברתית ○ פיתוח אמפתיה כלפי מצבים אנושיים מורכבים המוצגים בסרטים תיעודיים ○ רגישות לייצוג של קבוצות תרבותיות שונות בקולנוע הדוקומנטרי ● אוריינות גלובלית ○ הכרת מגוון גישות לקולנוע דוקומנטרי בתרבויות שונות ברחבי העולם ○ הבנת ההקשרים התרבותיים והחברתיים של הפקת סרטים תיעודיים בהקשרים גלובליים ○ מודעות לאופן בו סוגיות גלובליות (כגון הגירה, שינויי אקלים, מלחמות) מיוצגות בקולנוע הדוקומנטרי הבינלאומי ● התנהלות חברתית ○ יכולת לנהל דיון מכבד ורגיש בנושאים טעונים העולים מסרטים תיעודיים ○ שיתוף פעולה בניתוח ודיון בסרטים תיעודיים בקבוצות ○ פיתוח יכולת הקשבה לפרשנויות וזוויות ראייה שונות של עמיתים	מה עתיד המקצועיות העיתונאית והדוקומנטרית? ● גלובליזציה ונקודות מבט - אִיךְ סיפורים מקומיים יכולים להיות רלוונטיים גלובלית? - מה ההבדל בין "סיפור אוניברסלי" ל"אימפריאליזם תרבותי"? - מה תפקיד הקולנוע התיעודי ביצירת הבנה בין עמים? ● חינוך ומדיה - אִיךְ הקולנוע התיעודי יכול לשמש ככלי חינוכי אפקטיבי? ● הקשר לאמנות ולבידור - אִיךְ נאזן בין צורך לבדר לצורך ליידע? - אִיךְ "דוקו-דרמה" משנה את הגבולות בין תיעוד לבדיון? ● עתיד התיעוד - אִיךְ מצלמות בכל מקום (מצלמות ביטחון, טלפונים) משנות את מושג התיעוד? - אִיךְ נשמור על איכות ומקצועיות בעידן של תוכן המוני? - מה עתיד הקולנוע התיעודי במציאות וירטואלית? ● אחריות הצופה - מה האחריות שלנו כצופים לבדוק מהימנות של מה שאנחנו רואים? - אִיךְ נפתח יכולת להבחין בין מקורות אמיתיים לכאלה שפחות? - מה תפקידנו בשיתוף תוכן ובהפצת מידע? - אִיךְ נמנע מהתפתחות של "בועות מידע" והד-קאמבר?

המלצות צפייה

אִיךְ הפסקתי לפחד והתחלתי לאהוב את אריק שרון (אבי מוגרבי, 1997, ישראל).

באולינג לקולומביין (מייקל מור, 2002, ארה"ב).

דואר לילה (בזיל רייט והארי רוט, 1936, בריטניה).

דימונה טוויסט (מיכל אביעד, 2016, ישראל).

האיש עם מצלמת הקולנוע (דז'יגה ורטוב, 1929, ברית המועצות).

חדשות מהבית (שנטל אקרמן, 1974, צרפת).

יומן (דוד פרלוב, 1983, ישראל).

ילדי השמש (רן טל, 2007, ישראל).

כרוניקה של קיץ (ז'אן רוש ואדגר מורה, 1961, צרפת).

לאכול בגדול (מורגן ספרלוק, 2004, ארה"ב).

לילה וערפל (אלן רנה, 1955, צרפת).

מוות בבאר שבע (טלי שמש ואסף סודרי, 2016, ישראל).

מחסומים (יואב שמיר, 2003, ישראל).

מעשה בשני בלונים (זוהר וגנר, 2016, ישראל).

מתנחלת (איריס זכי, 2016, ישראל).

ניצחון הרצון (לני ריפנשטאל, 1935, גרמניה).

ננוק איש הצפון (רוברט פלהרטי, 1922, ארה"ב).

עולם הדממה (ז'אק קוסטו, 1956, צרפת).

פריימריז (רוברט דרו וריצ'רד ליקוק, 1960, ארה"ב).

פרנהייט 9.11 (מייקל מור, 2004, ארה"ב).

קו כחול דק (ארול מוריס, 1988, ארה"ב).

רוג'ר ואני (מייקל מור, 1989, ארה"ב).

שואה (קלוד לנצמן, 1985, צרפת).

תומר והשרוטים (תומר הימן, 2001, ישראל).

ביבליוגרפיה נבחרת

אלוש-לברון, מרב. **לנגד עיניים מזרחיות: זהות וייצוג עצמי בקולנוע תיעודי ישראלי**. עומק שדה: סדרת טיש לקולנוע וטלוויזיה, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה על שם סטיב טיש, 2020.

אמיר, מעין, (עורכת). **דוקומנטלי: אסופת מאמרים על קולנוע דוקומנטרי ישראלי**. הקרן החדשה לקולנוע וטלוויזיה, 2007.

דובדבני, שמוליק. גוף ראשון, מצלמה: קולנוע תיעודי אישי בישראל. ירושלים: כתר, 2010.

דובדבני, שמוליק. **המודרניים הראשונים: עלייתו של הקולנוע התיעודי האמנותי בישראל**. עומק שדה: סדרת טיש לקולנוע וטלוויזיה, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה על שם סטיב טיש, 2023.

לנדסמן, אוהד ולליב מלמד (עורכים). **אמת או חובה: מבחר מאמרים על קולנוע תיעודי**. עומק שדה: סדרת טיש לקולנוע וטלוויזיה, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה על שם סטיב טיש, 2021.

ניקולס, ביל. "כיצד להגדיר קולנוע תיעודי?" **אמת או חובה: מבחר מאמרים על קולנוע תיעודי**, בעריכת אוהד לנדסמן ולליב מלמד, עם עובד, 2021, עמ' 37-72.

תקריב – כתב עת מקוון לדין וביקורת על קולנוע דוקומנטרי.

נושא 3 (בחירה): אוטר

תקציר

חטיבה זו עוסקת בתיאורית האוטר (Auteur Theory) - אחת התיאוריות המרכזיות והמשפיעות ביותר בחקר הקולנוע, שצמחה בצרפת בשנות ה-50. דרך עיון בהתפתחות ההיסטורית של התיאוריה והשפעתה על שיח הקולנוע, התלמידים יחקרו את מושג האוטר - היוצר בעל החותם האישי והייחודי שניכר ביצירותיו. החטיבה בוחנת את המתח המובנה בין הגישה הרואה בבמאי אמן אינדיבידואלי המבטא את חזונו האישי לבין הממד התעשייתי-קולקטיבי של יצירת הקולנוע, ומציגה גישות ביקורתיות כלפי התיאוריה. דרך ניתוח יצירות של במאים קאנוניים וניתוח מעמדו של האוטר בתרבות העכשווית, יפתחו התלמידים הבנה מורכבת של מושג היוצר בקולנוע.

לקריאה והרחבה ראו: ["לידתו, מותו ותחייתו של האוטר" - איתי חרל"פ](#) (קטע מתוך [אבל מי יצר את טים ברטון?](#))

מטרות

התלמידים והתלמידות:

1. יכירו את ההתפתחות ההיסטורית של תיאורית האוטר, מהגותם של מבקרי "מחברות הקולנוע" בצרפת ועד לגלגוליה העכשוויים.
3. יפתחו יכולת לזהות מאפיינים תמטיים וסגנוניים המגדירים במאי/ת כאוטר דרך ניתוח פילמוגרפיה של במאים/ות נבחרים/ות
4. יבחנו באופן ביקורתי את המתח שבין הממד האישי-אמנותי והממד התעשייתי-מסחרי של היצירה הקולנועית.
5. יכירו את הביקורות על תיאורית האוטר מכיוונים תיאורטיים שונים.
6. ינתחו את מעמדו של האוטר בתרבות העכשווית כמותג וכמנגנון כלכלי-תרבותי.
7. יבחנו את האופן שבו שיח האוטר משמעותי לקריאת טקסטים קולנועיים גם בעידן הדיגיטלי ובמדיה מגוונים.

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים והצעות לדיון ערכי
• מושגים ○ אוטר ○ מחברות הקולנוע • ניתוח קורפוס של אוטר • המלצה: ביקורת על תיאוריית האוטר • התלמידים/ות יכירו לפחות ביקורת אחת:	• אוריינות לשונית ○ יכולת לנסח טיעונים מורכבים בע"פ ובכתב אודות שאלת היוצר בקולנוע ○ הבנת טקסטים תיאורטיים מורכבים בחקר הקולנוע ○ שימוש בטרמינולוגיה מקצועית בתיאורית הקולנוע • חשיבה ביקורתית	• כבוד ליוצר ולאמנות - איך נאזן בין הכרה בכישרון לבין הבנה שאמנות היא מאמץ קולקטיבי? • צדק וייצוג בתרבות - מי זוכה להיחשב "אוטר" ומי נשאר מאחורי הקלעים? - איך ההתמקדות באוטר גברי השפיעה על הכרה ביוצרות? - מה האחריות שלנו להעלות את הקולות הפחות מוכרים?

ערכים והצעות לדיון ערכי	מיומנויות	ידע
• אמנות מול מסחר איך נתמך ביוצרים בעלי חזון ייחודי בעולם מסחרי? מה האיזון הנכון בין כישרון אישי להצלחה מסחרית? איך נבטיח שאמנות לא תהפוך לקדושה מנותקת מהקהל? • היוצר מול הקולקטיב האם קולנוע הוא באמת אמנות אישית או שמדובר במיתוס רומנטי? מה זכויות הצוות לקבל הכרה על עבודתם? איך ההתמקדות ב"גאון יחיד" פוגעת בהבנת תהליכי יצירה? מה מקום התרומה הקולקטיבית בעולם שמעדיף "כוכבים"? • כוח ואחריות מה האחריות של יוצרים מפורסמים להשתמש בפלטפורמה שלהם לטובה? איך כוח תרבותי יכול להפוך לכוח פוליטי ומה הסכנות בכך? מתי הפרדת האמן מהאמנות מוצדקת ומתי לא? • מותג מול אותנטיות איך ההפיכה של יוצרים למותגים משפיעה על איכות היצירה? מה קורה בשהלחץ להיות "אוטר" מוביל לחיקוי עצמי? איך נבחין בין סגנון אמיתי לבין נוסחה שיווקית? מה ההשפעה של רשתות חברתיות על תדמית היוצר? • טכנולוגיה ועתיד היצירה איך כלים דיגיטליים נגישים משנים את מושג האוטר? מה קורה למעמד היוצר כשכל אחד יכול ליצור תוכן? איך בינה מלאכותית תשפיע על הגדרת היצירות האנושיות? • גלובליזציה ותרבות מקומית	○ הערכת מידע ומקורות מידע על תיאורית האוטר ועל יוצרים ספציפיים ○ יכולת להעריך באופן ביקורתי טיעונים בעד ונגד תיאורית האוטר ○ יכולת להטיל ספק בהנחות יסוד לגבי תפקיד היוצר בקולנוע ○ ניתוח ביקורתי של השפעות תרבותיות וכלכליות על יצירה • חשיבה יצירתית ○ זיהוי דפוסים והקשרים בין יצירות של אותו יוצר ○ יכולת לפתח פרשנויות מקוריות ליצירות ○ יצירת הקשרים בין עבודות שונות של יוצר • אוריינות מידע ○ איתור, ארגון והערכה של מידע אודות יוצרי קולנוע ויצירתם ○ יכולת לשלב מידע מתחומי דעת שונים בניתוח מעמדו של האוטר ○ עבודה עם מקורות תיאורטיים ואקדמיים • מודעות עצמית ○ פיתוח מודעות להעדפות אישיות בצפייה ובהערכת יצירות קולנועיות ○ זיהוי הנחות מוקדמות אישיות לגבי תפקיד היוצר ביצירה ○ הבנת השפעת הטעם האישי על הערכת יוצרים • הכוונה עצמית ○ ויסות עצמי במפגש עם תיאוריות מורכבות וסותרות ○ התמדה בצפייה וניתוח של קורפוס סרטים של יוצר מסוים ○ פיתוח סבלנות למחקר מעמיק • מודעות חברתית ○ רגישות להקשרים תרבותיים שונים בהם פועלים יוצרים	○ הקולנוע כיצירה ○ תעשייתית וקולקטיבית ○ "מותג המחבר" ○ והערעור על כוונת היוצר כמקור למשמעות ○ הדרת נשים ויוצרים מקבוצות שוליים מן הקאנון של האוטרם ○ האוטר כמותג וככלי שיווקי ○ הפער בין הדימוי הציבורי של האוטר לבין תהליך היצירה בפועל

ידע	מיומנויות	ערכים והצעות לדיון ערכי
	○ הבנת השפעות חברתיות ופוליטיות על יצירה ● אוריינות גלובלית ○ מודעות להבדלים בין תעשיות קולנוע שונות והשפעתן על מעמד היוצר ○ הבנת השפעת הגלובליזציה על תפיסת האוטר ● התנהלות חברתית ○ ניהול דיונים על נושאים מורכבים הקשורים למשמעות היצירה ותפקיד היוצר ○ עבודת צוות בניתוח יצירות וזיהוי מאפייני אוטר ○ יכולת להקשיב לפרשנויות שונות ולהעריך	איך יוצרים מקומיים יכולים להישאר ייחודיים בעולם גלובלי? מה ההשפעה של ההומוגניזציה התרבותית על גיוון קולות? איך נשמור על זהויות תרבותיות ייחודיות מול לחצים מסחריים? מה מקום השפות והתרבויות המקומיות בקולנוע העולמי? ● ביקורת ומדיה מה תפקיד הביקורת בעיצוב מעמד היוצר? איך השפעת המדיה החברתית משנה את יחסי יוצר-קהל? מה האחריות של עיתונאים ומבקרים בעיצוב דעת קהל? איך נפתח ביקורת תרבותי מושכלת וגיוון דעות?

ביבליוגרפיה נבחרת

- בארט, רולאן. "מות המחבר". **מות המחבר/מהו המחבר**. תרגום: דרור משעני. תל-אביב: רסלינג, 2005. 7-18.
- חרל"פ, איתי. **אבל מי יצר את טים ברטון: דיון בדימוי האוטר של במאי הקולנוע טים ברטון**. חיבור לקבלת תואר מוסמך, אוניברסיטת תל-אביב, 2005.
- פוקו, מישל. "מהו המחבר?". **מות המחבר/מהו המחבר**. תרגום: דרור משעני. תל-אביב: רסלינג, 2005. 19-77.
- Caughie, John. "Teaching Through Authorship." *The Screen Education Reader – Cinema, Television, Culture*. Eds. Manuel Alvarado et al. New York: Columbia U P, 1993. 25-40.
- Corrigan, Timothy. "Auteurs and the New Hollywood." *The New American Cinema*. Ed. Jon Lewis. Durham and London: Duke U P, 1998. 38-63.

נושא 4 (בחירה): הז'אנר הקולנועי

תקציר

חטיבה זו בוחנת את מושג הז'אנר הקולנועי והשפעתו על יצירה וצפייה בקולנוע. הלימוד מתמקד בהבנת הז'אנר כמערכת קובנציות המשקפת קונפליקטים חברתיים-תרבותיים, והדרכים בהן ז'אנרים משתנים לאורך זמן. התלמידים יכירו את האופנים בהם מתאפיינים ז'אנרים, ינתחו את הקשר בין ז'אנר לחברה ותרבות, ויבחנו כיצד יוצרים משתמשים במוסכמות ז'אנריות - הן כדי לענות על ציפיות הצופים והן כדי לאתגר אותן. דרך ניתוח סרטים מז'אנר מרכזי נבחר, יפתחו התלמידים הבנה מעמיקה של האופן שבו ז'אנרים קולנועיים משקפים ומעצבים ערכים ומתחים חברתיים.

מטרות

התלמידים והתלמידות:

1. יבינו את מושג הז'אנר בקולנוע ואת תפקידו ביצירה, הפצה וצפייה בסרטים.
2. יבינו כיצד מאפיינים מרכזיים של ז'אנרים קולנועיים באים לידי ביטוי וכיצד המאפיינים הללו משתנים עם השתנות הז'אנר.
3. ינתחו את הקשר בין ז'אנרים קולנועיים לבין הקשרים היסטוריים, חברתיים ותרבותיים.
4. יבחנו את התפתחות הז'אנרים לאורך ההיסטוריה של הקולנוע ויזהו את שלבי ההתפתחות השונים.
5. יפתחו הבנה לגבי האופן שבו ז'אנרים מטפלים בקונפליקטים חברתיים ומציעים פתרונות סמליים למתחים תרבותיים.
6. ינתחו באופן ביקורתי את האופן שבו ז'אנרים משקפים אידיאולוגיות ותפיסות עולם.
7. יבינו כיצד שבירת מוסכמות ז'אנריות וערבוב בין ז'אנרים בקולנוע העכשווי מבטאים תמורות ותהליכים בחברה ובתרבות של ימינו

דרישות צפייה ויישום

1. התלמידים/ות יצפו **בשני סרטים מלאים** לפחות מן הז'אנר הנבחר, המייצגים שתי תקופות או שתי עמדות שונות בהתפתחותו, ו**בסרט מלא נוסף** לבחירתם האישית – שלושה סרטים מלאים בסך הכול.
2. התלמידים/ות ישוו בין הסרטים ויבחנו כיצד כל אחד מהם משתמש בנוסחה ובמוסכמות הז'אנריות, משנה אותן או מערער עליהן.
3. התלמידים/ות ינתחו את הקשר בין השינויים שחלו בז'אנר לבין שינויים חברתיים, תרבותיים או אידיאולוגיים.

ידע, מיומנויות וערכים

ידע	מיומנויות	ערכים
• מושגים: ○ ז'אנר קולנועי ○ איקונוגרפיה ז'אנרית ○ נוסחה ז'אנרית ○ מוסכמה ז'אנרית	• אוריינות לשונית ○ יכולת לנתח ולפרש טקסטים קולנועיים תוך שימוש במונחים מקצועיים הקשורים לז'אנרים	• חופש הביטוי והיצירה ○ איך ז'אנרים יכולים לשמש כלי לביטוי חופשי או להגבלתו? מהו התפקיד של יוצרים בעיצוב ושבירה של גבולות ז'אנריים?

ידע	מיומנויות	ערכים
• התפתחות הז'אנר על פי תומאס שץ: ○ השלב הניסויי ○ השלב הקלאסי ○ שלב העידון (או המודרניסטי, הרפלקסיבי, הביקורתי) ○ השלב הבארוקי (או הפוסטמודרניסטי, הפסטיש) • ניתוח ז'אנר נבחר ○ התלמידים/ות יזהו מאפיינים נרטיביים, סגנוניים ותמטיים של ז'אנר אחד לפחות, וידגימו כיצד הם נשמרים, משתנים או מאתגרים בשלושה סרטים לפחות.	○ פיתוח יכולת ניסוח והבעה בכתב ובעל-פה של רעיונות מורכבים הנוגעים לסיווג ז'אנרי ולמשמעויותיו • אוריינות מידע ○ איתור, ארגון והערכה של מידע הנוגע להתפתחות הז'אנרים הקולנועיים • חשיבה יצירתית ○ זיהוי דפוסים והקשרים חדשים בין ז'אנרים שונים וסרטים מתקופות שונות • מודעות עצמית ○ פיתוח מודעות להעדפות אישיות בצריכת ז'אנרים קולנועיים • חשיבה ביקורתית ○ ניתוח ביקורתי של ז'אנרים כמשקפים אידיאולוגיות חברתיות ותרבותיות ○ הערכת האופן שבו ז'אנרים קולנועיים מטפלים בקונפליקטים ודילמות חברתיות ○ הבנת הקשר בין ז'אנרים קולנועיים לבין הקשרים היסטוריים, חברתיים ותרבותיים • מודעות חברתית ○ פיתוח רגישות לאופן שבו ז'אנרים שונים מייצגים קבוצות חברתיות שונות ○ זיהוי דינמיקות של כוח חברתי בייצוגים ז'אנריים • הכוונה עצמית ○ פיתוח סקרנות אינטלקטואלית לחקר ז'אנרים ותת-ז'אנרים ○ התמודדות עם מורכבויות תיאורטיות בחקר הז'אנר • אוריינות גלובלית ○ הכרת גרסאות שונות של ז'אנרים דומים בתרבויות ובקולנוע מרחבי העולם ○ הבנת האופן שבו ז'אנרים מקומיים משקפים ערכים תרבותיים שונים • התנהלות חברתית ○ פיתוח יכולת לנהל דיון מכבד סביב פרשנויות שונות לסרטים ז'אנריים	• זכויות הצרכן התרבותי ○ מה הן הציפיות הלגיטימיות של הקהל מז'אנרים שונים? ○ איך הקהל יכול להשפיע על התפתחות ז'אנרים? • שמרנות מול חדשנות ○ מתי חשוב לשמור על מסורת ז'אנרית ומתי חשוב לחדש? • אותנטיות תרבותית ○ מי זכאי להשתמש בקודים של ז'אנרים ממוצא תרבותי ספציפי? • צדק חברתי וייצוג הוגן ○ איך ז'אנרים יכולים להנציח או לערער סטריאוטיפים? ○ מה האחריות של יוצרים בייצוג קבוצות מיעוט? • שוויון מגדרי ○ כיצד ז'אנרים שונים מייצגים דמויות גברי ונקבה? ○ איך משתנים הייצוגים המגדריים עם התפתחות הז'אנר? • זהות תרבותית מול גלובליזציה ○ איך ז'אנרים מקומיים יכולים לשמור על זהות תרבותית בעידן הגלובליזציה? ○ מהו הערך של שמירה על מסורות ז'אנריות מקומיות? • כבוד לרב-תרבותיות ○ כיצד ניתן ללמוד מז'אנרים של תרבויות אחרות בכבוד? ○ איך פרשנויות שונות של ז'אנר דומה מעשירות את הבנתנו? • דמוקרטיה ופולרליזם ○ איך ז'אנרים שונים יכולים לשרת קהלים שונים בחברה דמוקרטית? ○ מה התפקיד של ז'אנרים במאבקים פוליטיים וחברתיים? • אחריות חברתית של האמנות

ידע	מיומנויות	ערכים
		מהי האחריות של קולנוע ז'אנרי כלפי החברה? איך ניתן להשתמש בז'אנרים להעלאת מודעות לבעיות חברתיות?

ביבליוגרפיה נבחרת

בן דוד, בני וסנדרה מאירי. "סטרוקטורליזם וזאנר" **מבוא לתיאוריות קולנועיות**, האוניברסיטה הפתוחה, 2016. עמ' 484-449.

שץ, תומאס. "ז'אנרים קולנועיים וסרטי ז'אנר", **מבוא לתיאוריות קולנועיות: מקראה**. עריכה: ענת זנגר. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2016. 150-182.

תחנות יסוד בתולדות הקולנוע

מרכיב זה של תוכנית הלימודים איננו עומד בפני עצמו, אלא כמו נושאי הליבה האחרים, משתלב בחטיבות הבחירה השונות. יש לבחור לפחות שלוש תחנות מתוך שמונה, כאשר מכל תחנה חובה להראות לפחות סרט אחד בשלמותו. בטבלה הבאה נמליץ על מספר אפשרויות לשילוב בחטיבות השונות. הידע הנלמד כאן לא יישאל בשאלות מפמ"ר, והוא יכול להשתלב בחלקים שנכתבים על ידי המורים/ות.

התחנות:

- קולנוע סובייטי
- אקספרסיוניזם גרמני
- גל חדש צרפתי
- ניאו ריאליזם איטלקי
- הוליווד הקלאסית [האולפנים]
- קולנוע אמריקאי עצמאי [רנסנס-הוליווד החדשה] דור בתי הספר
- הבלוקבאסטר
- פוסטמודרניזם בקולנוע

יחידות 4-5

אופציה 1: התמחות בהפקת קולנוע

מסגרת זמן: שלוש שנים (כיתה י', י"א, י"ב), כ-4 שעות שבועיות.

רציונל/מבוא

שפת הקולנוע היא השפה המדוברת ביותר בעולם ומשמשת למגוון רחב של תחומים ומטרות ובאה לידי ביטוי באמצעי מדיה מגוונים בעלי מאפיינים דומים ושונים ובכללם קולנוע, טלוויזיה, רשתות חברתיות ועוד.

תכנית לימודים זו בהפקות קולנוע נועדה להקנות לתלמידים מיומנויות מעשיות להפקת סרטים ותכנים אודיו-ויזואליים המאפשרות להם ליישם ולשלב את הידע העיוני הנרכש בלימודי הקולנוע לצד רכישת מיומנויות של יוזמה, יצירתיות, ניהול פרויקט ועבודת צוות. מטרת התכנית היא לאפשר לתלמידים להתבטא באמצעות יצירת סרטים אישיים וקבוצתיים ולהפיק באופן עצמאי תרגילים וסרטים קצרים. במהלך הלימודים, התלמידים:

1. יתוודעו באופן מעשי למרכיבים העיקריים של השפה הקולנועית

2. יבינו את הקשר בין צורה ותוכן.

3. יתנסו ביצירת סרטים במגוון מקצועות ההפקה

4. ירכשו מיומנויות המאה 21 ובכללן יזמות, ניהול פרויקטים וזמן, עבודה עצמאית וחשיבה יצירתית.

התכנית רואה בלימוד המעשי חלק בלתי נפרד מתהליך הבנת עולם הקולנוע של התלמידים ומאפשרת פיתוח אוריינות אודיו-ויזואלית רחבה ומקנה מיומנויות חשובות למאה ה-21. תוכנית זו מזמנת התנסות סדנאית והפקתית ומאפשרת למידה חווייתית ופעילה, יצירה וביטוי אישי ומעודדת התבוננות בסביבה בקהילה ובאחר. התכנית מאפשרת הזדמנות חשובה במערכת החינוך ללמוד מיומנויות של עבודת צוות, שיתוף פעולה ולקיחת אחריות ומשלבת מיומנות טכנית לצד מיומנות חשיבה מסדר גבוה.

תוכנית הלימודים ב"הפקת קולנוע מעשית" 2 יח"ל הפקה" הינה תוכנית פתוחה, סדר הפרקים בתכנית אינו מחייב, ניתן להתחיל מכל מקום ומכל פרק ולהוביל את התלמידים להבנה ולהכרה של השפה הקולנועית וליכולת ניתוח של טקסטים קולנועיים. התוכנית כוללת מגוון נושאי לימוד מתוכם ייבחנו התלמידים על ארבעה תפקידים (הפקה, בימוי, צילום ועריכה). היבחות על מקצועות הפקה אחרים תתאפשר במקרים של צרכים חברתיים, רגשיים, תחומי עניין מסוימים של התלמידים או תכנית מותאמת של המורים. באישור מקרים אלה ידרשו אישור מיוחד של המפמ"ר.

תוכנית הלימודים מציעה, בכל אחד מהפרקים, תרגילים מעשיים שמטרתם לאפשר לתלמידים להתנסות הלכה למעשה ביישום נושא הפרק הנלמד דרך התנסות סדנאית והפקתית.

שתי יחידות "הפקת קולנוע מעשית" נלמדת בכיתות יא' ויב' בהיקף של 180 שעות שנתיים לפחות ומהוות המשך ליחידת המבוא הראשונה של שפת הקולנוע. מומלץ לקיים שיעורים כפולים כמינימום נדרש בקבוצות של עד חמישה עשר תלמידים. במקרה של מספר תלמידים גבוה יותר יש לחלק את הכיתה לשתי קבוצות לימוד מפרדות המקבלות את מספר השעות הנדרש.

מטרות

הקניה וחיזוק של אהבה והבנה של אמנות הקולנוע ואוריינות חזותית כחלק תומך ומשלים ללימודים עיוניים. הכשרת תלמידים בעלי מיומנות מעשית בשפת הקולנוע תוך התמקדות בתפקידי בימוי, צילום, עריכה, והפקה. פיתוח אמירה אישית ומעורבות חברתית. הקניית ביטחון עצמי ומיומנויות הכרחיות למאה ה-21. הכרות עם ציוד קולנועי, הפעלתו באופן מיטבי תוך כדי הבנה של כללי הבטיחות. תרגום ופענוח טקסט מילולי לטקסט קולנועי על ידי כל אנשי הצוות. הכרות עם מושגי יסוד בתהליך היצירה וההפקה הקולנועית. הפקת סרט גמר/תלקיט באורך של כ 15-9 דקות בליווי תיק הפקה ושיחה מסכמת. הקניית יכולת גיבוש אמירה ולספר סיפור באמצעים חזותיים-קוליים.

עקרונות פדגוגיים דידקטיים

תוכנית הלימודים מתבססת על העקרונות הבאים:
 התוכנית מזמנת ומאפשרת למוריה כר פורה לגמישות והעשרה והתאמה לחוזקות ותחומי העניין שלהם ושל התלמידים.
 התוכנית מזמנת חיבור בין התלמידים לסביבת חייהם הקרובה והרחוקה, לתחומי העניין שלהם ולפרקים לתולדות הקולנוע והאמנות
 התוכנית מעניקה הזדמנות לעסוק בנושאים מגוונים וביניהם סובלנות, חופש הביטוי, פלורליזם וערכי מורשת ותרבות, סביבה וחברה.
 התוכנית מאפשרת ללומדים העמקת תחום הידע והפיכתו למקצועי.
 התוכנית מחייבת את לומדיה בחשיבה ופענוח ביקורתיים הן של יצירות קיימות והן של יצירתם שלהם.

דרכי הוראה

בתוכנית יעשה שימוש ניכר בהתנסויות ותרגילים בליווי תכנון, ביצוע ורפלקציה לצד צפייה במקורות השראה מגוונים.
 התוכנית כוללת התפתחות מיצירה אישית, לזוגית וקבוצתית.
 הוראת תחום ההפקה היא הוראה ספירלית אשר כוללת לימוד היסודות ולאחר מכן העמקה נוספת מדי שנה.
 כל תלמיד יתנסה בכלל מקצועות הקולנוע המרכזיים ובסופו של תהליך יתמקצע באחד מהם.

שימוש בסביבה דיגיטלית ללמידה, לתכנון וביצוע הפקת סרט

הכרות עם כתיבה בענן וכתיבה שיתופית

שימוש בבינה מלאכותית לדיוק היצירה, השראה ופיתוח שפה ויזואלית

באמצעות כלים של משוב עמיתים ורפלקציה אישית מעמיקים התלמידים את הבנתם ויכולותיהם לנסח את עמדתם ומחשבתם מתחדדת.

יעשה קישור ישיר בין חומרי הלימוד העיוניים (טקסטים מעולם והקולנוע, תיאוריות, מודלים ועוד) לפרויקטים המעשיים בפרויקט חצי הגמר, בפרויקט הגמר ובתרגילים שונים.

סיורים לימודיים ומפגש עם יוצרים - תלמידים יצפו בסרטים באופן משותף, יפגשו עם יוצרי סרטים מתחומים מגוונים ויעברו סדנאות מקצועיות עם מומחים בתחומם.

בינה מלאכותית

תכנית זו נכתבת בעיצומה של מהפכת הבינה המלאכותית, אשר משנה את שדות היצירה, ההפקה, העריכה וההפצה הקולנועיים בקצב מואץ. לצד חשיבות ההתנסות בטכנולוגיות הקולנוע הקלאסיות ושמירה על יסודות אומנות המבע, מומלץ לשלב יישומי AI מגוונים בתהליכי הלמידה, באופן שתורם הן לפדגוגיה יצירתית והן להכשרת בוגרים עתידיים לעולם ההפקה המשתנה. שילוב מושכל של AI עשוי להרחיב את גבולות הדמיון, להאיץ תהליכי פיתוח תסריט ועריכה, לאפשר ניסוי וטעיה מהיר ולהעמיק דיון באתיקה וחשיבה ביקורתית.

מטרות שילוב הבינה המלאכותית בתוכנית

פיתוח אוריינות דיגיטלית-יצירתית: היכרות עם כלים עדכניים לכתיבה, יצירת תמונה ועריכה.

חיזוק חשיבה ביקורתית: בחינת ההבדל בין יצירה מקורית לבין יצירה מבוססת AI, שאלות של אותנטיות ובעלות.

העצמת תהליך היצירה: קיצור ויזואליזציה של תהליכי פיתוח רעיון, תסריט ותכנון אומנותי.

הכנה למקצועות העתיד בתעשיית הקולנוע.

המלצות יישומיות לשילוב בינה מלאכותית לאורך שלוש שנות הלימוד

שכבת גיל	הצעות לתרגול ויישום
י' – היכרות וחשיפה ראשונית	○ התנסות בכלי כתיבה המציעים רעיונות לסצנות, פרמיס וקווי דמות. ○ יצירת סטילס/ויז'ואל קונספט לדמות או חלל באמצעות מחוללי תמונה. ○ כלי עריכה בסיסיים המבצעים ייצוב תמונה/ניקוי רעשים. ○ דיון ראשוני באתיקה ויחס בין דמיון אנושי לאוטומציה.
י"א – יישום מקצועי בתהליך הפקה	○ שימוש ב AI-ליצירת סטוריבורד ראשוני, בניית פלור-פלן ותסריט צילומים. ○ חיפוש מוסיקה ואפקטים ברישיון פתוח בעזרת מודלים מסייעים של AI להפקת לוגינג חכם וניהול חומרים בעריכה. ○ יצירת מוקאפים לסצנה תיעודית (תאורה/מצלמה/קומפוזיציה).
י"ב – פיתוח קולנוע מתקדם ופרויקט גמר	○ כלי עריכה מבוססי AI זיהוי פנים, חיתוך אינטליגנטי, ניקוי סאונד מתקדם.

○ יצירת Pre-visualization לסצנות מורכבות לפני צילום .	
○ יצירת חומרים נלווים לקידום הסרט – כרזה, תקציר, מיתוג חזותי .	
○ דיון מעמיק באותנטיות, זכויות יוצרים והבסיס האנושי של יצירה אמנותית.	

* מומלץ להטמיע בכל יחידה לפחות פעולת AI אחת – בכתיבה, בעריכה, בעיצוב חזותי או בניתוח סרטים – תוך מתן מקום לחשיבה ביקורתית על תוצרי הטכנולוגיה וההשפעה על היוצר האנושי.

דרכי הערכה

הגשת מטלות אודיו-ויזואליות בליווי תיק הפקה הכולל תכנון, ורפלקציה ובכללם לכל הפחות:

- צילום בשוט רציף אחד (סטאטי או בתנועה)
- תרגיל עריכה בסיסי (סיפור/קונפליקט בחמישה שוטים, תרגיל מרדף, רגש, דמות, לוקיישן וכד')
- קליפ וידאו / סרט קצרצר
- פרויקט גמר י"א באורך של כ 5-7 דקות
- סרט גמר באורך עד 15 דקות ו/או תלקיט עבודות וידאו קצרות בעלות תמה משותפת.
- ניתן לשלב תרגילים נוספים ובכללם:
- סיפור בחמש תמונות
- תרגיל הקלטה
- תרגיל עריכה
- תרגיל צילום
- חיקוי סצינה מסרט
- תרגיל תאורה
- תרגיל ז'אנר.
- תרגילי כתיבה ופיתוח תסריט אישיים ו/או קבוצתיים ובכללם:

- כתיבת סיפור
- כתיבת סינופסיס
- תחקיר לסרט עלילתי
- כתיבת תסריט לסרט קצרצר
- כתיבת תסריט לסרט גמר

מרכיב הערכה של כל תרגיל יכלול הערכת התכנון, הביצוע, הרפלקציה ועבודת הצוות.

ניתן להסתייע בעבודות חקר ובבחינים מקצועיים על מנת להעשיר ולהעמיק את דרכי הערכה.

הפקה קבוצתית (עד חמישה תלמידים) של סרט סיום י"א תיעודית/בדיונית ו/או תלקיט עבודות קצרות בעלות נושא משותף ותהליך למידה. על ההפקה לכלול הקלטת קול ותאורה.

הפקות הגמר יכללו צוותים של עד ארבעה בתפקידי בימוי, צילום, עריכה והפקה.

ניתן להבחין בתחומים נוספים של הפקת הקולנוע על פי תכנית מפורטת ובאישור מפמ"ר.

פרויקט גמר בכיתה י"ב אשר יוערך על פי הטבלה המצורפת בבחינה חיצונית פנים אל פנים:

רכיב הערכה	אחוז מציון הבחינה	דרישות הגשה
*פרויקט חצי גמר מוגש בסוף כיתה י"א	10%	המורים המלמדים שומרים את ציון פרויקט חצי גמר עד ליום בחינת הבגרות.
תיק הפקה	20%	יוגש באופן דיגיטלי בלבד - על פי ההנחיות.
הפקת סרט/תלקיט	25%	סרט תיעודי/בדיוני/נסיוני באורך של כ 8-15 דקות בתפקידי בימוי, צילום, עריכה, הפקה
שיחה במעמד הבחינה	35%	שיחה אישית עם הבוחן/ת
נייר עמדה	10%	יכתב בתיק ההפקה במקביל לפיתוח התסריט ויכיל התייחסות למקורות השראה והצהרת כוונות רעיונית ומקצועית להפקת הסרט. חלק זה יכתב בליווי צוות המורים העיוני והמעשי.

תכנית לימודים בהפקות קולנוע (כיתות י'-י"ב)

מסגרת זמן: שלוש שנים (כיתה י', י"א, י"ב)

כיתה י' כ - 4 שעות שבועיות

מטרת היחידה היא לעורר את אהבת הקולנוע אצל התלמידים ולהקנות להם את מושגי הבסיס של השפה הקולנועית ולאפשר מגוון התנסויות ביצירת תרגילים קצרים. יחידה זו נלמדת כחלק מיחידה אחת של התכנית ומשלבת בין לימודים עיוניים ומעשיים ובסופה מהווה 50% מהציון הסופי של היחידה הראשונה.

עיקר נושאי הלימוד מופיעים ביחידה 1 והמוצג מטה הן תוספות בלבד:

נושא	ידע
מבוא להפקת קולנוע	- מהי הפקה קולנועית? תפקידי מפתח בצוות ההפקה (מפיק, במאי, צלם, עורך, מקליט סאונד, מעצב אמנותי). - בטיחות על סט הצילומים ונהלי עבודה. - מושגי יסוד בשפה הקולנועית (שוט, סצנה, סיקוונס). - הכרות בסיסית עם ציוד הפקה (חצובה, מצלמה, עדשות, מכשירי הקלטה, מיקרופון, תאורה בסיסית). - תהליכי תכנון הפקה

נושא	ידע
	○ הכרות ראשונית עם תיק הפקה מקוון. ○ עקרונות המשוב, ביקורת בונה וצפיית עמיתים. ○ שלבי העבודה מרעיון לסרט
● יסודות הצילום התאורה והמיזאנסצינה	○ ראה יחידה 1 ובנוסף: ○ סיור לוקיישן, פלור פלאן ותסריט צילומים ○ תרגילים: ○ צילום שוט אחד סטטי/בתנועה ○ תרגיל חלל/דמות/חפץ
● יסודות הסאונד	○ ראה יחידה 1 ובנוסף: ○ מושגי בסיס בפס קול ○ תרגיל: זיהוי/ הקלטה מקורות פסקול ○ תרגיל תעודת זהות עם כמה מרכיבי סאונד ○ יצירת פסקול לתמונה קיימת
● יסודות העריכה	○ ראה יחידה 1 ובנוסף: ○ הכרות עם תוכנת העריכה ○ תרגילים: סיפור בחמישה שוטים/מרדף/תרגיל לוקיישן/תרגיל רגש/תרגיל דמות
● יסודות התסריט והנרטיב	○ ראה יחידה 1 ○ תרגיל כתיבה לתמונה/חוויה ○ קונפליקט ומבנה דרמטי
● הפקה, עבודת צוות ותחילת פרויקטים קצרים	○ דינמיקה קבוצתית ותפקידים בצוות הפקה. ○ פיתוח רעיונות לסרטים קצרים. ○ תכנון הפקה בסיסי (תסריט מצולם בסיסי, לוח זמנים). ○ שימוש בתיק הפקה מקוון ○ הפקת תרגילים קצרים בשלשות או רביעיות, תוך התנסות בתפקידים שונים. ○ צפיה משותפת ורפלקציה אישית

שנה שניה – שנתון י"א, כ - 4 שעות שבועיות

שנת הלימודים השניה מוקדשת להעמקת הלמידה במקצועות ההפקה תוך תהליך התמקצעות אישית שבסופו כל תלמיד/ה יבחרו את המקצוע המיועד להם ויצברו בו ניסיון. שנת לימוד זו מסתיימת בהפקת סיום י"א (פרוייקט חצי גמר) אשר הציון שלה מהווה חלק מציון הבגרות הסופי. ניתן לבחור להקדיש מחצית אחת ללימודי הקולנוע התיעודי בייחוד עם הנושא נלמד במסגרת הלימודים העיוניים.

יש לתאם בין התכנים הנלמדים ואופי התרגילים לתכנים היחידות הנלמדות בלימודים העיוניים. לדוגמא- התמקדות בז'אנרים, בשחזור/התבססות על סצנות מסרטים שנלמדים בתחום העיוני, עיסוק בנושאים שבליבת הלימוד וכו'.

יש לשלב במהלך השנה מפגש עם יוצרים וסדנאות מקצועיות.

נושא	ידע
● מהי יצירתיות?	○ כיצד מגרים סקרנות ויצירתיות? ○ היכרות עם תהליכי יצירה ותהליכים מעודדי יצירה.

נושא	ידע
	○ הכרות עם מקורות השראה והשימוש בהם.
● התסריט הקולנועי	○ מבנה הסרט הקצר ○ הכרות עם כללי כתיבת התסריט ○ אפיון דמויות ○ תחקיר לסרט בדיוני ○ שלבי הכתיבה (חזרה) - פרמיס, סינופסיס, אפיון דמויות, טריטמנט, תסריט
● בימוי	○ משחק מול מצלמה ועבודה עם שחקנים- בסיס ○ מהי מיזנסצנה ? ○ מהי נקודת מבט קולנועית? ○ כיצד לביים ולצלם סצנה קולנועית ○ מהי תפיסה אמנותית? ○ הבמאי כדמות מנהיגה ומובילה מהרעיון עד להקרנה. ○ אחריות וקבלת החלטות
● יסודות הצילום	○ הכרות עם סוגי עדשות ○ עומק שדה והשימוש בו. ○ שימוש בפונקציות ידניות במצלמה (צמצם ומהירות תריס ואיזון לבן) ○ הכרות ותרגול עם אמצעי התאורה וציוד נלווה למצלמה ○ פיתוח קונספט צילומי ○ קומפוזיציות, חתך הזהב, רבדי הפריים ○ הכרות עם מחסן הציוד ונהלי הפקה
● יסודות הסאונד	○ הכרת סוגי מיקרופונים ומקליטים ○ התנסות בהקלטת קול במגוון תרחישים ○ עקרונות הקלטת סאונד נקייה. ○ הכרות עם מאגרי מוסיקה ואפקטים ושימוש חוקי
● יסודות העריכה	○ הכרות עם טכניקות עריכה (בלתי מובחנת, צולבת, מונטז' רוסי, מונטז' אמריקאי, סינתטי) ○ סוגי קשרים בין שוטים ○ ניהול פרויקט בתוכנת העריכה ○ עבודה עם שכבות וידאו ○ קצב בעריכה. ○ שימוש באפקטים ויזואליים בסיסיים. ○ עריכת דיאלוג (L-Cut J-cut) ○ עריכת אסמבלי ○ עריכת סאונד בסיסית
● עבודת צוות ותחילת פרויקטים קצרים	○ דינמיקה קבוצתית ותפקידים בצוות הפקה. ○ פיתוח רעיונות לסרטים קצרים. ○ תכנון הפקה בסיסי (תסריט מצולם בסיסי, לוח זמנים). ○ שימוש בתיק הפקה מקוון ○ הפקת תרגילים קצרים בשלשות או רביעיות, תוך התנסות בתפקידים שונים. ○ צפייה משותפת ורפלקציה אישית

נושא	ידע
• הפקה	○ תכנון הפקה בסיסי (תסריט, לוח זמנים, לוקיישנים, גיוס צוות ושחקנים). ○ ניהול סט צילומים ○ אישורי צילום
• קולנוע תיעודי	○ מבוא לקולנוע תיעודי וההבדל מקולנוע בדיוני ○ מרעיון לסרט ○ מאפייני הקולנוע התיעודי ○ מרכיבי השפה הקולנועית התיעודית + התנסות: סצינה תיעודית, ראיון, ויזואל, קריינות, ארכיון, מוסיקה, כתוביות, שחזורים, אילוסטרציה ○ גישות בקולנוע התיעודי (סיפורית, נושאת, משולבת) ○ סגנונות בקולנוע התיעודי ○ יסודות התחקיר ○ התסריט התיעודי ○ עריכה תיעודית- לוגינג, תסריט עריכה
• הקרנה וסיכום	○ הקרנת הסרטים בפני קהל וסיכום תהליך הלמידה ○ כתיבת ייצוג פרויקט י"א בתיק ההפקה המקוון של בחינת הבגרות

שנה שלישית – שנתון י"ב, כ - 4 שעות שבועיות

שנת הלימודים האחרונה מוקדשת ברובה להפקת פרויקט הגמר הקבוצתי בקבוצות של עד ארבעה תלמידים בסרט בדיוני שייבחנו על תפקידי הבימוי, הצילום העריכה וההפקה. במקרים חריגים ניתן להפיק סרטים יחידניים או להבחן על מקצועות אחרים באישור המפמ"ר.

יתבצע לימוד מעמיק ותרגול מתקדם בתחומים הנבחרים, תוך התייחסות לסגנונות וטכניקות שונות בליווי ניתוח סרטים בהתאם לתחומי ההתמחות.

ניתן להפיק סרט או תלקיט עלילתי/תיעודי/ניסיוני באורך של בין 9-15 בליווי תיק הפקה מקוון. הערכת הפרויקט תתבצע על ידי בוחן/ת חיצונית בבחינה פנים אל פנים.

הגשת אמצע הכוללת את חלוקת הקבוצות, סיכום פרויקט י"א ושלבי פיתוח הפרויקט עד שלב הטריטמנט תוגש לבוחנים עד ה 31.1. בכל שנה.

יש לשלב במהלך השנה מפגש עם יוצרים וסדנאות מקצועיות.

נושא	ידע
• מהו סרט גמר?	○ הכרות עם סרטי תלמידים מצטיינים ○ הכרות עם מקורות השראה והשימוש בהם. ○ הכרות עם תיק ההפקה המלא ותהליך ההפקה ○ חקר האני - פיתוח אמירה אישית וזיהוי נקודת מבט
• בימוי	○ עבודה עם שחקנים – ליהוק, אודישנים, טכניקות ושיטות בימוי ○ ליהוק ○ אודישנים ○ ניהול חזרות

נושא	ידע
	○ מהו קונספט בימויי ○ הכנת תסריט צילומים
● יסודות הצילום המעשי	○ צילום בתנאי תאורה מורכבים. ○ פיתוח קונספט צילומי מותאם לסרט. ○ טסטים לפרויקט הגמר
● יסודות הסאונד	○ עריכת פסקול ○ שימוש בסאונד דיאגטי וחץ דיאגטי, אפקטים ושימוש מושכל במוסיקה
● יסודות העריכה	○ עריכה מתקדמת ○ תיקוני צבע ותמונה ○ עריכת סאונד מתקדמת ○ מיקס סאונד להקרנה
● יסודות התסריט	○ חזרה ○ כתיבת דיאלוגים ○ ממילים למעשים ○ פיצוג ○ פיתוח תסריט לסרט גמר
● פרויקט גמר	○ פיתוח פרויקט משלב הרעיון ועד גמר ההפקה בהתאם לשלבים בתיק ההפקה המקוון. ○ מימוש מיטבי של שלבי הפיתוח והקדם הצילומים ○ צילומים ○ פוסט פרודקשן ○ קידום הסרט בבית הספר ומחוצה לו ○ בחינה מסכמת ○ הקרנת סרטים לקהל ○ סיכום התהליך הלימודי
● הפקה	○ תכנון הפקה בסיסי (תסריט, לוח זמנים, לוקיישנים, גיוס צוות ושחקנים). ○ פירוק תסריט לצילומים ○ בניית צוות ○ תרגול עבודה קבוצתית תרגול ○ תפקידו של עוזר הבמאי ניהול סט הצילום ○ קידום הסרט וחשיפתו לקהל. ○ עיצוב הסט ותרומת העיצוב האמנותי ○ תלבושות ואיפור

מיומנויות וערכים

מיומנויות	ערכים
● אוריינות לשונית ○ היכולת לתאר ולנתח החלטות הפקתיות באופן מילולי וכתוב ● אוריינות אודיו-ויזואלית	● אהבת הדעת וחדוות הלמידה ○ איך נאזן בין השאיפה ללמוד ולגלות לבין לחץ הייצור והתוצאות? ● צדק חברתי וערבות הדדית ○ מה האחריות של יוצרי קולנוע כלפי החברה?

מיומנויות	ערכים
○ היכולת לזהות ולהבין את המשמעויות של מרכיבי השפה הקולנועית בהקשר הפקתי ● אוריינות מידע ○ היכולת לאתר, להעריך ולארגן מידע רלוונטי לתהליכי הפקה ● חשיבה יצירתית ○ פיתוח רעיונות מקוריים ופתרונות יצירתיים לאתגרים הפקתיים ● חשיבה ביקורתית ○ הערכת אפקטיביות של החלטות הפקתיות והבנת השפעתן על התוצר הסופי ● פתרון בעיות ○ היכולת לזהות ולפתור בעיות המתעוררות במהלך ההפקה ● אוריינות דיגיטלית ○ היכולת לעשות שימוש בכלים מקוונים ותוכנות לעשייה הקולנועית, בדגש על שימוש בכלי AI מודעות עצמית ○ הכרת החוזקות והחולשות של התלמיד/ה כיוצר/ת קולנוע, יכולת לזהות תחומי עניין ורגשות העולים במהלך העבודה היצירתית ● הכוונה עצמית ○ היכולת להציב מטרות, לתכנן את הדרך להשגתן ולפעול לאורך ● תחושת מסוגלות ○ הכרת היכולת להתפתח ולהשתפר ביצירה הקולנועית ● ניהול אילוצים ושינויים ○ גיבוש דרכים להתמודד עם בעיות העולות בזמן הצילומים ● ויסות עצמי ○ יכולת להתמודד עם תכנים מגוונים, התמודדות עם קשיים וקבלת ביקורת ○ פיתוח תהליכי תכנון השראה, יצירה ורפלקציה ● עבודת צוות ○ היכולת לשתף פעולה עם אחרים לאורך כל שלבי היצירה ● תקשורת בין-אישית ○ היכולת לתקשר בצורה ברורה ויעילה עם חברי הצוות ● זיהוי מצבים חברתיים	● כבוד האדם ○ איך נכבד את פרטיותו וכבודו של האדם בעת צילום? ○ מתי צילום הופך לחדירה? ● מחויבות לערכי מדינת ישראל ○ איך הקולנוע יכול לחזק את הזהות הישראלית מבלי להדיר קבוצות אחרות? ● כיבוד ערכי המורשת והתרבות ○ איך נייצג באופן מכבד תרבויות שונות? ○ מה ההבדל בין הערכה לניכוס תרבותי? ● אחריות מקצועית ○ מה המשמעות של עבודה מקצועית? ○ איך נתמודד עם דרישות שעומדות בניגוד לערכים האישיים? ● רגישות תרבותית ○ איך נמנע מסטריאוטיפים? ○ מה האחריות שלנו בייצוג קבוצות מיעוט? ● אמפתיה והקשבה ○ איך נפתח יכולת הקשבה אמיתית לאחר? ○ מה התפקיד של האמפתיה ביצירה? ● עבודת צוות ושיתוף פעולה ○ איך נאזן בין חזון אישי לצרכי הצוות? ○ מתי כדאי להתפשר ומתי לעמוד על העמדה? ● אתיקה מקצועית ○ מה גבולות השימוש בחומר אמיתי? ○ איך נתמודד עם קונפליקט אינטרסים? ● יצירתיות מול מסחריות ○ איך נשמור על יושרה יצירתית תוך כדי עמידה בדרישות מסחריות? ● חופש ביטוי מול אחריות ○ מהן הגבולות של חופש הביטוי? ○ מתי אמנות הופכת לפרובוקציה מזיקה? ● כוח התקשורת ואחריות ○ מה כוחו של הקולנוע לעצב דעה ציבורית? ○ איך נשתמש בכוח הזה באחריות? ● פרטיות מול שקיפות ○ איפה הגבול בין זכות הציבור לדעת לזכות לפרטיות? ● טכנולוגיה ואנושיות ○ איך השימוש ב AI-משנה את מהות היצירה? ○ מה נשאר "אנושי" ביצירה? ● זכויות יוצרים ושיתוף

מיומנויות	ערכים
○ יכולת לזהות ולנתח דינמיקות חברתיות בעבודה קבוצתית ● מודעות ורגישות חברתית ○ יכולת להכיר ולכבד מגוון נקודות מבט ולהבין את כוחו של הקולנוע בחשיפתן ● ניהול קונפליקטים ○ היכולת לפתור בעיות בין-אישיות העולות בזמן היצירה ● מיומנויות טכנולוגיות ודיגיטליות ○ שימוש מקצועי ובטוח באמצעי צילום, הקלטה, תאורה ועריכה ○ הבנת עקרונות הצילום (קומפוזיציה, תאורה, עדשות) ○ הקלטת סאונד בסיסית ○ יסודות העריכה בתוכנה ייעודית ○ שימוש בכלים מקוונים ותוכנות רלוונטיות להפקה ○ ניהול קבצים דיגיטליים ○ הבנת פורמטים שונים של מדיה דיגיטלית ● פרשנות אסתטית ○ יכולת לנתח אמצעים קולנועיים ○ זיהוי קונבנציות ז'אנריות ○ יכולת לבחון באופן רפלקטיבי את תהליך היצירה ותוצריו ● חשיבה ביקורתית ○ יכולת להעריך באופן ביקורתי ובשפה מקצועית איכות של יצירה אישית ויצירות של עמיתים	○ איפה הגבול בין השראה לגניבה? ○ איך נכבד יוצרים אחרים? ● גלובליזציה מול מקומיות ○ איך נשמור על זהות תרבותית מקומית בעולם גלובלי? ● קיימות וסביבה ○ מה האחריות הסביבתית של תעשיית הקולנוע? ○ איך נאזן בין צרכי ההפקה לשמירה על הסביבה? ● דורות וזיכרון קולקטיבי ○ מה תפקיד הקולנוע בשימור זיכרון ובהעברה בין דורות? ● אמת ופרשנות ○ מה ההבדל בין "אמת" ל"פרשנות" בקולנוע תיעודי? ○ איך נשמור על אובייקטיביות? ● צדק חברתי ושינוי ○ איך קולנוע יכול לקדם צדק חברתי? ○ מה התפקיד של האמנות בשינוי חברתי?

תכנית לימודים זו מהווה תשתית אותה ניתן להתאים בהתאם לצרכים וליכולות של התלמידים והצוות המלמד, ובאישור המפמ"ר במידת הצורך. יש לשלב לאורך כל שנות הלימוד צפייה בסרטים וניתוחם מבחינה והפקתית.

חשוב לשלב לאורך כל שנות הלימוד תרגילים מעשיים, צפייה וניתוח סרטים ופיתוח חשיבה ביקורתית בנוגע לתהליכי ההפקה.

הערות

יצירה קולנועית ככל אמנות אחרת מזמנת עיסוק בתכנים אישיים ומורכבים. אוכלוסיות לומדי ולומדות הקולנוע מאופיינת באוכלוסיות מגוונות ובניהן חנ"מ וכיתות שחר. התכנית מאפשרת למורים גמישות יצירתית והתאמות לתלמידים. יחד עם זאת יש לאתגר את התלמידים ולעודד אותם לעבור תהליך משמעותי במהלך היצירה. (ואולי פסקה נוספת המציעה פתרון פרקטי לתלמידי חנ"מ?)

מומלץ להיות בקשר רציף עם מחנכי התלמידים ויועצות בית הספר.

יש לנהל שיח מעמיק עם התלמידים על נושאי הסרטים ומשמעות הבחירה בהם.

חשוב לזכור- היצירה היא של התלמידים. יש למנן את מעורבותנו כמורים ולעשות מאמץ גדול להישאר במרחבי הליווי והחניכה .

ביבליוגרפיה:

- אילן אבישר, אמנות הסרט, הטכניקה והפואטיקה של המבע הקולנוע, האוניברסיטה הפתוחה , 1995,
- אריק ליבוביץ', **הטופוגרפיה של העריכה**, אסיה, 2019
- דורון ערן, להיות מפיק: יזמות והפקה בקולנוע הישראלי, היצירה הקולנועית, 2002
- הלגה קלר, **לדעת לצפות**, הוצאת ת"ל, משה"ח, תשנ"ה
- וולטר מרץ' **במצמצוץ העין** , הוצאת גורדון
- לואיס ג'אנטי, **להבין סרטים**, האוניברסיטה הפתוחה.
- סיד פילד, **קריאת תסריטים**, הוצאת רסלינג.
- סניידר, בלאק, **הצילו את החתול**, הוצאת אסיה, 2020
- קובי ניב, **תסריטאות, המדריך השלם לכתיבת תסריט**, הוצאת נ.ב. ספרים , 2004
- קובי ניב, **על מה הסרט הזה?** הוצאת דביר, 1999
- רוברט מאקי. **סיפור**, הוצאת גורדון.
- תמר ירון, **עריכת סרטים**, הוצאת משה"ח , מנהל מדע וטכנולוגיה.

פילמוגרפיה מומלצת:

- עבודתם ודרך מובילים עורכים על תיעודי סרט — (2004) Cutting Edge - The Magic of Movie Editing
- The Cutting Edge: The Magic of Movie Editing (Abridged Version) Part 1
- עושים גלים: אמנות הסאונד הקולנועי 2019 , [Making Waves: The Art of Cinematic Sound](#)

אופציה 2: התמחות בצילום סטילס

מבוא

צילום סטילס הוא עולם ומלואו, באמצעות צילום סטילס עיתונאי - חברתי יכול אדם לשקף את מחשבותיו, דעותיו והשקפת עולמו, לחשוף את הצופים למציאות חדשה ובלתי מוכרת. לאורך ההיסטוריה היווה הצילום כלי חשוב ומשמעותי לשינוי חברתי. זמינות המצלמה בחיינו כיום, הופכת את מדיום הצילום לכלי העוסק בפענוח חברתי, תרבותי וסביבתי. פענוח זה מוביל לבניית חשיבה ביקורתית, תוך הרחבת מודעות הלומדים לסביבת חייהם, ניסוח עמדה אישית והובלת תהליכי מחשבה מעמיקים.

"תמונה טובה שווה אלף מילים", התצלום העיתונאי - חברתי מהווה רכיב משמעותי בעיתונות על סוגיה, בשדה האומנות ובעולם הוויזואלי הסובב אותנו. תצלום זה מציג לעיני הצופה / הקורא את מקום ההתרחשות, הדמויות והסיפור ובכך מעביר שבריר מציאות, אווירה, צבע ותוכן המשלימים את התמונה.

נושאי הצילום יעסקו בחברה, תרבות וסביבה.

מטרות

הכשרת צלמים חברתיים אשר יודעים להתבונן אל סביבתם, להבחין בנושאים חברתיים.

בניית יכולת לספר סיפור באמצעות צילום.

ביסוס והעמקת ידע טכני בהפעלת מצלמה ובהבנת רכיביה.

הבנת מושגים מתוך עולם הצילום: קומפוזיציה, שפה צילומית, קולנועית, תאורה ופריימינג.

פיתוח כלים לפענוח צילום – צורה ותוכן – מהות ומשמעות.

פענוח תיאורטי של עולם הקולנוע ומתן ביטוי לעולם זה בסטילס..

הפקת תערוכת צילום על כל שלביה: צילום, אוצרות, הקמת תערוכה, עמידה מול קהל וכתיבה.

מטרות אופרטיביות כלליות

התלמידים יכירו את ההיסטוריה של הצילום, יתמקדו בהתפתחות הצילום העיתונאי – חברתי ויחשפו לצלמים מגוונים העושים שימוש בטכניקות שונות.

יכירו צלמים הפועלים בתחום בארץ ובעולם.

יכירו מושגים ותיאוריות של פענוח צילום ברמות המשמעות השונות (בארת').

יפתחו יכולת פענוח צילום מקצועי ויפענחו את צילומיהם.

יבינו את מערכות ההקשרים בין הלימוד העיוני ומעשי הן בתקשורת והן בקולנוע.

יכירו את מצלמת הסטילס לעומק – הפעלה ושימוש נכונים.

יתנסו בצילום בשיעורים תוך הכרות עם האפשרויות השונות של המצלמה.

יסיירו בחברה הישראלית ויזהו בה סיפורים, קונפליקטים ומוקדי עניין.

יכירו את עולם הקולנוע והסיפור הקולנועי.

יסיירו בתערוכות צילום חברתיות.

יבנו תערוכות סוף שנה, ייקחו חלק בפרויקטים בית ספריים וישתתפו בתחרויות צילום.

יהפכו לקהל בעל יכולת ניסוח עמדה ביקורתית.

יכירו את עולם התאוריה (תקשורת / קולנוע) ויתכתבו איתו בצורה מעשית.

עקרונות פדגוגיים דידקטיים

התכנית מזמנת למוריה כר פורה להעשרת תלמידיהם בתחום הצילום המעשי כמו גם העשרת ידע תיאורטי;

התכנית מזמנת חיבור בין התלמידים לסביבת חייהם הקרובה והרחוקה, העירונית הקרובה והישראלית בכללה.

התכנית מזמנת רלוונטיות לחיי הלומדים אותה.

התכנית מעניקה הזדמנות לעסוק בנושאים סובלנות, חופש ביטוי, פלורליזם וערכי מורשת ותרבות, סביבה וחברה.

התכנית מזמנת תהליכי בחירה מעמיקים – החל מבחירת נושאי צילום, בחירת צילום להצגה בתערוכה ובחירת מקורות השראה.

התכנית מאפשרת ללומדים העמקת תחום הידע והפיכתו למקצועי.

התכנית מחייבת את לומדיה בחשיבה ופענוח ביקורתיים הן של יצירות קיימות והן של יצירתם שלהם.

התכנית מאפשרת גמישות בתכני ההוראה ובנושאי הלימוד והתאמתם לקהל הלומדים.

דרכי הוראה

בתכנית יעשה שימוש ניכר בדוגמאות מתוך עולם הצילום: ההיסטוריה של הצילום, התפתחות הצילום החברתי – עיתונאי, צלמים בזרמים שונים, צילום בעולם וצילום עיתונות וחברה בישראל.

תרגול - התלמידים יצלמו בכל השיעורים ויגישו עבודותיהם בצילום כולל כתיבת דף הסבר רפלקטיבי לכל יום צילום.

העבודה תעשה בסביבה דיגיטלית טכנולוגית מתקדמת – התלמידים יעשו שימוש מושכל באמצעים הטכנולוגיים הקיימים היום.

באמצעות כלים של משוב עמיתים ורפלקציה אישית מעמיקים התלמידים את הבנתם ויכולותיהם לנסח את עמדתם ומחשבתם מתחדדת.

כתיבת תחקיר מקיף ושאלות שאלות מהווה נדבך חשוב בהוראה, חיפוש מקורות מידע, ניסוח וכתיבה המתייחסת לנושא התחקיר, משמעותו והשלכותיו.

יעשה קישור ישיר בין חומרי הלימוד העיוניים (טקסטים מעולם התקשורת והקולנוע, תיאוריות, מודלים ועוד) לפרויקטים המעשיים בפרויקט חצי הגמר, בפרויקט הגמר ובתרגילים שונים.

סיורים לימודיים - תלמידים יבקרו במערכות תקשורת, במוזיאונים ובתערוכות צילום, יפגשו צלמים וישמעו הרצאות בנושא.

מבנה וארגון התכנים והנושאים

מבנה תוכנית הלימוד מחולק לשלוש שנים (מצורפות תוכניות עבודה לשלוש שנות לימוד).

ידע	מיומנויות	ערכים
- מבואות לצילום (כיתה י') - קומפוזיציה, שפה צילומית, הפעלה נכונה של המצלמה, סגר, צמצם, עומק שדה. - כיצד מספרים סיפור בתמונה? תרגול ויצירת סיפורים. - ראשית תהליכי כתיבה ומשוב אישיים וניסוח עמדה כלפי נושא. - פענוח צילום על פי רמות משמעות - תרגיל - תמונת השבוע. - ראשיתו של הצילום - שנות ההתחלה ועד צלמי מאגנום.	- אוריינות לשונית - יכולת לספר סיפור באמצעות צילום ולכתוב דף הסבר רפלקטיבי - תרגילי בניית נרטיב מתמונה אחת ועד סדרת תמונות, התחלה מתיאור פשוט ומעבר לסיפור מורכב - אוריינות דיגטלית - פיתוח אוריינות חזותית ופענוח צילום ברמות שונות - שיטת "תמונת השבוע" - ניתוח יסודי של תמונה אחת בשבוע - חשיבה ביקורתית - כתיבה וניסוח עמדה ביקורתית כלפי יצירות חזותיות - כתיבת דף הסבר רפלקטיבי לאחר כל יום צילום, עבודה בזוגות על משוב עמיתים - אוריינות מידע - אוצרות ויכולת בחירה מעמיקה - התנהלות חברתית - דיבור מול קהל והצגת עבודה - תרגילי הצגה מדורגים - התחלה בקבוצה קטנה, מעבר לכיתה, ובסוף לקהל רחב - מודעות עצמית - הבנת הקשר בין תיאוריה למעשה	- אהבת הדעת וחדוות הלמידה - מה האחריות החברתית של הצלם? - האם יש מקרים שבהם אסור לצלם? איך נאזן בין זכות הציבור לדעת לזכות לפרטיות? - צדק חברתי וערכות הדדיות - מתי צילום הופך למניפולטיבי? - איך נבדיל בין "אמת" ל"פרשנות"? - מודעות חברתית - כיצד צילום יכול לקדם סובלנות? - איך נתמודד עם הטיות תרבותיות? - כבוד ערכי המורשת והתרבות - מה המשמעות של "מקומיות" בצילום? - אוריינות גלובלית - איך נאזן בין ייחוד מקומי לרלוונטיות אוניברסלית? - כבוד האדם והמשפחה - מהן הגבולות של חופש הביטוי הצילומי? - מתי צילום הופך לפוגעני? - איך נגדיר "כבוד האדם" בהקשר הצילומי? - מחויבות לערכי מדינת ישראל - איך צילום משמר זיכרון קולקטיבי? - מה התפקיד של הצלם בשימור מורשת? - מודעות חברתית - מה התפקיד של הצלם בהעלאת מודעות סביבתית? - איך נמנע מ"צילום עוני"?
- הפעלה מתקדמת (כיתה יא') - מבחינה טכנית: ISO, טמפ' צבע, עבודה עם תאורה, תרגילים טכניים מתקדמים. - בניית סדרת צילומים המספרת סיפור, בניית תערוכה קבוצתית בנושא כללי. - כתיבת תלקיט המסכם את התהליך הצילומי, כתיבת דף מלווה לפרויקט חצי גמר. - תולדות הצילום - ראשיתו של הצילום הישראלי,		

ידע	מיומנויות	ערכים
● צילום חברתי ואומנותי בארץ ובעולם.	● חשיבה יצירתית ○ שימוש בטכניקות מתקדמות ○ ופיתוח תהליכי חקירה ○ למידה חווייתית - ניסוי עם טכניקות שונות והשוואת תוצאות ● הכוונה עצמית ○ פיתוח תהליכי חקירה ותחקיר עצמאיים ○ מתודולוגיית מחקר איכותני - שאילת שאלות, איסוף נתונים ויזואליים, ניתוח ● אוריינות גלובלית ○ פיתוח מחשבה ביקורתית ○ עצמאית ורגישות תרבותית	○ מה ההבדל בין תיעוד לניצול? ● התנהלות חברתית ○ איך זמינות המצלמה משנה את מעמד הצלם המקצועי?
● פרויקט גמר (כיתה יב') ○ שימוש בטכניקות מתקדמות - עבודה עם תאורה, צילום פורטרטים, חצובה, צילום מגזיני. ○ בחירת רעיון לפרויקט גמר, יציאה לשישה ימי צילום לפחות. ○ כתיבת תיק הפקה מלא כולל נייר עמדה. ○ תהליך אוצרות ובחירת צילומים, העמדה ותליית תערוכה. ○ צילום ישראלי - בעקבות צלם.		

דרכי הערכה

הגשת מטלות דיגיטאלית בכל שיעור עד ליצירת תיק עבודות מגוון המייצג ידע טכני וידע תוכן מקיף.

עבודה על פרויקט חצי גמר בכיתה י"א – הפקת תערוכה קבוצתית עם נושא מרכזי מאגד בו כל תלמיד בוחר היבט אישי לדון בו. התלמידים חוקרים את הנושא מבחינה עיונית וכותבים תחקיר, מצלמים 3-4 ימי צילום, בוחרים את

צילומיהם ומעצבים כרזה. בנוסף, התלמידים מנסחים טקסט קצר המלווה את הכרזה. פרויקט זה מהווה 10% מציון בחינת הבגרות*.

פרויקט גמר בביתה י"ב על פי הטבלה המצורפת:

רכיב הערכה	אחוז הציון	דרישות הגשה
*פרויקט חצי גמר מוגש בסוף ביתה י"א	10%	המורים המלמדים שומרים את ציון פרויקט חצי גמר עד ליום בחינת הבגרות.
תיק הפקה	20%	יוגש באופן דיגיטלי בלבד - על פי ההנחיות.
תערוכת גמר - פרויקט גמר	25%	התערוכה כוללת 8 צילומים לפחות, בגודל 4A, מודפס על קאפה. יש להוסיף טקסט נלווה.
שיחה במעמד הבחינה	35%	שיחה אישית עם הבוחן.ת
נייר עמדה	10%	יוגש בסוף תיק הפקה ויכיל התייחסות לחומר הלימוד העיוני ופענוח אישי של היצירה.

עבודת חקר עולם הצילום – התלמידים יחקרו סוגיה מעולם הצילום (טכניקה, צלם, תיאוריה) ויצגו בפני כיתתם את החקר שערכו.

תנאים לפתיחת התמחות בצילום סטילס

ברכות על כוונתך לפתוח התמחות בצילום סטילס למגמה בפיקוח על הקולנוע והמדיה.

יש להגיש בקשה רשמית למפקחת המקצוע ד"ר איבנה רטנר ratnere@gmail.com

במכתב הבקשה יש לציין שמות מורי המגמה המיועדים ולהעיד על הכשרתם, מהו מספר התלמידים שילמדו בהתמחות זו? ומהם התנאים הפיזיים העומדים לרשות התלמידים והמורים?

מורים עיוניים ומעשיים חייבים לקחת חלק בהשתלמויות של הפיקוח בנושאים אלה. מורים עיוניים מעשיים חייבים להיות בעלי הכשרה מתאימה ולאחר לימודים עיוניים בתקשורת ומעשיים בצילום סטילס. עליהם ליצור קשר עם מדריכי הפיקוח הרלוונטיים.

לקראת פתיחת התמחות בצילום סטילס

ציוד לכיתה עיונית במדיה (תקשורת) - ש לדאוג לחדר קבוע עם אמצעי הקרנה והחשכה, (וילונות שחורים), כסאות נוחים, מקרן וידאו ומסך גדול, מחשב בעל גישה קבועה לרשת. ארון לאחסון ספרים וכתבי עת ועבודות תלמידים.

ציוד ואמצעים לשיעורי בהתמחות צילום סטילס מעשי - חדר קבוע עם אמצעי הקרנה, מחשב מחובר לרשת האינטרנט, החשכה מלאה, מחסן ציוד וגישה לחדר מחשבים.

ציוד לתלמידי המגמה: מומלץ לדרוש רכישת מצלמה מכל תלמיד או מהרשות המקומית. במידה ואין אפשרות, חובה לרכוש מצלמה עבור כל 5 תלמידים. יש לרכוש מצלמת סטילס מסוג SLR או DSLR. כמו כן יש לרכוש מספר חצובות, קוראי כרטיסים, פלש אחד וכרטיסי זיכרון לשימוש המורים.

כרטיסי זיכרון - על כל תלמיד לרכוש כרטיס זיכרון אישי וקורא כרטיסים – רכישה חד פעמית.

שעות הוראה במקצוע – מינימום 8 שעות עיוניות ו 7 שעות מעשיות על פני 3 שנות לימוד.

פתיחת מגמה בהתמחות סטילס מחייבת קשר רציף עם המדריכה ומומלץ לרכוש רבע יום הדרכה דרך גפ"ן בשנה הראשונה.

הגשת פרויקט חצי גמר מעשי ופרויקט גמר מעשי

במהלך לימודיהם יתנסו התלמידים רבות בצילום. בשני מוקדי זמן עליהם להתמודד עם תהליך הפקת תערוכה: בכיתה יא' יש להפיק תערוכה קבוצתית המשמשת פרויקט חצי גמר מהווה תנאי לעלייה ליב' במגמה. תערוכה זו תכיל מינימום 4-6 תמונות לכל תלמיד. כל מורה רשאי/ת לבחור את אופן העמדת התערוכה (הדפסה על גבי קאפה, בד) ותתלה בצורה מכובדת בבית הספר. על ההדפסות להיות באיכות גבוהה. כמו כן יש להוסיף טקסט נלווה לתערוכה.

בכיתה יב' יפיקו התלמידים תערוכת צילומים אישית, מינימום 7-8 תמונות בגודל 4A אשר יודפסו על גבי קאפה ויתלו בחלל מכובד וראוי, בו תתקיים בחינת הבגרות המעשית. יש להוסיף טקסט נלווה ותיק הפקה מתאים.

מבנה היבחנות בבגרות מעשית יכלול – תיק הפקה הכולל נייר עמדה, תערוכת צילומים, שיחה עם בוחן פרויקט חצי גמר.

רשימת מקורות:

אמנות המבע הצילומי - יורם וידל (2012) <http://www.ilandanon.com/docs/FullPhotographyBook.pdf>

הרטוריקה של הדימוי - חולאן בארת (1977), עמ' 97-107

ספר הצילום התיעודי: ביקורת חברה ותרבות בארה"ב בתקופת השפל הכלכלי והניו-דיל – יערה גיל גלזר (2013)

"במבט נוסף – צילום ככלי חינוכי נגד גזענות" – צילה זלט ויונתן יקיר (2015) בתוך שיעור לחיים – חינוך נגד גזענות-
<http://www.acri.org.il/education/2015/06/08/a-life-lesson-anti-racism-education-full-version/>

המדריך השלם לצילום - הכל על אמנות הצילום ומלאכתו – מייקל לנגפורד (1984)

תולדות הצילום – מייקל לנגפורד (1995)

אוריינות חזותית בפעולה: חינוך בעידן החזותי – אריאל פרידמן-פפו (2011)

ספר הצילום התיעודי: ביקורת חברה ותרבות בארה"ב בתקופת השפל הכלכלי והניו-דיל – יערה גיל גלזר (2013)

המדריך השלם לצילום - הכל על אמנות הצילום ומלאכתו – מייקל לנגפורד (1984)

הרחבות ניתן למצוא [במרחב פדגוגי צילום סטילס](#)

נספח 1 - הצעות לעבודות מסכמות עיוניות ליחידה 1

אופציה 1: תלקיט סטורי בורד מפורט על סצנת פתיחה

המטלה יכולה להינתן לאורך השנה ובסופה בצורה של [תלקיט](#). כל מטלה ניתנת לאחר שהנושא נלמד, וניתן להחליט כמה מטלות לתת, והאם לתלמידים/ות יש בחירה (נגיד הגשת ארבע מטלות מתוך חמש). חשוב למשב הן את התהליך והן את העבודה הסופית, ובעיקר את תהליך הלימוד (כדאי שחלק מהציון יורכב גם מתהליך ההשתפרות של התלמיד/ה והתיקונים שנעשו בין הגרסה הראשונה לבין העבודה הסופית)

שלב 1: בחירת סצנה

בחרו בסצנת פתיחה של סרט (או סדרה) לניתוח; כמות שוטים מומלצת – 15-35.

לאחר שקבלתם אישור לעבוד על הסצנה, שלחו למורה את הסצנה החתוכה באיכות טובה (או בקישור או – רצוי – בקובץ), ואת הפרטים הבאים:

פרטי הסרט (שם, במאי, שנת יציאה)

תיאור קצר של כל הסרט

תיאור קצר של סצנת הפתיחה

תיאור עלילתי בלבד, ללא תיאורים של האסתטיקה של הסצנה

התייחסו גם לאופן בו הסצנה משתלבת בסרט מבחינה עלילתית/כרונולוגית (האם זוהי אקספוזיציה? הצצה לעתיד לבוא בהמשך הסרט? הצגת הדמות? המאורע המחולל? וכו')

הסבר קצר מדוע בחרתם לנתח את הסצנה הזו.

סטוריבורד – צילום

הגישו סטוריבורד של הסצנה, כולל פריים מייצג מכל שוט

יש למספר כל שוט, ולידו:

לציין בקצרה מה מתרחש בשוט (למשל: "מרטי נכנס משמאל, רץ לכיוון ימין ונעצר במרכז הפריים")

לציין את משך השוט (בשניות)

לציין את תנועה המצלמה

לציין את גודל הצילום

לציין את זווית הצילום

בין שוט לשוט יש להשאיר מקום לניתוח המעבר בין השוטים (בהמשך)

במקרה של שוט שמשתנה מהותית, יש לחלק את השוט לכמה חלקים, לפרט על כל אחד מהם ולצרף מספר פריימים (שוט 1א, שוט 1ב וכו')

משימה יצירתית: שחזור פריימים

צלמו מחדש ארבעה פריימים מהסצנה שבחרתם, באמצעים ביתיים בלבד (ללא עריכה, אפקטים או פוטושופ), באופן הקרוב ביותר, ככל הניתן, למיזנסצנה של הפריים המקורי (כולל צילום, תאורה, צבע, קומפוזיציה..)

אם ישנו אלמנט בפריים שאינכם מסוגלים לשחזר במדויק, השתדלו למצוא חלופה אשר שומרת על רוח המקור ועל האפקט הנדרש.

ניתן לייצר גרסה הומוריסטית של סצנות או שוטים מתוך סרטים, ברוח ערוץ היוטיוב סטודיו 188. הנה למשל הגרסה שלהם לטיטאניק.

ניתן לצרף אפקטים בפוטושופ אשר נמצאים גם בפריים המקורי – כמו עיוותי צבע, סופראימפוזיציה וכו'; לא ניתן להשתמש באפקטים כדי לייצר משהו שיוצר ללא אפקטים בפריים המקורי
הגישו את הפריימים המשוחזרים לצד הפריימים המקוריים

משימה יצירתית: צילום שוטים

בחרו 5 שוטים מתוך הסצנה, שבהם ישנה תנועה; יש לבחור בשוטים שאינם זהים מבחינת התנועה שבהם צלמו מחדש את השוטים הללו, תוך הקפדה על דיוק ככל הניתן בכל הנוגע לתנועה בלבד
יש להשתמש באמצעים ביתיים בלבד (לא להוציא ציוד)
בשאר ההיבטים (קומפוזיציה, תאורה, צבע וכו') אין צורך לשמור על דיוק; כמו כן אין צורך בפסקול
הגישו את השוטים שצלמתם יחד עם השוטים המקוריים (רצוי בקובץ אחד עם מסך מפוצל)

צבע ותאורה

תארו בפירוט את השימוש בצבע: מהי הצבעוניות בסצנה? מהן הבחירות השונות בצבע? מה הן מייצרות?
תארו בפירוט את השימוש בתאורה: כיצד מוארת הסצנה? מהן הבחירות השונות בתאורה? מה הן מייצרות?
התייחסו בשני הסעיפים לסצנה כמכלול ולנקודות חריגות/מיוחדות בסצנה; רצוי לצרף לעבודה פריימים מייצגים כדי להמחיש את התיאור שלכם
ציינו דבר אחד שעבודה זו חידשה לכם לגבי הסצנה או הסרט

קומפוזיציה

בחרו בארבעה פריימים משמעותיים מתוך הסצנה (משמעותיים עלילתית וויזואלית)
תארו בפירוט את הקומפוזיציה של כל אחד מהם: מה מאפיין את הקומפוזיציה? מהן הבחירות בקומפוזיציה? מה הן מייצרות בפריים? (כיצד הן מאפיינות את הדמויות, את העולם, את הסיטואציה, וכו'...)
צרפו את הפריימים הנבחרים, והסבירו מדוע בחרתם דווקא בפריימים הללו
ציינו דבר אחד שעבודה זו חידשה לכם לגבי הסצנה או הסרט

סטוריבוד – עריכה (השלמת הסטוריבוד)

לגבי כל שוט, לצד המידע הקיים יש לציין את:
הפונקציה העריכתית של השוט (היכן שרלוונטי; אסטבליש, ריאקשן, מאסטר, דיטייל, וכו')
סוג המעבר לקראת השוט הבא והסיבה לכך. למשל:
קאט לשוט הנגדי, חיתוך על מבט

קאט: התרחקות מהדמות, חיתוך על פעולה (הדמות קמה)

דיסולב: מעבר לסצנה חדשה (פלישבק)

קאט: חיתוך על סאונד של ירייה, ובניסה של דמות חדשה

ג'אמפקאט: המשך התנועה של הדמות

מאצ'קאט (הקבלה בין צורת העצם וצורת החללית): מעבר לסצנה חדשה

קאט: מעבר סצנה (עריכה צולבת)

פייד אאוט לשחור

תרגיל מעשי: עריכה מחדש

אופציה א': ערכו מחדש את הסצנה שלכם, תוך שימוש בחומרי הסצנה בלבד (ניתן לשנות את סדר השוטים, את קצב השוטים, להשמיט שוטים, לפצל שוטים, לחזור על שוטים, וכו'..)

אופציה ב': ערכו סצנה חדשה, תוך שימוש בסצנה שלכם ובסצנה נוספת לבחירתכם (ניתן לשלב סצנות של תלמידים אחרים)

(ניתן גם לשחק עם הפסקול במידת הצורך – אך להתמקד בעריכה)

בשני המקרים – לצרף לסצנה הערוכה הסבר קצר: מה עשיתם בסצנה/אילו סצנות שילבתם, כיצד ערכתם את הסצנה החדשה ומדוע

פסקול

כתבו כעמוד על הפסקול של הסצנה. בין היתר ציינו:

את מרכיבי הפסקול השונים בסצנה (מוסיקה, דיבור, אפקטים ואמביאנס)

היחסים בין מרכיבי הפסקול ולמאפייניהם (עוצמה, קצב, סגנון, דיאגטי/לא דיאגטי, מאפיינים מיוחדים)

התייחסו לסצנה כמכלול, וכן לשינויים וחריגות במהלך הסצנה

התייחסו למשמעות הבחירות הללו ולמה שהן מייצרות בסצנה (מבחינה דרמטית, עלילתית, אפיון דמות/סביבה, ייצור רגש, משמעות רעיונית, או כל מה שנראה לכם רלוונטי)

ציינו דבר אחד שעבודה זו חידשה לכם לגבי הסצנה או הסרט

ניתן ורצוי להיעזר במקורות חיצוניים ולחקור לגבי הפסקול

נרטיב (בהתייחס לסרט כולו)

חלקו את הסרט למערכות כפי שנלמד בביתה וציינו באיזו דקה מתחילה כל מערכה

ציינו האם סדר העלילה זהה לסדר הסיפור – ואם לא ציינו מספר דוגמאות בהן הסדר, המשך או התדירות של האירועים לא זהה בין הסיפור והעלילה

ציינו אילו פרטי אקספוזיציה חשובים הופיעו בסצנת הפתיחה, ומה הם הפרטים החשובים שהוסתרו

האם יש מספר/ת בסרט? אם כן, מה מאפיין אותו וכיצד הוא תורם לאווירה של הסרט?

סיכום

הגישו את כל מה שהגשתם לאורך השנה. אם אתם מתקנים יש לצרף את העבודה המקורית ואת התיקון. וענו בקצרה על השאלות הבאות:

סכמו את הבחירות הצילומיות בסצנה (גדלים, זוויות, תנועה וכו'); הסבירו מדוע נבחרו ומה הן מייצרות.

יש להתייחס להתנהגות המצלמה, ליחס של המצלמה למתרחש, להיבטי סובייקטיביות וכו', כפי שנלמד בשיעור.

התייחסו לסצנה כמכלול ולנקודות חריגות/מיוחדות בסצנה.

סכמו את העריכה בסצנה כמכלול, בהתייחסות לבחירות העריכתיות השונות (מאילו שוטים בנויה הסצנה, באיזה סדר ובאיזה קצב), לשינויים לאורך הסצנה, ולמשמעות הבחירות הללו. יש להתייחס לסגנון העריכה הכולל: אנליטי/קלאסי, שבור, מונטאז' /סינתטי, שוט סיקוונס, וכו'. האם הוא אחיד לאורך הסצנה? האם יש שינוי או רגעים חריגים? להתייחס למהלך הנרטיבי של הסצנה ולהתנהגות העריכה לאורכה.

מה ניתן לומר על הסגנון של הסצנה כמכלול? האם הוא ריאליסטי/ קלאסיציסטי /פורמליסטי/שילוב כלשהו? האם הוא מאפיין את סגנונו של הבמאי או הז'אנר של הסרט? לפרט ולהסביר.

מהי משמעות הסצנה? כיצד משרתות אותה בחירות הבמאי? (בהתייחסות לכלל מרכיבי המבע בסצנה ולקשרים ביניהם).

כיצד משרתת הסצנה את שאר הסרט? מה היחס בין הסצנה לשאר הסרט? (מבחינה עלילתית, סגנונית, תמטית).

מהו הדימוי הפותח של הסרט? מדוע נבחר דווקא דימוי זה ומה משמעותו ביחס לסרט?

השוו מה שכתבתם על הסצנה בתחילת הדרך ומה אתם חושבים עליה עכשיו. מה השתנה? מה נשאר אותו הדבר? האם העבודה גרמה לכם להעריך את הסצנה יותר או פחות? האם היא הגבירה את ההנאה שלכם בצפייה בסרט או פגעה בה?

אופציות למטלות המעשיות נוספות:

עיצוב אמנותי: בניית דגם או סקיצה (של תפאורה ו/או תלבושות מתוך הסצנה), בצירוף הסבר קצר

שחזור הסצנה או חלק מהסצנה (וידאו).

בניית פסקול אלטרנטיבי/שחזור הפסקול הקיים.

ליהוק ועבודה עם שחקנים (מבחיני בד מצולמים לתסריט של הסצנה, כולל רציונל, הוראות בימוי וחווות דעת; לבחון 3 אופציות לכל דמות).

אופציה 2: עבודה מסכמת דרך סרט באורך מלא

בחרו סרט עליו תרצו לכתוב את העבודה המסכמת ושלחו למורה לאישור. לאחר האישור כתבו עבודה קצרה הבנויה מהחלקים הבאים:

עמוד שער - ובו דימוי מייצג מן הסרט עליו נסובה העבודה ופרטים אישיים שלכם/ן: שם, תעודת זהות וכיתה.

פרק טכני - ובו פרטי הסרט: יוצרים ויוצרות שלו, שנת וארץ הפקה, תקציר העלילה והצגת הדמויות הראשיות המופיעות בו (כולל אפיון קצר שלהן).

פרק מבוא - ובו עליכם/ן להסביר מדוע בחרתם/ן דווקא בסרט זה לעבודה. כלומר, מה הופך אותו לסרט משמעותי בעבורכם/ן.

פרק צילום - עליכם/ן לבחור סצנה בה יש שימוש משמעותי בצילום (זווית, גודל ותנועה), לנתח אותו (ניתוח לכל מרכיב) ולצרף קטע וידאו או כמה פריימים מייצגים על מנת להבהיר מה, בדיוק, אתם/ן מנתחים/ות.

פרק מיזנסצנה - עליכם/ן לבחור סצנה בה יש שימוש משמעותי במיזנסצנה, לבחור פריים מייצג שלה ולהציע ניתוח מיזנסצנה כולל, באופן הקושר אותו לעלילת הסצנה ולסרט כולו.

פרק עריכה - בחרו סצנה בה יש שימוש משמעותי בעריכה, הגדירו את סוג העריכה והציעו ניתוח עריכה של כל שוט המופיע בה.

פרק פסקול - בחרו סצנה בה יש שימוש משמעותי בפסקול והציעו ניתוח מעמיק של שימוש זה לצד ניתוח של מרכיבי הפסקול האחרים המתקיימים לצדו.

פרק נרטיב - נתחו את הנרטיב של הסרט כולו. עמדו על השוני, אם קיים, בין נרטיב זה לבין הנרטיב הקלאסי המקובל.

פרק סיכום - ובו קשירת כל הפרקים הקודמים לכדי ניתוח של הסרט כולו (כולל הגדרתו כקלאסיציסטי, ריאליסטי או פורמליסטי) והוספת רפלקציה על מהלך כתיבת העבודה בנוסף להתייחסות למקורות בהם השתמשתם/ן לצורך פענוח הסרט (מקורות - מאמרים/אתרים/ספרים/ביקורות וכו'). הוסיפו בפסקאות הסיכום כיצד העבודה גרמה לכם/ן לחשוב אחרת על הסרט - האם העבודה גרמה לכם להעריך אותו יותר או פחות? האם היא הגבירה את ההנאה שלכם בצפייה בסרט או פגעה בה?

אופציה 3: שוט בי שוט

לעבודה זו יש אפשרויות רבות, אך מומלץ לעבוד עליה לאורך השנה בהתאם למה שנלמד (במילים אחרות, שלאחר כל שלב בלימודים יעשו התלמידים/ות שלב נוסף בעבודה). עם ההגשה הסופית חשוב מאוד לקיים סיכום ורפלקציה. [בא](#) ניתן למצוא סרטונים שהכין איתי שלמברג על העבודה.

הכנות לעבודה:

לאחר שאחד הנושאים הראשונים נלמד מחלקים לתלמידים את הטבלה של שוט בי שוט (אפשר גם לייצר עותק מהקובץ הזה אותו יצר איתי שלמברג) ומדגימים על סצנה אחת עם מספר קצר של שוטים כיצד ממלאים את הטבלה של הנושא הנלמד (לרוב עדיף להתחיל עם גדלי וזוויות צילום – אולם מדובר בבחירה של המורה).

התלמיד/ה בוחר סצנה לניתוח לאחר דיאלוג עם המורה ואישור/ה.

התלמיד/ה כותבת הסבר קצר למה היא בחרה סרט זה, ולמה היא בחירה סצנה זו – כולל עמדה אישית סובייקטיבית על הסצנה.

מהלך העבודה:

הטבלה תמולא לאורך השנה בהתאם לנושאי הלימוד. מומלץ שכל פעם שהתלמידים מגישים חלק נוסף הם יוסיפו פסקה על התרומה של מה שנבחן על המכלול של הסצנה (כיצד הצילום/העריכה/הפסקול וכו' מחזקים תמות שעולות בסצנה/בסרט). מומלץ גם להחזיר לתלמידים עם הערות ועם אפשרות לתקן.

סיום העבודה

לקראת סיום השנה תוגש הטבלה המלאה ותשובות לשאלות הבאות:

מה ניתן לומר על הסגנון של הסצנה כמכלול? האם הוא ריאליסטי/קלאסיציסטי/פורמליסטי/שילוב כלשהו? האם הוא מאפיין את סגנונו של הבמאי או הז'אנר של הסרט? לפרט ולהסביר.

מהי משמעות הסצנה? כיצד משרתות אותה בחירות הבמאי? (בהתייחסות לכלל מרכיבי המבע בסצנה ולקשרים ביניהם)

כיצד משרתת הסצנה את שאר הסרט? מה היחס בין הסצנה לשאר הסרט? (מבחינה עלילתית, סגנונית, תמטית).

השוו מה שכתבתם על הסצנה בתחילת הדרך ומה אתם חושבים עליה עכשיו. מה השתנה? מה נשאר אותו הדבר? האם העבודה גרמה לכם להעריך את הסצנה יותר או פחות? האם היא הגבירה את ההנאה שלכם בצפייה בסרט או פגעה בה?